

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

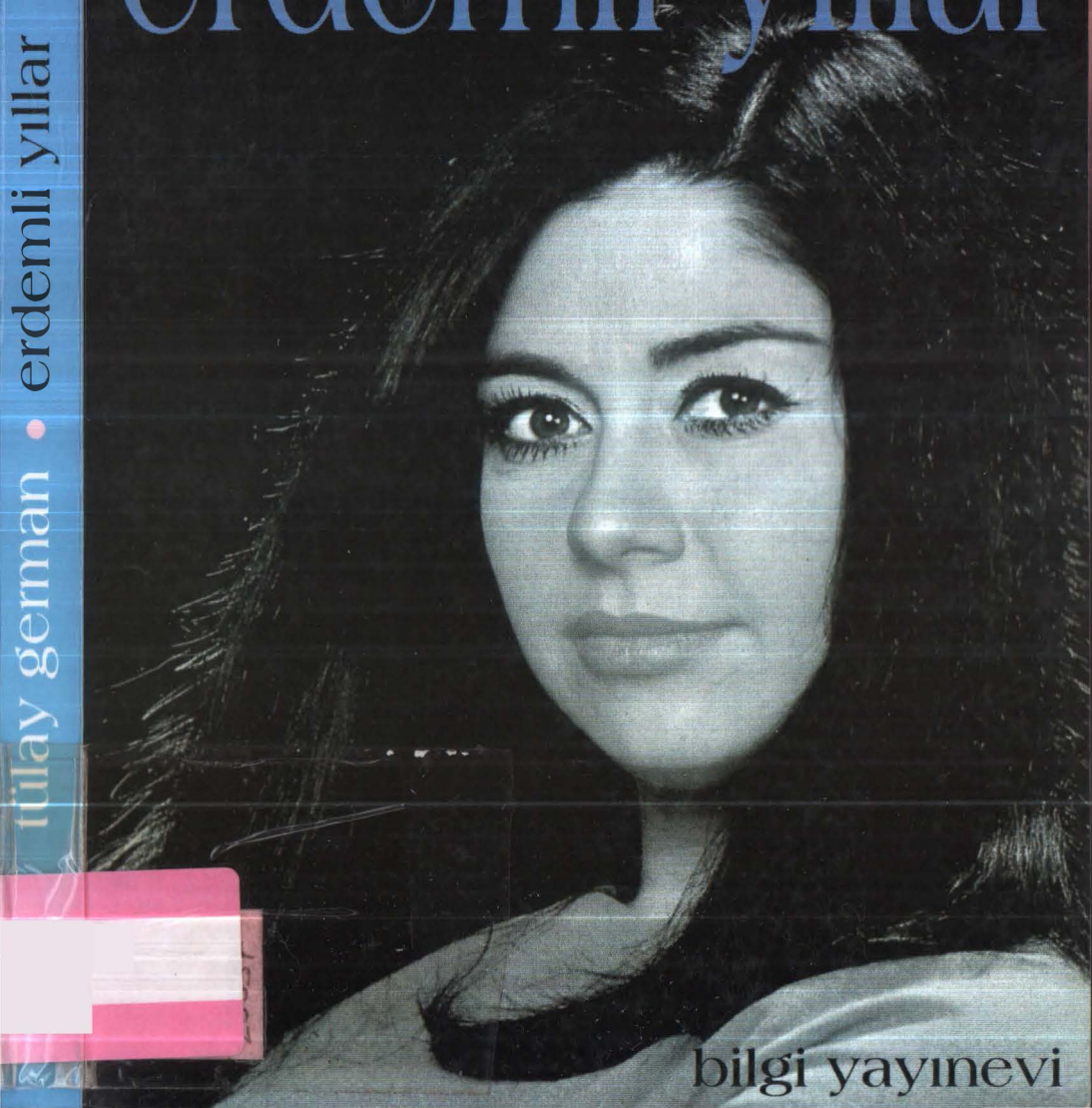
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

tülay german • erdemli yıllar

tülay german

erdemli yıllar

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI / BİLGİ DİZİSİ : 103

ISBN 975 - 494 - 563 - 2
96 . 06 . Y . 0105 . 0909

Birinci Basım
Ocak 1996

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46 / A
Telf 431 81 22 - 434 12 71
434 49 98 - 434 49 99
Faks : 431 77 58
06420 Yenigöhr - Ankara

BİLGİ DAĞITIM
Narlıbahçe Sok. 17 / 1
Telf 522 52 01 - 526 70 97
Faks 527 41 19
34360 Cağaloğlu - İstanbul

TÜLAY GERMAN

ERDEMLİ YILLAR

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

BİLGİ YAYINLARI / YENİ DİZİ

1. Suçlu Sizsiniz
 2. Geminin En Altındaki
 3. Geçmişe Bakan Kadın
 4. Ben Bu Menekşeleri Senin İçin Topladım
 5. Kanatsız Düşüşler
 6. Deniz, Unutma Adını (1992 Yunus Nadi Şiir Ödülü)
 7. Bir Gecenin Beyliği
 8. Bunca Yağmurların Söndüremediği
 9. Aşk-ı Muhabbet, Sevdâ
(1992 Yunus Nadi Öykü Ödülü – 1992 Haldun Taner Öykü Ödülü)
 10. Sorumlu Bulutlar
 11. Gönen'den Bir Tutam Öykü
(1990, 1991, 1992 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması Ödülleri – 17 Yazardan 18 Öykü)
 12. Yoldan Geçen Adam
 13. Bir Düş Müydü O İzmir
 14. İngilizce Bilmeden Hepinizi I Love You
 15. Ateşi Çalmayı Deneyenler İçin
 16. Kod Adı: Mansur (1992 Ceyhan Atuf Kansu Şiir Ödülü)
 17. Bir Ömürlük İstanbul
 18. Anafor
 19. Sevdâ Şiirleri / Zeytin Ağacı
 20. Canım Kocacım
 21. İsyanın Bin Yüzü
 22. Bu Dağların Arkasında Başka Dağlar Var
 23. Ağırmeşrep Kadınlar
 24. Öteki Şiirler
 25. Tekilleşme
 26. Kırılı Tarih
(1993 Yunus Nadi Yayınlanmamış Şiir Ödülü – 1994 Cevdet Kudret Şiir Ödülü)
 27. Kutsal Kelime Avcısı (Geyik Muhabbetleri – 3)
 28. Gece Gelen Ölüm
 29. Sesini Bana Bırak (1993 Ceyhan Atuf Kansu Şiir Ödülü)
 30. Elifin Öyküsü
 31. Yüzün Yarısı Gece (1994 Yunus Nadi Öykü Ödülü)
 32. Kıpırda Ey Aydınlık (Bütün Şiirleri)
 33. Ayışığı Sonatı
 34. Kara Pelerinli Bir Şövalye "Hamdi Bey"
 35. Unutulmuş Çocukluk Eskizleri
(1994 Sabri Altınel - 1995 Cemal Süreya Şiir Ödülleri)
 36. Ateş Mektupları
 37. Sevgiden Ötesi Cehennem
- Fatoş DİLBER
Gönül ÖZGÜL
Dinçer SEZGİN
Hüsnü A. GÖKSEL
Zeynep ANKARA
Ahmet ERHAN
Yıldırım KESKİN
Hüsnü A. GÖKSEL
Erhan BENER
- Leyla ONAT
- Yıldırım KESKİN
Dinçer SÜMER
Ferhan ŞENSOY
Ahmet ERHAN
Hüseyin YURTTAŞ
Sadri ALIŞIK
Erhan BENER
Ahmet ERHAN
Gül Abus SEMERCİ
Ülkü KARAOSMANOĞLU
Hüsnü A. GÖKSEL
Selçuk EREZ
Ahmet ERHAN
Erhan BENER
Hüseyin YURTTAŞ
- Cihan DEMİRCİ
Erhan BENER
Hidayet KARAKUŞ
Erhan BENER
Muzaffer BUYRUKÇU
Tevfik AKDAĞ
Hüsnü A. GÖKSEL
Gül Abus SEMERCİ
Hakan SAVLI
- Hidayet KARAKUŞ
Hüseyin YURTTAŞ

dizgi : font matbaacılık ve tanıtım hizmetleri

tel : 230 30 30

baskı : cantekin matbaacılık yayıncılık
ticaret ltd. şti.

tel : 231 38 57 – 231 38 58

*Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
ERDEM'ime...*

BİRİNCİ BÖLÜM

"ÖNCESİ..."

Canım sıkılıyor.
Annemin de sıcaktan suratı morarmış.
Üst kata çıktım. Matmazellere.
Matmazeller yazlık ev sahiplerimiz bizim.
Kalamış'ta bizim ev.
Annem beni her sabah denize götürüyor.
Matmazeller iki tane. Birine "Güzel Matmazel" diyor-
rum, öbürüne de "Çirkin Matmazel."
Güzel Matmazel'in elinde bir yelpaze var. Hiç bu kadar
güzel yelpaze görmedim.
Durmadan sallayıp duruyor.
Gözlerimi alamıyorum.
Utaniyorum. Utaniyorum ama, yine de bakıyorum.
– Matmazel, yelpazeyi bir kere elime alabilir miyim?
Hem söyledim, hem utandım.
Çirkin Matmazel başını kaldırdı. O da sıcaktan bunalı-
yor galiba.
– Olmaz, kırarsın sonra, dedi.
Bütün sıcağı başımda duydum.
Sonra birden fırladım yerimden. Eski tahta merdiven-
den deli gibi indim aşağı.
İkisinden de nefret ediyorum.
Şimdi ölseler, hiç ağlamam.
Bir daha da kimseden bir şey istemeyeceğim. Ölsem is-
temeyeceğim.

1937 yazı
Kalamış

Neriman Abla yine ağladı.

Niye ağlıyor bilmiyorum ama, ağlaması hoşuma gidiyor.

Melihanım: İlahi sen de, parmak kadar çocuğun şarkısına ağlanır mı?" dedi.

Duygulu söylüyormuşum.

Melihanım bana şarkının ne anlattığını sordu. Pek iyi anlayamamışmış!...

Melihanım'dan nefret ediyorum.

Ne bileyim ben şarkının ne anlattığını...

Müsteşar karısıymış Melihanım. İsterse Allah'ın karısı olsun. Nefret ediyorum ben.

Melihanım kötü kadın.

1939
Ankara

Çok hastalandım.

Ateşim herhalde elli.

Annem: "Olmaz öyle şey," dedi. Oysa, geçen yaz, İstanbul'da, anneannemlerde hastalandığımda, derece koydular: Ateşim otuz dokuzdu. Öyleyse şimdi ellidir.

Yarın Emine Hanım çamaşıra gelirken, kızını da getirirse, kızına: "Elli derece ateşim var," diyeceğim.

Babam Ordu'ya, teftişe gitti.

Babam müfettiş.

Şimdi yanımda olup, "topallaya, topallaya..." diye, ormanların kralı koskoca aslanı kandıran total tavşanın hikâyesini anlatsaydı, iyileşir, hemen yataktan kalkar, hatta yaprak dolması bile yerdim.

Ben hasta olup da, babam "Total Tavşan"ı anlattığında, annem güler hep, alay eder:

"Başka masal bilmiyorsun, bunu da çok kötü anlatıyorsun," der.

Yalan. Total Tavşan dünyanın en güzel masalı. Anneannemin "*Allısefatüyü*" masalından bile güzel. Ve babam, herkesin annesinden babasından, hatta anneannemden bile güzel masal anlatıyor.

Ateş gibi yanıyorum. Annem ikide bir gelip, elini başıma koyuyor.

Bir ara: "Seni sinemaya götüreyim mi kızım?" dedi. Uykuluyor gibiyim ama, sevindim.

"Peki," dedim. Ağzımın içi kupkuru. Ulus'a mı gideceğiz acaba, Yeni Sinema'ya mı? Filmin altyazılarını annem okuyor bana.

Kaldırdı beni yataktan, giydirdi.

Ulus'a gitsek keşke... Daha yakın.

"Hava soğuk mu?" diyorum anneme.

"Hayır," diyor.

Ama çok üşüyorum ben. Hem yanıyorum, hem üşüyorum.

Sokağa çıktık. Güneş gözlerimi acıttı.

Üşüyorum.

Otobüse bindik. Demek Yeni Sinema'ya gidiyoruz.

Gittik, gittik... Güneş hep gözümü acıtıyor.

Tiraje Abla da bizimle geliyor sinemaya.

İndik otobüsten. Tiraje Abla bir elimden, annem öbür elimden tutuyor. Azıcık yürüyoruz. Sonra bir kapının önünde duruyoruz. Burası ne Ulus, ne de Yeni Sinema.

"Anne, ben bu sinemayı bilmiyorum, hiç getirmedin sen beni buraya."

"Bu başka bir sinema, sen bilmiyorsun burayı."

Taştan yapılmış ev gibi bir yere giriyoruz. Yeni Sinema'ya da, Ulus'a da benzemiyor. Duvarda artist resimleri de yok.

Birden kendimi bir odada buluyorum. Karşımda, uzun beyaz paltolu bir adam duruyor. Doktor gibi bir adam. Babamın arkadaşı Doktor Cemal Bey de bununki gibi uzun beyaz palto giyiyor evinde.

Beyaz uzun paltolu adam: "Ağzını aç," dedi. Açmadım. Sonra bir elinin iki parmağıyla yanaklarıma bastırarak ağzı-

ma bir kaşık soktu. Korkuyorum. Midem bulanıyor. Kaşığı boğazıma doğru itti. Öğürüyorum. Dilimin dibine doğru bastırıyor kaşığı. Korkuyorum. Daha bastırıyor...

Eve gidinceye kadar, yol boyunca otobüste annemle de, Tiraje Abla'yla da konuşmadım.

Tiraje Abla, annemin dünyada en beğendiği kız. Hep onun gibi bir kızı olsun istermiş. Bana hamileyken hep Tiraje Abla'ya baktığı için Tiraje Abla'ya benzemişim.

Oysa, hiç güzel değil Tiraje Abla. Ben de hiç benzemiyorum ona.

Babamdan telgraf geldi. Yarın geliyormuş.

Babam yarın geliyor! Yarın...

Tavandaki ampulün ışığı artık gözümü acıtmıyor.

Ben zaten büyüyünce babama varacağım.

Ateşim de elli değil artık galiba.

Yarın, babamın kucağına oturacağım, yanağını öpeceğim, sakalı yüzümü acıtacak, sarılacak bana, o da beni öpecek. Yarın.

Uyuyuveriyorum.

Sabah, derece koydu annem. "Otuz altı-dört", dedi.

İyiyim ben. Emine Hanım'ın kızını beklemeyeceğim. Babamı karşılamaya, istasyona gideceğim annemle.

Annem üşümeyeyim diye, yüz tane şey giydirdi üstüme. Paltomun önü kapanmıyor. Çok şişman gibi duruyorum. Çeke, çeke ilikledi paltomun düğmelerini. Melihanım'ın kızı Şişko Aysel'e benzedim.

Aslında, babam beni çok güzel bulur. Toby Wing diye sevdiği bir artist var. Ona benzettir. Bana resmini gösterdi.

Çok güzel kız. Ben, annemden de, Tiraje Abla'dan da çok Toby Wing'e benziyorum. Babamla Toby Wing'in kızayım herhalde.

Tren geldi. Annem, olduğu yere çivilenmiş, durmuş, kıpırdamıyor, yürümüyor, koşmuyor.

Tren yavaşladı, gıcırdadı, durdu.

Önümüzdeki pencerelerde babam yok.

Ön taraftaki pencerelerden birinden, kocaman bıyıklı bir adam, dışarı sarkmış, gülüyor. Bana gülüyor.

Birden, annemin elinden kurtuldum, koşmaya başladım. Gar Gazinosu'na doğru. Hem koşuyorum, hem ağlıyorum.

Benim babam güzel. Herkesten güzel. Bıyığı falan da yok. Trenin penceresindeki o kocaman bıyıklı adam, babam değil benim.

Bağırıyorum.

Gar Gazinosu'nun oraları çın çın ötüyor.

– Bu benim babam değil, diye bağırıyorum, tepiniyorum.

Ertesi gün bıyıklarını kesti babam.

1940
Ankara

Bugün okula başladım.

Hiç sevmiyorum okula gitmeyi.

Evde, annemle oturmak daha güzel.

Annem komşuya gittiği zaman da, mecmualardan kız resimleri kesiyor, tiyatroculuk oynuyorum.

Anneannem tek torunuyum diye, evcilik oynamam için, hem kırmızı üstlü misafir odası takımı, hem yatak odası takımı, hem de mutfak takımı yolladı İstanbul'dan.

Küçük fırınım, tencerelerim, tavam, ütüm, hatta radyom bile var.

Takımlarımı yerleştirdikten sonra, babam vekâletten gelinceye kadar, oyunlar kuruyorum.

Bir "anne", bir "baba", üç tane de kızları var. Aslında iki tane oğul, bir kız olsun isterdim ama, annemin aldığı mecmualarda erkek resmi yok.

Tam istediğim "baba"yı daha dün buldum.

Hemen kestim tabii.

Annem, yeni aldığı mecmuayı kestim diye, çok kızdı bana, ama ne yapayım?.. Bundan önce "7 Gün" mecmuasından kestiğim "baba" hem şişman, hem bıyıklıydı. Sonra, renkli de değildi. Hiç sevmiyordum. Zaten eskimişti de...

Artık okula başlıyorum diye, babamın anneme 7 Ağustos'ta (7 Ağustos, babamın annemi ilk gördüğü günmüş) aldığı kolyenin kutusunu aldım, bütün "kızlar"ımı, "anne"yi, yeni "baba"yı kutunun içine koydum, ben okuldayken, kim-

se almasın diye de, sandalyenin üstüne çıkıp, kutumu, gardrobun en üst gözüne, çamaşırların arasına yerleştirdim.

Artık "kızlar"la istediğim gibi oynayamayacağım.

Melihanım'ın kızı Şişko Aysel de, Tansu da, sonra, aşağımızdaki katta oturan Yüzbaşı Celil Amca'nın kızı da bu yıl okula başlıyor. Ama hiçbirisi benim gibi altı yaşında değil. Hepsi sekiz yaşında. Ben niye sekiz yaşında başlamıyorum?

Sekiz yaşında başlayacak olsaydım, rahat rahat kızlarla oynar, annemle Neriman Ablalara oturmaya gider, bahçe-deki dut ağacından her gün taze yaprak koparır, ipekböcek-lerimi beslerdim. Apartmanda en çok sarı koza bende olurdu.

Sonra... Siyah önlüğümü, beyaz yakamı da hiç sevmedim.

Bana kırmızı yakışır.

Bizim okulun adı *Türk Maarif Cemiyeti (Ankara Koleji)*.

Evimize bitişik. Ama, bizim apartmanın kapısı Sağlık Sokak'ta, okulun kapısı Kâzım Özalp Caddesi'nde. İlkokul kısmına gitmek için, Sağlık Sokağı'nı geçip, sağa sapmak lazım. İki ev sonra da okulun kapısı var.

Her sabah, annemle yürüyerek gidiyoruz okula.

Bizim sınıftan Erkan Sayar, İnal Koloğlu, Ertan Boyer, kocaman siyah otomobillerle geliyorlar her sabah.

Otomobil, okulun bahçe kapısında durduğu zaman, kasketli, siyah elbiseli bir adam, yerinden fırlayıp kapıyı açıyor, okula girinceye kadar okul çantasını o taşıyor.

Ben çantamı kendim taşıyorum.

Bir gün anneme sordum:

"Anne, biz de bir gün İrengün Apartmanı'ndan çıkar,

uzakta, Kavaklıdere'de falan oturursak, beni de okula böyle kasketli bir amca siyah otomobille mi getirecek?"

Annem gülümsedi:

"Bir gün, baban vekil olursa evet," dedi.

Demek müfettiş çocukları okula yakın oturuyor, vekil çocukları da Kavaklıdere'de...

Okula başlayalı üç hafta olmuş. Dün akşam yemekte, annem söyledi.

Öyleyse, tam üç haftadır, her gece rüyamda Oktay Sinanoğlu'nu görüyorum.

Oktay Sinanoğlu bizim sınıfta, 1-B'de. Yanımdaki masada, Türkün'le oturuyor ve teneffüslerde bile durmadan yazı yazıyor. Sınıfın en çalışkanı o.

İpek gibi sapsarı saçları var.

Küçük harflere başladık.

Sınıfta herkes Oktay'ı sevdiğimi anladı. Oktay'dan başka!..

Bugün pazartesi. En mutlu günüm.

Aslında, pazartesiileri hiç sevmem. En çok cumartesiye seviyorum. Akşam radyoda *Ayşe Abı'nın Çocuk Kulübü* var. Sonra... Hava güzel olursa, annem, babam, ben gezmeye Baraj'a, Çiftlik'e, Hayvanat Bahçesi'ne gidiyoruz.

Annem, akşam yemeği için kadınbudu, ya da sigarabö-reği yapıyor. Bazen yaprak dolması bile yapar. •

Ama, bu pazartesi, cumartesilerden de daha güzel.

Üçüncü teneffüste, Türkün'le beze almak için bahçe kapısına gitmiştik. Sınıfa geldiğimizde, herkes Oktay'ın etrafındaydı. Ben de kafamı uzattım.

Oktay, o çok sevdiğim iki katlı tahta kalem kutusunun üstündeki, merdivenlerden inen kızla, atlı şehzadenin resmini gösteriyordu çocuklara:

"Bu Tülay, bu da ben..."

Dün gece rüyamda Oktay beni yanağımdan öptü.

Türkün'ü çok seviyorum. En yakın arkadaşım. Güner ölse üzülmeceğim. Hiç olmazsa, Afrika'ya falan gitse...

Bize sınıfta "Üç Ahbap Çavuşlar" diyorlar.

Türkün, kendi defterine, Tülay-Türkün-Güner Kardeşler diye yazdı.

Eve gelince, banyoda çok ağladım. On sayfa Türkün-Tülay Kardeşler yazdım.

Bugün 15 Nisan. 23 Nisan'a az kaldı.

Annem pembe taftadan tuvalet dikey bana. Yakasına, kollarına, eteklerine de küçük mavi çiçekler koyacak.

Bu sene Orduevi'ndeki çocuk balosuna gidecekmişim. Siyah otomobillerle gelen çocuklar Ankara Palas'taki çocuk balosuna gidiyorlar.

Anneme sordum:

"Ben niye Ankara Palas'taki baloya gitmiyorum?" dedim.

Orduevi bizim eve daha yakınmış, onun içinmiş.

"Peki," dedim, ama sevincim azıcık azaldı gibi.

Geçen gün, teneffüste, Carmen Miranda'nın taklidini yapıyordum çocuklara, Melahat Öğretmen gördü. Sesimi çok beğenmiş.

23 Nisan'dan bir gün önce müsameremiz var. Ben şar-

kı söyleyeceğim. Türkün'le Oktay şiir okuyacaklar. Sonra, büyük sınıflardan da çocuklar var.

Hepimizin annesi, babası, diğer sınıfların öğretmenleri, hatta başöğretmen de gelecekmiş. Belki, Oktay'ın annesiyle babası bile gelecek.

Bizim sınıftan Türkün'ü, Oktay'ı, bir de beni seçti Melahat Öğretmen.

Melahat Öğretmen tıpkı anneme benziyor. Ama daha güzel. Çok seviyorum. O da beni seviyor.

Bugün 23 Nisan.

Annem, maşayla saçlarımı kıvırdı, tafta kurdelemi bağladı.

Kırmızı elbisem yatağın üstünde.

Midem bulanıyor.

Annem yaprak dolması yapmış. Onu bile yiyemedim.

– Şimdi 1-B'den 173 Tülay German Guguk adlı şarkıyı söyleyecek. Piyanoda: Müzik Öğretmeni Naciye Yaprak.

Midem daha çok bulanıyor.

Karşımda, Oktay'ın annesiyle babası oturuyor. Birinci sırada.

Annemle babamı göremiyorum.

Herkes bana bakıyor gibime geliyor. Oktay'ın annesiyle babası, başöğretmen, diğer sınıfların öğretmenleri, sonra Melahat Öğretmen...

Midem daha çok bulanmaya başladı. Çok utanıyorum, korkuyorum. Galiba ateşim de var.

Piyanoda oturan müzik öğretmenine bakıyorum...

Şarkının sözlerini unuttum.

Müzik Öğretmeni Naciye Yaprak, ben şarkıya başlama-

dan önce, piyanoda kısa bir şey çalacaktı, sonra da ben şarkıya başlayacaktım. Yanaklarım ateş gibi yanıyor. Uzaklardan bir piyano sesi duyuyorum. Demek insan sahnede durunca, gözleri uzakları pek göremiyor. Salonun arkaları simsiyah. Sadece ön sıralardakileri görüyorum. Aslında, onları da görüyor değilim. Tek gördüğüm, Oktay'ın annesiyle babası. Hep bana bakıyorlar. Utanıyorum. Midem bulanıyor. Piyanonun sesi daha yakınlardan gelmeye başladı kulağıma. Naciye Öğretmen o kısa şeyi durmadan çalıyor. Ateş gibi yanıyorum. Piyanonun sesleri çekiç gibi kafama iniyor. Oktay'ın babası tatlı tatlı gülümsedi bana. Tıpkı Oktay gibi.

Birdenbire şarkıyı hatırladım. Gözlerimi kapatıp, evde annemin öğrettiği gibi söyledim.

Çok alkışladılar.

Kimse anlamamış şarkının sözlerini unuttuğumu. Annemden başka!... Ne olurdu sanki o da anlamasaydı?.. İlle her şeyi anlayacak. Hiç sevmiyorum annemi. Zaten artık büyüyeceğim. Büyüyünce de babama varacağım...

1941
Ankara

•

Kız olmaktan çok utanıyorum.

Geçen gün, evde yalnızdım.

Babamın pantolonunu, ceketini giydim. Pantolon düşmesin diye, belime annemin siyah elbisesinin kemerini bağladım. Paçalarını kıvırdım. Sonra kurdelemi çözdüm, saçlarımı tepeme topladım. Annemin siyah kalemini aldım, bıyık yaptım. Balkona çıktım.

Sokaktan Güzin Hanım'ın oğlu geçiyordu. Beni gördü:

"Ne yapıyorsun orda, ne o halin?" dedi.

Sesimi babamın sesi gibi kalınlaştırdım:

"Etrafı seyrediyorum, güzel kızlara bakıyorum," dedim.

Güldü.

İçeri kaçtım. Balkonun kapısını kapattım. Sandalyenin üstüne çıkıp, siyah storu çektim.

Ben kız olmak istemiyorum. Ben oğlan olacağım. Oğlan olmak daha iyi.

Anneannemin doğurttuğu lohusaların kocaları bile, oğulları olduğu zaman elli lira daha fazla veriyorlar ona.

Sınıftaki bütün oğlanları dövüyorum. Benden kuvvetlisi yok.

Geçen gün başöğretmen babamı okula çağırdı. Erkan Sayar'ın babası da geldi. Adam vekil mi ne!.. Göbekli ve saçı yok.

Başöğretmenin odasında, babam, o adam, ben oturduk.

Erkan'ın babası, babama döndü:

"Kızınız her gün Erkan'ı dövüyormuş," dedi.

Babam, ezildi, büzüldü, sonra beni azarladı.

Bense iftihar ediyorum kendimle.

Ayağa kalktılar.

Babam:

"Bir daha tekerrür etmez beyefendi," dedi.

Anlamadım...

İyi ki benim babam Erkan'ın babası gibi değil. Adam ikimize de kötü kötü bakıyor.

Kızlar, teneffüslerde seksek falan oynuyorlar. Sonra... kol kola girip dolaşıyorlar.

Erol Bakırcıoğlu'nu da dövdüm bugün.

Aslında çok iyi arkadaşım. Aynı sırada oturuyoruz. Sınıfın en dayısı Erol.

On dört yaşına geldiğim zaman: "Ben Erol Bakırcıoğlu'nu da dövmüştüm," diyebileceğim artık. Erol'u çok seviyorum. Sünepe Erkan Sayar gibi değil. Erkek çocuk. Ama, ben ondan daha kuvvetliyim...

1943
Ankara

Babam yine asker oldu.

İstanbul'da anneannemle dedemin evinde kalıyoruz annemle. Çok az görüyorum babamı. Askerliği hiç sevmiyorum. Annem de hep ağlıyor. Ekmek almak için mavi karnelerimiz var. Annem hep:

"Ekmek değil, çamur bu," diyor.

Tramvayların camlarını maviye boyamışlar.

Gece elektrik yakmıyoruz.

Anneme soruyorum:

"Niye?" diyorum.

"Sen anlamazsın," diyor.

Canım sıkılıyor karanlıkta.

Babamı özlüyorum... Ankara'da köşedeki fırından aldığımız sıcak sıcak francaları özlüyorum... Evimizi, okulu, arkadaşlarımı özlüyorum.

Kötü bir şey askerlik.

Bugün Fatih İlkokulu'na başladım. Okul anneannemle dedemin evine çok yakın. Bizim Ankara'daki okula hiç benzemiyor. Sınıfta küçük mavi masalar, iskemleler, renkli minderler yok. Üç kişi oturuyoruz bir sırada. Yazı bile yazmıyorum. Oğlan çocukların saçlarını tıraş etmişler. Üstleri de pis.

Hiç sevmedim.

Ankara'ya gitmek istiyorum.

1943
İstanbul, Fatih

Rüyamda ölmüş gördüm annemi. Ağlayarak uyandım. Sabah olmuş. Perdelerin arasından giren güneş odayı bayağı aydınlatmış.

Karyolamda doğruldum. Annemle babamın yattıkları kocaman yatağa baktım. İkisi de uyuyorlar. Babamın üstü açılmış, bacakları görünüyor. Kıllı kıllı. Pijamasının pantolonunu giymemiş. Hayatımda görmediğim bir şey gördüm!..

Midem bulanıyor...

Bir solukta tuvalete koştum çıplak ayak. Öğürüyorum, öğürüyorum, bir şey çıktığı yok tükürükten başka. Birden annemi de babamı da yanımda buldum. Babam pijamasının pantolonunu giymiş. "Nen var yavrum?" diye bana sarılmak istedi. İttim. Dokunmasını istemiyorum. Öğürüyorum, öğürüyorum.

1944
Ankara

Bu yaz, yine İstanbul'a geldik. Anneannemle, dedeme. Her gün trenle Florya'ya denize gidiyoruz.

Dün babam, denizden sonra annemle beni lokantaya götürdü.

Eve geldiğimizde hava kararmaya başlamıştı.

Anneannemi aradım, bulamadım. Sonunda muayenehanesine girdim.

Bir kadın divana yatmış. Anneannem de kadının üzerine eğilmiş. Kadın beni görünce bir çığlık attı. Kapıyı kapadığım gibi arka bahçeye kaçtım, kuyunun oraya saklandım.

Anneannemin ebe olduğunu, gebe kadınların eve geldiğini ve anneannemin de onları muayene ettiğini biliyorum. Koca evin duvarlarında dedemin *hat* koleksiyonu dışında, bir tek resim var: Anneannemin, hocası İsmail Derviş'le*, diploma aldığı günkü resim.

Hatta geçen gün, evde kimse yoktu –evden çıkmayan dedem, ayda bir faytonla Horhor'a Suphi Paşa Konağı'na gider, en eski ve yakın arkadaşı Hasan Tahsin Bey'i görmeye– kara kaplı ebe kitabını buldum. Baktım eski Türkçe. Sayfaları çevirdim. Bir sürü ayıp resim vardı...

Anneannem hasta muayene ederken, odanın kapısı hep kapalı olur. Ben de hiç girmem. Bu sefer, öyle daliver-

* İsmail Derviş: Doktor ve Tıp Fakültesi'nde jinekoloji profesörü. Erdem Burî'nin büyük amcası ve yazar Suat Derviş'in babası.

mişim odaya. Anneanneme lokantaya gittiğimizi anlatacaktım.

Suratım hâlâ yanıyor. şimdi, mutlaka babama söyler. Hem dayak yerim, hem de yarın Florya'ya plaja götürmezler beni.

Birden, anneannemi buluverdim karşımda. Bir an öyle durdu. Çok sert bakıyor. O dünya güzeli anneannemi hiç bu kadar kızgın görmedim. Dedem: "Çerkez kızdı mı, fena kızar," derdi. Yeşil gözlerinden alev çıkıyor sanki.

Bir şey şakladı yüzümdede. Küçük, küçük yıldızlar gördüm.

"Affedersiniz anneanneciğim, bir daha yapmayacağım de bakayım..."

"Olur..."

"Ne demek olur?... Ben sana böyle mi terbiye verdim? Olur denmez. Peki anneanneciğim denir."

"Peki anneanneciğim. Bir daha yapmayacağım..."

"Hadi... Yıkıl karşımdan şimdi..."

Fırladım, yukarı kata, odama kaçtım.

Kendimi yatağımın üstüne attım.

Yatakta çarşaf falan yok. Herhalde değiştirecekler bu gece. Yarın çamaşır var evde.

Hırsımdan yatağın bütün fitillerini kopardım.

Ne kadar zaman geçti, bilmiyorum, hırsım da geçti. Korkmaya başladım.

Yavaşça annemle babamın odasına geçtim, konsolu açtım, üst gözden topluiğne kutusunu aldım, parmaklarımla ucuna basa basa yine odama geldim. Kapıyı kilitledim. Yatağın fitillerini birer birer iğneledim.

Aşağıda kapı çalındı. Herhalde anneannemi doğuma çağırıyorlardır.

Merdivende ayak sesleri var. Nefesimi tuttum. Dinliyorum. Sonra, kapının kilitli olduğu hatırıma geldi. Koştum kilidi açtım yavaşça.

Dadım Dilber Bacı ile, annem.

Yanaklarım kıpkırmızı. Kalbim neredeyse duracak. Söyledi mi acaba anneannem?..

"Uykun mu geldi kızım?"

Sesi yumuşacık, tatlı. Hayır bir şey söylememiş.

"Kim geldi anne? Kapı çalındı."

"Anneanneni doğuma çağırdılar çocuğum."

"Babam ne yapıyor?"

"Hiç... Ne yapar baban?... Dedenle dünya siyaseti konuşuyorlar."

"Anne, benim çok uykum geldi."

Dilber Bacı atıldı:

"Peki, iki gözüm, şu yatağını yapayım da..."

"Ben yaparım dadıcığım. Şen bana çarşafı ver, yeter."

"Ah sevsinler..."

"Sen yastık yüzünü geçir, ben yatak çarşafını yayarım. Zaten yorgan kaplanmış."

Dilber Bacı güldü. Dolaptan çarşaf, bir de yastık yüzü çıkardı. Yastığın kılıfını geçirdi. Çarşafı da iskemlenin üstüne bıraktı.

Annemle aşağı indik. Dedemin elini öptüm, babamı, annemi öptüm, "Allah rahatlık versin" dedim, odama çıktım.

Yorulmuşum.

Çarşafı örtecek, geceliğimi giyecek halim yok. Gözlerim kapanıyor.

Uzandım yatağa.

Birtakım şekiller, renkler görüyorum... Uyuyacağım galiba... Hep bu şekilleri, renkleri görüyorum uyumadan önce.

"Kalkmam lazım... Soyunmam lazım..."

Çamaşırcı Ayşe Hanım'ın sesiyle uyandım.

"Seyfi Efendi, çivit almayı unutma..."

Oram, buram ağrıyor gibi sanki. Ağzımda pis bir tat...

Dün olanları hatırladım... Anneannem dönmüştür doğumdan herhalde. Ya anlattıysa annemle babama bu sabah...

Korkuyorum aşağı kata inmeye. Döver mi acaba babam beni?...

Üst kattaki tuvalete girdim. İbriği elime aldım. Sözde bu sene terkos getirtecekti anneannem. Mahalledeki iki camiye terkos getirtti, kendi evine hâlâ saka su taşıyor.

Ellerim kan içinde.

Kalbim duruyor gibi oldu.

Odama döndüm. Kapıyı kilitledim. Bir an öyle kalakaldım. Ne yapacağımı bilemiyorum. Şaşkın şaşkın bakıyorum etrafıma.

Masanın üstünde bir kolonya şişesi ilişti gözüme. Çabucak alıp, döktüm elime kolonyaları.

Nerem kesildi acaba?

Yatağa bakıyorum... Kan yok yatakta.

Topluiğneleri gördüm. Dün gece fitilleri birer birer içinelediğim topluiğneleri...

Güldüm kendi kendime. Yatağa yaklaştım, eğildim, topluiğnelere baktım. Hiçbirinin ucu görünmüyor. Fitillerin orada kan da yok. Kesildi gülmem.

Galiba büyük bir hastalığa tutuldum.

Ne olabilir?..

Geçen hafta, taşlıkta karpuz yiyordum, anneannem geçti önümden, tuvalete girdi. Gözüm ellerine gitti. Kan vardı. İçerde bir gebeyi muayene ediyordu.

Hemen anladım olanları.

Gebeyim öyleyse ben.

Gebeyim ama, evli değilim. Evli olmadan gebe olmak çok kötü bir şeymiş. Hamamcının küçük kızı evlenmeden gebe kaldı diye kendini denize atmıştı.

Mahvoldum.

Düşünüyorum, düşünüyorum...

Ne yapayım Allahım?..

Şarkı sözlerini yazdığım defterimden bir sayfa kopardım ve acele acele yazdım:

"Canım anneciğim, beni affet. Seni çok seviyorum.

Kızın

Tülay German."

Kâğıdı yastığımın üstüne koydum. Hangi filmdeydi, tam hatırlayamıyorum... Galiba *Şehvet Kurbanı*'nda Cahide Sonku'nun koyduğu gibi.

Şimdi... Şimdi evdeh nasıl çıkmalı?.. En yakın deniz nerede? Yürüye yürüye gidebilir miyim oraya kadar?..

Ağlamaya başladım.

Yavaşça merdivenden iniyorum. Kimse yok sofada. Usul usul taşlığı da geçtim. Sokak kapısının önüne geldim.

Birden oturma odasının kapısı açıldı. Annem:

"Ne yapıyorsun orada?"

"..."

"Niye ağlıyorsun?"

"

"Nen var, hasta mısın?"

"Hasta mısın kızım?"

"Hastayım anneciğim. Hem çok hastayım. Bana yardım et," dedim, taşların üstüne yığıldım.

Çılgın gibi üstüme koştı annem. Kucağına aldı beni. Sarıldım anneme, katıla katıla ağlıyorum. Burnum da akıyor.

"Mendilin var mı anne?"

"Al yavrum."

Karar verdim birden. Her şeyi anneme anlatacağım, kendimi ondan sonra denize atacağım.

Anlatıyorum, anlatıyorum... Yatağın fitillerini kopardığımı bile söyledim.

Gözleri bir tuhaf gülüyor. Hiç bana böyle bakarken görmemiştim annemi.

"Bitti mi anlatacakların?"

Şaşırdım.

"Kız mıyor musun?" dedim.

"Niye kızayım yavrum? Bilakis, çok sevindim. Artık kocaman bir hanım oldu benim küçücük kızım. Korkacak, üzülecek, ağlayacak bir şey yok. Ama nerden hatırıma gelsin... On yaşında çocuğun... Yoksa daha evvel anlatırdım... Neyse! Bak, iyi dinle şimdi beni..."

1945

İstanbul, Fatih

Sopa gibi saçlarım var. Annem, "Benim pırasa saçlı kı-
zım," diyor. Pırasayı çok seviyorum. Pırasa saçlı olmayı
hiç!..

Sevgi Onur'un saçları bukle bukle... Bülent belki bukle
bukle saçlı olduğu için Sevgi'nin hatıra defterine o kadar
güzel şeyler yazdı, bana da bir satır sadece...

Okulda tuvaletlerin kapısına Sevgi-Bülent yazmışlar.
Türkün görmüş.

"Git, bak," dedi. Sevgi'yi kazıdım, yerine Tülay yazdım.

Yine, Türkünlerin oradaki arsaya gittim.

Bugün maç var. Bülent de oynayacak. Bülent gelince-
ye kadar, Kâmuran'la, Selçuk'la falan oynadık.

Ben kaleci oldum.

Diplomamı aldım diye, babam masmavi bir voleybol to-
pu aldı bana.

Hemen topumla arsaya gittim.

Kâmuran'la Selçuk kenarda oturuyorlardı. Ağabeyleri
oyuna almamış.

Yine o kararmış tenis topuyla oynuyorlar.

Mavi topum kucağımda, ben de Kâmuran'la Selçuk'un
yanına oturdum.

Tamam... Kâmuran'ın ağabeyi geliyor.

"Kimin bu top?"

"Benim. Babam aldı."

"Versene, biraz oynayalım. Bugün mühim maç var."

"Olur, veririm ama, bizi de alırsanız..."

"A siktirin!" dedi, gitti.

Aralarında konuşuyorlar. Az sonra geldi yine.

"Peki, gelin hadi!"

Bülent'e iki gol attım.

Dün yine derenin kenarında Sevgi'yle buluşmuşlar...

Perşembe günü Tiraje Abla evleniyormuş. Düğün davetiyesi geldi.

Annem çok sevindi. Haberi vermeye, karşımızdaki dairede oturan Güzin Hanım'a gitti. Ahmet Hamdi Tanpınar da orada. Annem çok sever Tanpınar'ı. Yani çabuk gelmez eve.

Bütün evi aradım. Davetiyeyi gardropta buldum.

Tiraje Abla'nın ismini çizdim, üstüne Tülay German, adamın isminin üstüne de Bülent Aktuğ yazdım.

"Kızımız Tülay German'la, oğlumuz Bülent Aktuğ'un..."

Defterime bir sayfa Tülay Aktuğ diye imza attım.

Balkondayım. Kırk beş dakikadır bekliyorum. Bülent hâlâ geçmedi. Herhalde bugün erken gitti arsaya. Çıkıp bakayım bari.

Sokakta, Türkünlerin duvarının orada, arkamdan biri seslendi. Baktım Bülent. Kıpırmızıyım. Heyecandan ölebilirim. Durdum, yanıma gelsin diye bekledim.

Allahım! Ne kadar güzel... Babamdan bile güzel. Daha uzun boylu. Saçları daha siyah. Gözleri kadife gibi. Aslında hiç gülmez. Ama güldüğü zaman, dünyada Bülent'ten daha güzel insan olamaz.

Gülüyor:

– Bana yine gol atacak mısın?

Sustum.

– Hiç senin gibi futbol oynayan kız görmedim.

"Tabii, Sevgi Hanım yalnız bizim evin köşesinde sizi beklemeyi bilir, bir de kıkır kıkır gülmeyi. İstese, bayılsa bile oynayamaz ki. Sınıfta öğretmen bir şey söyleyecek olsa, hemen beş yaşında çocuk gibi ağlıyor koca kız. Benden de iki yaş daha büyük. Tam on üç yaşında..."

– Ne dersin Tülay, bugün maç yok. İstersen, derenin kenarında gezelim.

Kalbim, ağızımdan, kulaklarımdan fırlayacak. Ayağımda da, üzeri beyaz papatyalı kötü pabuçlarım var. Bilseydim –ama nereden bilebilirdim canım– kırmızı pabuçlarımı giyerdim.

İncesu'ya geldik. İncesu'da su yok' gibi. İncecik akıyor.

Uçuyorum. Hayatta bu kadar mutlu olunmaz. Acaba Sevgi ne oldu?

Bülent elimi tuttu.

Bayılacak mıyım ne?

Ağızımı açamıyorum.

Ne kadar böyle dolaştık bilmiyorum.

Hava kararmaya başladı. Eve geç kaldım. Öldürecek annem. Ne yapayım?.. Bülent: "Dönelim" deyinceye kadar, ben bir şey söylemeyeceğim.

Konuşmuyor. Arada başını indirip, gülümseyerek, gözlerime bakıyor. Acaba ne geçiyor içinden?.. Saçlarıma bakıp, Sevgi'nin saçlarını düşünüyordur. Yarın annem Güzin Hanım'a giderse, maşayı bulup, saçlarımı kıvracağım.

Hava iyice karardı.

"Üşümüyor musun Tülay?"

"Bilmem..."

Kolunu omzuma attı. Sokuldum.

Birden çok üşüdüm, ama yanaklarım alev alev yanıyor. Ömrümün sonuna kadar böyle kalmak istedim.

"Nen var? Titriyorsun."

"Hiç..."

"Biliyor musun, ben Sevgi'yi değil, seni seviyorum."

"Yarın öğleden sonra yine gezelim mi? Ama arsada buluşmayalım. Çocuklar görür. Sonra... Top oynamak da istemiyorum. Seninle böyle dolaşmak daha güzel."

"Olur."

"Saat ikide, sizin apartmanın önünden geçerim. Bal-konda ol. Biraz sonra sen de çık."

"Olur."

"Sen de beni seviyor musun?"

"Çok..."

Futbolu bıraktım.

Her gün Bülent'le dolaşıyoruz.

Türkün'ü bile gördüğüm yok.

Geçen gün, yine derenin kenarında dolaşıyorduk... İn cin yok.

Karşıdan üç oğlan göründü. Yaşları Bülent kadar. Ortadakini tanıyorum. Hacettepeli. Ne zamandır bana asılıp duruyor. Atı suratlı bir şey.

Bize doğru geldiler.

At suratlı olanı Bülent'e bir şeyler söyledi. Anlamadım. Korktum. Çok korktum.

Bülent kulağıma eğildi: "Sen çabuk eve git," dedi.

Anladım. Kavga edecekler. Hem de üç kişiler.

Bülent'e bir şey olursa, önce üçünü, sonra da kendimi öldürürüm.

Deli gibi sarıldım Bülent'e.

"Hiçbir yere gitmem."

At suratlı, Bülent'e sarıldığımı görünce, çıldırdı. Beni kenara itip, hayvan gibi saldırdı. Öbür ikisi hiçbir şey yapmıyor.

Birden, geri dönüp, olanca gücümle koşmaya başladım. Yol bitmiyor. Rüyalarımdeki gibi tıpkı. Sağ tarafıma sancı girdi. Umurumda değil. Kâmuran'a, Selçuk'a haber vermem lazım.

Kâmuranların evi, Bülentlere bitişik. Bizim apartmanın da karşısında.

Kapıyı çaldım. Annesi açtı. Yemektelermiş. Bir çırpıda anlattım olanları. Bülent'in ağabeyine de haber verdiler. Bana: "Sen gelme," dediler. Böyle kavgalarda kızların işi yokmuş.

Çok ağırıma gitti.

Bahçenin duvarına oturdum, bekliyorum. Kalbim durdu duracak.

Annem balkondan bağırdı:

"Tülay yemeğe gel. Saat kaç oldu, hâlâ sokaktasın. Yarın sokak yok."

Sokağa çıkamıyorum.

Belki birini görürüm de, dün olanı biteni anlatır diye, devamlı balkondayım.

Bir ara baktım, Kâmuran geliyor. El ettim. Durdu.

"Ne oldu?" dedim.

Sesini yükseltmemeye çalışarak, olanları anlattı.

At suratlının yanındaki iki oğlan kof çıkmış. Bizimkiler bir güzel dövmüşler üçünü de. "Bir daha gelemizler buralara," diyor Kâmuran. Oğlan, Bülent'in benimle konuşmasına bozuluyormuş.

Aptal! Dünyada adam kalmasa bile ben sana bakar mıyım? Bizim kapıcının askerden gelen damadına benziyor tıpkı.

Nüzhet Hanım, Bülent'le konuştuğumu anneme yetiştirmiş. Kıskanç kart karı. Yirmi yaşını geçmiş, hâlâ koca bulamamış. Dünyaya düşman.

Annem, benim yüzümden bütün mahalleye Fezil olduğumuzu, komşuların suratına bakacak yüzü kalmadığını söylüyor.

Acaba babam biliyor mu?

Devamlı balkonda oturuyorum.

Dün, tam Bülent penceredeyken, annem yakaladı.

Balkona da çıkmak yasak.

Ölmek istiyorum.

"Ölmek istiyorum anne. Yaşamak için ne en ufak bir arzum, ne de kuvvetim kaldı artık."

Gerisini duymadım.

Annemle, anneannem oturma odasındalar. Kapıyı da kapamışlar.

Ben koridordayım. Duvarın dibinde yere çömelmiş, annemle anneannemin konuşmalarını dinlemeye çalışıyorum.

Bir haftadır bizim evin havası bir tuhaf. Cenaze çıkmış gibi sanki. Annemle babam dargınlar, konuşmuyorlar. Babam, eve geç geliyor. Hep yemekten sonra geliyor ve misa-

fir odasındaki kanepede yatıyor. Dün gece de ansızın İstanbul'dan anneannem geldi.

Meraktan  leceğim. Ne oluyor, ne bitiyor? Hiçbir Şey bilmiyorum.

Bugün dayanamadım. Oturma odasının duvarının dibinde, nefesimi tutarak, annemle anneannemin konuşmalarını dinlemeye karar verdim. Kulağımı duvara dayamama rağmen, ilkin konuştuklarını pek anlayamadım. Birden anneannem n sesi yükseldi:

"Allah canını alsın!"

"Ne olur anne, yalvarırım, inkisar etme.

"Niye inkisar etmeyeyim?.. Bak Nermin, eğer onun istediğini yapar da, boŐanırsan, analık hakkını helal etmem sana. Bizim Leman'la Tevfik'in mahkemeleri yedi yıldır sürüyor. Leman'a bir Şey olmaz. Ama Tevfik'in o kızı yerindeki karı, yedi yıldır âlemin gözünde 'metres' damgasıyla yaşıyor."

Sonra, annemin ağladığını duydum. Bir Şeyler söylüyor. Anlayamıyorum.

Birden kapı açıldı. Hemen tualete kaçtım.

Anneannem bağırdı. Kızgın. Çok kızgın. Sesinden anlıyorum.

"Ne yapıyorsun orda? Hadi sokağa  ık. Arkadaşlarıyla oyna.  ık,  ık..."

Kulaklarıma inanamadım. On beş gündür balkona bile çıkmam yasak. Şimdiyse sokağa mı çıkmamı istiyorlar?..

Kapıyı  arptığım gibi, merdivenlerden aşağı yuvarlanırcasına indim.

Doğru arsaya koştum. Bülent'e.

Babamın sevgilisinin kızıyla tanıştım. Gözlüklü, sıska

bir kız. Benim yaşımda galiba. Annesiyle babası Bülent'in babasının ahabıymış. Bizi evine, çaya davet etti.

Evleri, bizim evin birkaç sokak ötesinde.

Bülent, kız, ben yürüyoruz Sağlık Sokak'ta.

İçimde tuhaf bir heyecan var. Babamın sevgilisini göre-
ceğim.

Esin, konuşkan bir kız. Hem dinliyorum, hem heyecan-
dan bayılacak gibi oluyorum. Neclâ'yı göreceğim. Sapsarı
saçları varmış.

Kız durmadan konuşuyor. Babası da, babamı çok iyi ta-
nıyormuş. Galiba askerlik arkadaşymışlar.

Daha çok babasıyla ilgili şeyler anlatıyor. Annesinden
pek öyle söz ettiği yok. Babamla Neclâ arasında olup biten-
den pek haberi yok gibi.

Kapıyı bir hizmetçi açtı. Bizi misafir odasına aldı. Ta-
kımları falan bizim takımlara benziyor. Duvarlarda Neclâ ile
kocasının düğün resimleri var. Gözüm resimde, aklım Nec-
lâ'da.

Sokak kapısı çaldı. Neclâ'dır belki. Gelir, "hoş geldiniz"
der. Bekliyorum.

Bizim oturduğumuz odanın kapısı açıldı. İçeri deminki
hizmetçi girdi. Limonatayla, batonsale getirmiş. Sonra kıza
döndü: "Annenize bir mektup geldi," dedi.

Altı buçuğa kadar oturduk. Okuldan falan konuştuk.
Neclâ bir türlü gelmiyor.

Gelmeyecek galiba. Boşuna bekliyorum. Hem ortalık
da kararmaya başladı. Yine azar işitirim eve geç dönersem.
Ne yapsam?..

Bülent'e döndüm:

"Kalkalım artık Bülent, geç oldu," dedim.

Ayrılırken, Esin'i cumaya bizim eve çaya davet ettim.

Bugün cuma.

Bugün annemden hayatımda ilk defa tokat yedim. Komşumuz Güzin Hanım da çok azarladı beni. Bütün bunlar Esin'i bize çağırdım diye.

Saat dört. Kapı çalınıyor.

Annem kapıyı açmamı yasakladı.

Utancımdan kahroluyorum.

Kapı yine çalındı. Kıpırdayamıyorum yerimden. Ne yapacağımı bilemiyorum. Çok utanıyorum.

Kapı bir daha çaldı. Hem uzun uzun.

Annemden nefret ediyorum.

İnşallah babam annemden ayrılır da Neclâ ile evlenir. Ben de Bülent'le evlenirim. Hep beraber Kavaklıdere'de bir ev tutar, otururuz.

Yarın İstanbul'a gidiyoruz annemle.

Sabaha kadar gözümü kırpmadım. Durmadan ağladım. Annem çok kızdı. Dargınlığını bile unutup, babamı uyandırdı: "Sustur şunu" dedi.

Artık babamdan da korkmuyorum.

Gece, "Türkün'e, allahaısmarladığa gidiyorum," dedim, Bülentlerin evine gittim.

Annesi açtı kapıyı. Bülent'in annesini çok seviyorum. Tıpkı Bülent'e benziyor gözleri.

Bülent yokmuş evde. Ama yemeğe gelecekmiş.

Misafir odasında bir saate yakın bekledim.

Çikolata verdi bana annesi. Sonra da Bülent'in albümlerini. Bu resimlerden bir tanesini alsam... Anlar mı acaba?..

Kapı açıldı. Yine annesi zannettim. Bülent girdi içeri. Boynuna atıldım. Bülent hep saçlarımı okşuyor.

Ne olur hemen şimdi benimle evlense... İstanbul'a gitmekten kurtulurum. Ama, bir şey söylemiyor.

Kız olduğuma bir kere daha pişman oldum.

Ayrılırken bana en sevdiğim resmini verdi. Arkasına ne yazdığını ancak eve gelince, tuvalette okudum.

*"Sen bir ahu gibi dağdan dağa kaçsan da yine
Seni aşkım canavarlar gibi takip edecek."*

1946
Ankara

İngilizceyi de, Amerikalıları da sevmiyorum. Hiç sevmiyorum.

Her gece yatakhane, kızlar uyuyup da sessizlik çökünce, sevmemişim ne varsa bir bir aklıma geliyor.

İlkin adım Tülay adını ben seçmedim. Annem seçmiş. Bu adı o kadar seviyorduydu kendi adını değiştirip, Tülay adını alsaydı.

İkincisi, okul. Daha doğrusu Üsküdar Amerikan Koleji. Onu da ben seçmedim. Annem seçti. Kendisi Fransız okulunda okumuş. Şimdi Amerikan Kolejleri moda... Beni o sakil pilili lacivert eteğim, beyaz erkek gömleğim, siyah bağli pabuçlarım ve kravatımla görünce pek mutlu oluyormuş. Hayalleri gerçekleşiyormuş.

Onun hayalleri varsa benim de var...

İlkokulu bitirir bitirmez, Ankara Devlet Konservatuvarı'na girmek en büyük hayalimdi.

Dört yaşındayken Suphi Ziya Özbekkan, Fehmi Tokay, Selâhattin Pınar, Melek Tokgöz, söylediğim Klâsik Türk Musikisi parçalarını dinleyince: "Bir tek usul yanlış yok, ne kadar doğru söylüyor", diye ayaklara kalktılar. Ankara Devlet Operası'nın büyük sopranosu Belkıs Aran, o yıllarda Ankara Devlet Konservatuvarı'nda ders veren bir Alman hocaya götürdüydü beni. Annemden ve babamdan gizli. Adam piyanosunun başına geçti. Beni bir güzel imtihan etti. "Derhal konservatuvara girsin. On yedi yaşından sonra da şan bölümüne alalım. Türkiye istisnai bir "koloratur soprano kazanır," dedi.

Bir parçayı –ne olursa olsun– bir kere duysam öğreniyorum.

Ankara Radyosu'nda Schubert'in "Serenat"ını ve "İhlamur Ağacı"nı söylemiştim. Ankara birbirine girmişti.

Bir sokak ötede İdil Biret piyano çalıyor, ben Schubert "lied"leri ve de Hafız Post, Sadullah Ağa* söylüyorum.

Babam da, annem de konservatuvara yollamadılar.

Şimdi ben konservatuvarda okuyamadım diye Bülent'i (oğlumun adını da Bülent koyacağım) babası gibi doktor olmak istese bile konservatuvara mı vereceğim?..

Zaten belki Bülent'le evlenemem. Annem damadının ille de mühendis olmasını istiyor...

Sınıfa çocuklardan az sonra geldim o gün. Bir gümbürtüdür kopmakta. Ne olduğunu anlayamadım ilkin. Elden ele bir şey geçirip, kıkır kıkır gülüşüyorlar. Ben de görmek istedim o "şey"i. Gördüm.

Sıramda Bülent'in Ankara'dan gelirken bana verdiği resmi bulmuşlar. Birbirlerine gösterip kıkırdaşıyorlar.

Derken, biz farkına varmadan olacak, müdür yardımcısı Feriha Hanım girmiş içeri. Bir şeyin elden ele dolaştığını görmüş.

"Elinizdekini verin bana," dedi.

Aldı.

Eğer geri vermez, hele yırtmaya falan kalkarsa, kıyameti koparır, sonra belki okuldan kovulurum. Daha iyi olur.

Annemin karnı büyüdükçe büyüyor. Zaten güzel değildi...

* Hafız Post: On yedinci yüzyılda yaşamış olan büyük Türk bestecisi. Sadullah Ağa: Üçüncü Selim devrinde (Türk Musikisinin Altın Devri) yaşamış olan ve "Beyati-araban" makamını yaratan bestecimiz.

Kızlardan çok utanıyorum.

Bir insan bu kadar çirkinleşemez... Ben, ölsem kendimi bu hale düşürmem. Ama kız olduğum için, bir gün benim de böyle karnım şişmeye başlarsa, o zaman... O zaman intihar ederim. Kendimi denize atarım. Kimse de bulamaz.

Bugün cuma. Beni okuldan almaya anneannem geldi. Annem çok hastaymış.

Anneannemin evine geldiğimizde, annemi odasında, yatakta buldum. Bu gece evde değil, komşumuz Nafia Hanımlar'da yatacağını söyledi. Yalvardım, yakardım, Nafia Hanımlar'a gitmedim. Evleri çok kötü Nafia Hanımlar'ın. Zaten torunuyla da dargınım. Sonra... Radyoları bile yok.

Gece annemin bağırmasından hiç uyuyamadım.

Sabah altıya doğru, anneannem geldi odama. Annem ölü bir çocuk doğurmuş.

Annem de, anneannem de, komşular da çok ağladılar. Hocalar, imamlar falan geldi. Çocuğu küçücük bir tabuta koydular. Gitti.

Ben üzülmedim. Annem üzölsün. İsmim gibi, Üsküdar Amerikan Koleji gibi, mühendis damat gibi, çocuğu da o istiyordu.

1948
İstanbul, Fatih

Bizim okulun tek hoşuma giden yeri, bahçesi. Kocaman, çok kocaman bir bahçe. Ağaçlar var, çiçekler var, tenis kortu var, voleybol sahası var, basketbol sahası var, hatta salıncaklar bile var.

Bugün dört ders, arka arkaya tarih vardı. Öğretmen hastalanmış, gelmedi.

Sevil Komanel ile bahçeye çıktık. Gökyüzü masmavi. Bir tek bulut parçası bile yok. Sadece sapsarı bir güneş. Yürüdük... Yemyeşil çimlerin üzerine uzandık.

Sevil, geçen hafta Taksim Belediye Gazinosu'nda düğünü olan ablasını anlattı bana.

Düğünden sonra, ablasıyla kocası otele gitmişler. Hem de Pera Palas'a. Çok korkunç şeyler olmuş otelde. Adam ablasına feci bir şey yapmış. Çok canını acıtmış. Ablası da sabahı güç edip eve gelmiş ağlaya ağlaya.

Sonra, Sevil bir şey daha söyledi. Çok şaşırdım. Gözlerim faltaşı gibi açıldı. Adamlar evlendikleri zaman, kızlara hep o kötü şeyi yaparlarmış. Hâlâ hastaymış ablası. Yatıyormuş.

Korkunç şeyler bu anlattıkları Sevil'in. Eğer doğruysa, ben evlendiğim gece, herhalde o acıya dayanamaz ölürüm.

Birden Bülent'i düşündüm. Ve ilk defa içim kötü oldu. Ama Bülent herhalde bu kadar kötü bir şey yapmaz, yapamaz. Evlendiğimiz zaman, yine el ele tutuşur, İncesu'nun kenarında dolaşırız. Elini omzuma kor. Ben ona sokulurum. Saçlarımı okşar... Sevil'in anlattığı şeyi yapmasına imkân yok Bülent'in. Bana kötülük yapmaz ki o.

Gece, uzun süre uyuyamadım. Sonra, geçmişim kendimden. Uyandım. Hep uyandım, her seferinde de korkarak.

Sabah, dayanamadım, kalktım, zilden önce Sevil'i uyandırdım, sordum:

– Evlenen her erkek bu şeyi yapmak zorunda mıdır? dedim.

– Tabii! Aptal mısın? Evlenmek demek, o demek, dedi.

Tekrar yatağıma girdim. Ağlamamak için kendimi güç tutuyorum. Bütün hayatım değişti, mahvoldum.

Kararımı verdim. Hayatım boyunca evlenmeyeceğim. Artık Bülent'i de unutmam lazım.

1948
Bağlarbaşı

Ben "*mikrop*"muşum. Feriha dedi. Ben miyim "*mikrop*", o mu? Kime ne iyiliği dokundu Feriha'nın? Kimin derdine koştı? Aksine, kızların hepsi dert yaşıyor, el aman diyor... Ağlamaklı oluyorlar Feriha'dan söz ederken. Hepsine ettiği bir kötülük var musibetin. Çirkin de üstelik. Asıl "*mikrop*" o tabii. Hem tifo, tifüs, difteri, karma...

Her yıl, yeni öğretmenler geliyor. Feriha tarafından iyice doldurulmuş olarak.

Her yeni öğretmen geldiğinde aynı sözler...

"466 Tülay German kim?"

Ayağa kalkıyorum.

"Benim," diyorum.

Hocanın sesi sertleşiyor, kaşları çatılıyor.

"Sen misin? Ha!.. Geçen yıl Saadet Hanım'a yaptıkların bana sökmez."

Ertesi yıl başka bir yeni öğretmen. Aynı sözler!

"Geçen yıl Nuriye Hanım'a yaptıkların bana sökmez."

"Geçen yıl Sungur Hanım'a yaptıkların bana sökmez."

"Mrs. Feriha Kurşunoğlu talked to me about you Tülay. I don't want to behave like you did last year..."*

Hep aynı sözler, aynı çatık kaşlar... Yüzlerde aynı sevgisiz bakış... Ve hepsinin arkasında Feriha, yalnız Feriha.

* Bayan Feriha Kurşunoğlu benimle sizin hakkınızda konuştu. Geçen yılki gibi davranmanızı istemiyorum.

Bu kadın, kocası kendisini terk etti diye, ayazda kalmış olmasının hıncını benden alıyor.

Geçen gün okuldan geliyorum. Baktım Moda Caddesi'ndeki apartmanımızın kapısının önünde Postacı Halil Efendi. Halil Efendi dedim de, aklıma geldi:

Annemin babası Kaptan Ahmed Şakir Bey. Babamın babası ise Kadı Bilâlzade Abdülhamid Efendi. Ben, uzun zaman büyükbabama "Efendi" diyorlar diye kadılığı kapıcılık falan gibi bir şey zannettimdi. Çok sonra öğrendim şehzadelere, kadılara efendi denildiğini...

Postacı Halil Efendi:

"Tülay Hanım, size mektup var," dedi.

Aldım mektubu, baktım. Zarfın üstünde okulun damgası. Durdum. Sonra hemen yandaki apartmana girdim, aceleyle zarfı açtım. Feriha'dan. Okula çağırıyor babamı. Benim hakkımda konuşacakmış...

Ertesi gün, evin duvarına oturdum, postacıyı bekliyorum.

Halil Efendi göründü.

"Merhaba Halil Efendi, bize mektup var mı?"

"Yok küçük hanım."

Ne desem, nasıl desem?...

"Halil Efendi, senden bir şey isteyeceğim."

Halil Efendi yüzüme bakıyor. Ne iyi bakan gözleri var bu adamın. Önüme indirdim gözlerimi.

"Bak Halil Efendi, üstünde Amerikan Kız Lisesi damgalı bir mektup olursa, doğrudan doğruya bana ver. Kapıdan atma. Olur mu?"

"Dün verdim ya küçük hanım..."

"Yani, diyeceğim... Beni yolda görmesen bile, yani se-

ninle karşılaşmasak da, mektubu kapının altından atma. O gün beni görmesen bile, bekle. Ertesi gün mutlaka görürsün ve bana verirsın mektubu.

"Nasıl yani?.."

Ne diyeceğimi bilemedim. "Amerikan Kız Koleji'nden gelen mektupları babam görsün istemiyorum," diyemem ya...

Hiçbir şey söylemeden yüzüne baktım Halil Efendi'nin. Gülümsedim.

Halil Efendi de bana bakıyor.

O iyilikle bakan gözlerinden bir şey geçer gibi oldu sanki. Ya bana öyle geldi, ya da belli belirsiz kasıldı Halil Efendi.

Oyunumu sonuna kadar sürdürmeye kararlıyım. Çocuksu bir tavır takınarak, Halil Efendi'nin gözlerinin içine içine bakıyorum.

"Ha?.. Olur mu? Halil Efendi, bak, yalvarırım. Bugüne kadar senden bir şey istedim mi? Bu çok mühim benim için."

"Olmaz vallahi, Tülay Hanım. Yapamam. Ekmeğimden olurum sonra."

"Bak, Halil Efendi, babam bana haftada otuz beş lira veriyor. On beşi, yok, yirmisi senin olsun."

Halil Efendi susuyor.

"Hadi be, Halil Efendi. Karın var, annen var, iki çocuğun var. Al şimdi şu yirmi lirayı, karına bir hediye alırsın."

Acı acı gülümsedi.

"Ne hediyesi be küçük hanım?.. İki aydır evin kirasını veremiyorum. Anam hasta, ilaç alamam. Oğlan bu yıl okula başladı, ayağında doğru dürüst pabuç yok...."

İçim bir tuhaf oldu. Ezilmek gibi, burulmak gibi bir şey.

Cebimde on lira daha var. Onu da verdim Halil Efendi'ye.

Halil Efendi ağlamaklı.

"Allah razı olsun, ne diyeyim? Sen bundan böyle meraklanma gayrı..."

Artık sabrım tükendi.

Feriha'nın odasında, masasının karşısında, ayakta duruyorum.

"Ne biçim bir babanız var?.. Hakkınızda konuşmak için yolladığım bu kadar mektuba rağmen, mektebe bir kere bile teşrif etmediler..."

Önce, "Babam müfettiş, hep teftişte..." diyecektim, vazgeçtim. Sonra, birden kan beynime çıktı. Kim bu kadın babam hakkında konuşacak?.. Kim oluyor da, babam için, "Ne biçim bir baba," diyebiliyor?

Haykırır gibi bağırdım:

"Babam hakkında böyle konuşmaya hakkınız yok sizin."

Suratı sapsarı oldu. O da bağırdı:

"Benim karşımda bu tonda konuşmaya sen nasıl cesaret edersin? Okulda bir 'miktop'tan başka bir şey değilsin."

Mikrop, mikrop, mikrop...

Niye "mikrop"um?

Forma ayakkabılarımı sevmeyip de mokasen giydiğim için mi? Yatakhane de çarşafa sarılıp hortlak taklidi yaparak kızları korkuttuğum için mi? Etüdlerde suratımı palyaço gibi boyayıp herkesi güldürdüğüm için mi? Yoksa derste hoca ders anlatırken gramofon çaldığım için mi?..

Bütün bunları yapıyorsam, "mikrop" olmam ki... sadece "yaramaz" olurum.

Bu sefer olanca gücümle bağırdım:

"Bu okuldaki asıl 'mikrop' sizsiniz..."

Disiplin kuruluna çıktım.

Kurul kararıyla da sınıfta kaldım.

Benim bildiğim, kurul kararıyla sınıf geçilir. Herhalde Üsküdar Amerikan Kız Koleji tarihinde ilk defa bir öğrenci kurul kararıyla sınıfta kaldı...

Yarın Ankara'ya gidiyorum. Yılbaşı tatilini Ankara'da, babamla geçireceğim.

15 Aralık'ı ipe çektim.

Saat iki. Babam, vekâlete gitti. Otelde yalnızım. Aşağı salona indim. Telefon rehberini istedim.

Aktuç, Aktuğ, Aktuğ Gazi, Aktuğ Gündüz, Aktuğ Safder. Evet, Aktuğ Safder.

Yanaklarım alev alev, ellerim buz gibi.

Numarayı çeviriyorum.

Kalbim ağızımdan çıkacak.

Çalıyor. Üç kere çaldı. Dört kere. Ya o evden çıkmışlarsa... Beş kere. Altı kere. Ya Bülent, Ankara'da değilse... Yedi kere. Belki Amerika'ya gitmiştir... Açıldı. Nefesimi tutuyorum.

"Efendim..."

"Bülent Aktuğ'la konuşabilir miyim lütfen?"

"Benim efendim. Kimsiniz?"

"Bülent Bey, ben İstanbul'dan bir arkadaşınızdan selamlar getirdim size."

"Teşekkür ederim efendim. Kimden acaba?"

Kim desem? Kim diyeyim?..

"Selçuk'tan. Selçuk Alkor'dan."

"Ha, evet... Çok teşekkür ederim. Nasıl Selçuk?"

"Çok iyi. Hep top oynuyor."

Susuyorum. Ne desem başka?

Birden karar verdim:

"Sizi görebilir miyim bugün?"

"Hay hay, neredesiniz?"

"Şimdi vaktiniz müsait mi mesela? Size uğrayabilirim, beş dakika..."

"Evet. Evdeyim. Ders çalışıyordum, buyrun! Yalnız adresi biliyor musunuz?"

"Biliyorum. Selçuk verdi. Yarım saat içinde gelirim."

Kapattım telefonu. Evet, evdeymiş, ders çalışıyormuş, buyrunmuş... Demek tanıdığı, tanımadığı hangi kız telefon etse, Bülent Bey hazır.

Bayağı kızdım.

Babam beş buçuktan önce gelmez. Resepsiyona bir not bırakırım: "*Bir arkadaşına gidiyorum, geç kalırsam merak etme,*" derim.

Heyecandan ölebilirim bugün.

Ne giysem?..

Nedret'in diktiği füme tayyörümü giyeyim. Çok ince gösteriyor. Mantomu arkama alırım, kapıyı çalmadan çıkarırım.

Makyajımı tazeledim. Kirpiklerimi kıvırdım, gözlerimin etrafını daha koyulaştırdım.

Resepsiyondaki çocuğa babama yazdığım kâğıdı verdim, sonra bir taksi çağırttım.

Hava iyice soğuk. Tayyörün ceketini bluzuma giydim. Donuyorum.

Kâzım Özalp Caddesi'ni geçiyorduk. C. Ulus Sineması.

Gökçenlerin evi... Sağlık Sokağı'na saptık. İrengün Apartmanı, Kâmuranların evi, Selçuk'un evi...

Durdurdum taksiyi.

Kapıyı çalmadan, yüzüme bir pudra daha geçtim. Saçlarımı düzelttim. Biraz daha "Sortilege" sürdüm.

Zili çalıyorum.

Ayak sesleri... Kapı açıldı. O. Bana bakıyor.

"Buyrun..."

Kıpırdamıyorum. Tanımadı.

"Bülent, tanımadın mı?"

"Hay... Tülay... Olamaz... Sen misin? Sen miydin telefon eden? Gel içeri..."

Misafir odasına geçtik. Her şey aynı. Hiçbir şeyin yerini değiştirmemişler.

"Dur bakayım sana... Ne kadar uzamışsın, ne kadar güzelleşmişsin... Neredeyse benim boyuma gelmişsin. Olmaz böyle şey..."

Gülüyor.

"Benim küçücük sevgilim, dünya güzeli bir şey olmuş."

Oturduk.

Bana içki ikram etti.

Konuşuyoruz.

Durmadan soruyor, ben de anlatıyorum.

Yanımda oturuyor. Yakın. Çok yakın. Neredeyse bacağı bacağıma değiyor. Yanaklarım yanıyor.

Susuyor. Gözlerime bakıyor. Gözleri bir tuhaf, buğulu gibi. Durmadan: "Ne kadar güzelleşmişsin" deyip duruyor.

Yaklaşıyor. Gözlerimi kapıyorum. Tıpkı film gibi...

Bir an kalbim durdu sandım.

Yüzümü, saçlarımı öpüyor. Dudakları sıcacık, yumuşak. Sonra ellerimden tutuyor, ikimiz 'de ayağa kalkıyoruz.

Gözlerimi aralıyorum. Saçlarına, dudaklarına, gözlerine bakıyorum. Sık sık nefes alıyor. Korkuyorum.

Saatime baktım. Beşe geliyor.

"Gitmem lazım Bülent. Saat beşte babam gelir. Geç bile kaldım. Bir araba çağırır mısın?"

Aralık 1952

Ankara

Biyoloji dersindeydik.

Öğretmen, tam derse başlamak üzereyken, kapı açıldı ve içeri okulun müdürü Miss Martin girdi. Elinde bir tomar kâğıt var. Öğretmenin yanına gitti, bir şeyler söyledi, kâğıtların bir kısmını öğretmenin masasının üstüne bıraktı, sonra da geldiği gibi çıktı, gitti.

Öğretmen, Sumru'yu çağırdı.

"Lütfen bu kâğıtları arkadaşlarınıza dağıtın," dedi.

Sumru'nun elime tutuşturduğu koca kâğıdın üzerinde bir tek soru var: "Okulu bitirince, evlenecek misiniz, yoksa üniversiteye mi gideceksiniz."

Ne o, ne o...

"Şarkıcı olacağım," diye yazdım.

Bugün öğle yemeğinde pürelili piliç vardı. Amerikalıların pilicin yanına koydukları patates püresini de, balkabağı püresini de seviyorum. Keyifle yedim. Derken, okulda en sevdiğim yemek diyebileceğim o tadına doyum olmayan çikolata pasta geldi masaya. Büyük bir zevkle pastamı yerken, okulun müdürü Miss Martin'in kedi miyavlamasını andıran sesi duyuldu:

"Yemekten sonra, 466 Tülay German'ı görmek istiyorum."

Gittim Miss Martin'e.

Dün dağıttıkları kâğıt hakkında konuşmak istiyormuş:

"Unutuyorsunuz galiba... Burası konservatuvar değil,

bir kolejdir. Zaten, piyano çalıştığınız kadar, derslerinizi de çalışsanız daha iyi olur," dedi.

Bizleri her şeyden önce, iyi bir evkadını olmaya hazırlıyorlarmış. Ama üniversiteye de gidebilirmişiz, istersek... Eğer şarkıcı olmak istiyorsam, burayı değil, başka bir okulu seçmem icap edermiş.

Sonra sordu:

"Aileniz şarkıcı olmak istediğinizi biliyor mu?"

"Hayır," dedim.

"Memleketinizin herhalde şarkıcıdan daha fazla, bilgili annelere ihtiyacı var. Sınıfınızdan topladığımız kâğıtlarda, sizinki gibi ciddiyetten uzak bir cevaba rastlamadık."

Tutamadım kendimi:

"Özür dilerim Miss Martin ama, Amerika'yı, çok iyi bir anne ve ev kadını olan kızkardeşiniz Mrs. Tracy değil de, mesela Nat King Cole, ya da Ella Fitzgerald gibi şarkıcılar tanıtıyor dünyaya."

Dudakları daha bir inceldi. Sonra:

"Fikrinizi sormadım," dedi.

Biraz daha durdu.

"Gidebilirsiniz," dedi.

Nat King Cole'u da, Ella Fitzgerald'ı da özellikle söyledim. İkisi de zenci diye!..

Dün mezun oldum. Diplomamı aldım.

Bugünse, neden Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nden mezun ettirildiğimi anladım. Annemi anladım. Annem gibi düşünen, üstelik de "akıllı" geçinen öbür anneleri anladım.

Tülay German: Yüksek Mühendis Mimar, halen İmar ve İskân Bakanlığı Teftiş Heyeti Reisi Fikret German'ın ve eline kocasının elinden başka erkek eli değmemiş Nermin

Hanım'ın tek kızı... Güzelcene... Siyah saçlı, beyaz tenli, 1.67 boyunda, 57 kilo... Suadiye'de, Bağdat Caddesi üstünde iki katlı, bahçeli evi var, piyano da çalar... Üstelik kolej mezunu. Misafir odasının duvarında kocaman bir resmi asılı: Okulu bitirdiğini belgeleyen, rötuşlu güzel bir resmi.

Zengin mühendislerin ve annelerinin dikkatine...

Haziran 1956
Suadiye

Hilton'da beş çayına gitmek diye bir züppelik var ya!.. Biz de sık sık Melike'yle beş çayına Hilton'a gidiyoruz...

İyi bir İtalyan orkestrası çalışıyor. Hele başçısı, bayağı hoş bir adam. Şarkı da söylüyor. İstanbul'da ne kadar kız varsa peşinde!.. Melike: "Vallahi nişanlı olmasaydım, bu adamla hiç olmazsa bir kere beraber olmak isterdim," deyip duruyor.

En sonunda adını öğrendik: Mario Bergamini'ymiş. Şımarık, kendini beğenmiş bir hali var başçı ve şarkıcı Mario Bergamini'nin.

Bugün "*Piöve*"yi söylerken gözlerini ayırmadı benden. Sevmem böyle kendinden emin adamları. Yüz vermeyeceğim.

Parça bitince göz göze geldik.

Saat yediye çeyrek var. Müzik bitti. Orkestradakiler aletleri, garsonlar da beş çayı için ilave edilen masaları topluyorlar.

Melike'yle masamızdan kalkıp, salonun ortasındaki büyük kanepeye oturduk. İki içki söyledik.

Baktım, Mario bize doğru geliyor. Melike'nin eli ayağına dolaştı. Ne yapacağımızı bilemiyoruz.

Melike'ye döndüm:

"Allah aşkına, kendine gel. Seni böyle görünce herifin büsbütün burnu büyüyecek," dedim.

Geldi. Önümüzde durdu. İtalyanca bir şeyler söyledi. Anlamadık. Melike İngilizce olarak: "İtalyanca bilmiyoruz," dedi. İngilizce konuşmaya başladı Mario.

"Oturabilir miyim?" diye sordu.

Melike:

"Evet," dedi.

Oturdu. Bize bir şey ısmarlamak istedi. Kabul etmedim, ben ona bir içki ısmarladım.

Havadan sudan, İstanbul'dan, Hilton Oteli'nden, müzikten konuştuk.

Benim de şarkı söylediğimi öğrenince, ilkin ağzıma, sonra da gözlerime bakarak:

"Bunu hiç beklemiyordum," dedi.

Dedi ve kolumdan tutarak konuşmaya devam etti:

"Hadi gelin. Aşağıda yemek salonunda piyano var. İnelim de, bir iki şarkı söyleyin bana, ne olur..."

Deli mi ne?..

İmtihan mı etmek istiyor beni? Öyle mi? Gösteririm ben sana...

Kalktım ayağa:

"İnelim," dedim.

Melike, şaşkın şaşkın bakıyor yüzüme.

"Hadi, Melike, kalk!..."

Yemek salonundayız. Birkaç garsondan başka kimse yok. Saat erken. Mario piyanoya geçti, tatlı tatlı yüzüme bakarak sordu:

"Ne söyleyeceksiniz?"

"Summertime, Do minör..."

"Siz müzik de mi biliyorsunuz yoksa?"

"Beş yıl bir Alman hocadan piyano dersi aldım..."

"O zaman, ben çalamam, ben çalamam," deyip, oturduğu yerde zıp zıp zıplamaya başladı.

Dühyanın maskaralığını yapıyor.

"Hem şarkıcı, hem piyanist... Bir bu eksikti!... Gelin

bakayım siz buraya. Hem alacaksınız, hem söyleyeceksiniz. Oturun şuraya lütfen."

Otururum tabii. Üstelik "*Summertime*"ı söylerken kendime ettiğim eşliği hiç de fena bulmuyorum.

Mario, piyanonun yanında, ayakta bekliyor. Glmse-yerek yüzüne baktım ve oturdum piyanoya.

şarkıyı bitirdiğimde yüzü değişmişti. O şımarık İtalyan gitmiş, yerine ciddi bir adam gelmişti. Kabul edersem, hemen orkestrasına alabileceğini söyledi. Bense böyle bir şeye imkân olmadığını, ailemin izin vermeyeceğini anlatmaya çalıştım.

Babam, kızının İtalyan bir algıcıdan şarkıcılık teklifi aldığını duysa, kalp sektesinden gider.

O günden sonra, hemen her gün Hilton'a, beş çayına gitmeye başladım.

Mario, yediye çeyrek kala, işi biter bitmez, yanıma geliyor. Otelin barına iniyoruz. Bir şeyler içiyor, sonra da hemen otelin yakınındaki kk bir lokantaya yemeğe gidiyoruz. Saat dokuz buçukta onu işe, Hilton'a bırakıyorum, ben on vapuruyla Mario'nun tabiriyle Avrupa'dan Asya'ya geçiyor, Suadiye'ye, eve dönüyorum.

Pazartesileri Mario alışmıyor. Gece kulüplerine gidiyoruz, içkiler içiyoruz, danslar ediyoruz.

Anneme: "Melike'deydim," diyorum!..

Bu pazartesi, Mario beni evine yemeğe davt etti. Evi Ayaspaşa'da. Davulcusu Luciano ile birlikte tutmuşlar evi. Luciano'nun karısı Maria bana hiç bilmediğim İtalyan yemekleri yapacakmış.

Hilton'un yanındaki kk lokantada hemen her gece

spagetti ve ravioli yemekten gına geldi. Üstelik tanımadığım iki kişiyle bütün bir geceyi geçirmek...

Kapıyı Mario açtı. Sırtımdan pardösümü aldıktan sonra beni Luciano ve Maria'yla tanıştırdı. Etine dolgunca, edalı, fıkır fıkır gözlü bir kız Maria. Görür görmez sevdim. O da beni sevmiş olacak ki, elini belime doladı ve oturma odasına götürdü.

"Evdeki en güzel koltuğumuz bu. Sen buraya oturacaksın," dedi, çat pat İngilizcesiyle.

Neredeyse omuzlarımdan bastırarak oturttu koltuğa beni.

Küçük bir yemek masaları var. Bir yanımda Mario, bir yanımda Luciano oturuyor. Maria karşımda. Karşımda ama ayakta duruyor.

"Bu raviolinin hamurunu bile kendim açtım," diyor.

Tabağıma üç kişiyi rahatlıkla doyuracak kadar ravioli koydu.

"Bu gece Tülay'ın şerefine, sakladığımız üç dört 'Chianti'den birini de açıyorum," dedi ve bardağımyı yarısına kadar doldurdu.

Güzel şarap bu "Chianti." Bizim Kavaklıdere'den de, Doluca'dan da güzel.

Ravioliyi güç bela bitirebildim. Utanmasam belimdeki kemeri gevşeteceğim. Bir de lezzetli yapmış ki fingirdek İtalyan karısı... "Chianti"yi fazla mı kaçırdım ne... Hatırı sayılır biçimde başım dönüyor.

"Eline sağlık," dedim Maria'ya. "Pek de güzel yapmışsın."

Maria mutfaka doğru güle kırta yürüdü. Az sonra elinde kocaman bir tabak, tabağın içinde bol salçalı bir et, ye-

mek masasına geldi. Neye uğradığımı şaşırdım. Yemek bitti sanıyordum. Söyleyecek oldum. Maria gülerek lafı ağzıma tıkadı:

"Ravioli asıl yemek değil ki... Sen hele uğraşa didine pişirdiğim şu yemeği ye de, fikrini sonra söyle..."

Ölür müyüm acaba? "Hayır" da diyemiyorum. "Ay ne yapacağım şimdi ben?" dememe kalmadı, tabağım etle doldu. Üzerine rendelenmiş bir peynir koydular. Bilmediğim bir peynir. Çatlasam da patlasam da yiyeceğim. Çaresi yok.

Derken peynirler geldi sofraya...

Ondan sonra da acı mı acı bir kahve...

O acı mı acı İtalyan kahvesini de içtikten sonra, Lucia-no'yla Maria belki odalarına çekilirler de, Mario'yla biraz yalnız kalırız diye düşündüm. Nerde!.. Mario eline gitarı alıp, çalmaya başlamaz mı?.. İyi çalamıyor... Luciano dizlerini döverek tempo tutuyor. Bana da üç kere "*La Plu Bella del Mondo*"yu söylediler.

E!.. Ne yapalım?.. Bu pazartesi de böyle geçti. Zaten haftanın öbür günleri ancak iki, iki buçuk saat baş başa kalabiliyoruz. Bütün bir gece Mario'yla olabilmek için, bir hafta daha bekle işin yoksa... Anneme de yeni yalanlar bulmak lazım. Her gece de Melike'deydim diyemem ya!..

Oysa, loş ışıklı, masaların üstü kırmızı örtülü, تنها bir lokantaya gitseydik... İçkiler içseydik...

Neyse...

Yine pazartesi bugün. Hava kötü mü kötü. Durmadan yağmur yağıyor.

Mario, Köprüde karşıladı beni. Oradan doğru Ayaspa-şa'ya, eve gittik. Luciano'yla Maria yoklardı.

Önce şarap içtik, sonra plak çaldık, dans ettik. Yağmu-

run sesi, sobada çtırdayan odunlar, Domenico Modugno'nun "Piove"yi söyleyişı, her şey ama her şey olduğundan daha güzel, daha renkli, daha canlı.

Yanağımı Mario'nun yanağına dayadım. Başım dönüyor. Mutluyum. Dünya çok güzel.

Galiba âşık oluyorum.

Her gün Mario'yla beraberiz. Hayatımın en güzel günlerini yaşıyorum. Bu güzellik bitecek diye öylesine bir korku var ki içimde...

Mario bana, on yedi, on sekiz yaşındayken, üç arkadaşıyla birlikte Milano'nun en güzel "sevlici"sine gittiklerini, konuştuklarını, bir bakıma "ders" aldıklarını anlatıyor. Gözlerim açık, şaşkın şaşkın dinliyorum.

"Matmazel Sofia, kırk, kırk beş yaşlarında, uzun boylu, zayıf, kişiliğı olan güzel bir kadındı," diyor. Ve devam ediyor:

"Durmadan tekrarlardı: Aslında bir kadını en iyi başka bir kadın anlayabilir. Niye mi? Basit... Kendisi de kadındır da ondan. Size bir kadın olarak anlatmak istediğim şu: O yanlış, o sahte erkeklik gururunuzu bir yana bırakın. Söylediklerimi dinleyin. Uygulayın. İşte o zaman beraber olduğunuz kadın sizden kolay kolay ayrılamayacaktır. Gururlanıp durmayın Allah aşkına!.. Beraber olduğunuz kadını her bakımdan mutlu edin de, ondan sonra böbürlenin."

Mario anlatıyor, anlatıyor...

Yüzyıllardır süregelen tabulardan, ekonomik nedenlerden, aileden, miras sorunundan söz ediyor... Sonra sevgiyle yüzüme bakıyor ve:

"Matmazel Sofia'nın anlattıkları büyük egoistler olan erkeklerin pek işine gelmez Tülay. Onun için evleneceğın adamı önceden çok iyi sına," diyor.

"Evlenmeyi aklımdan bile geçirmiyorum, evlenmek istemiyorum," diyecek oluyorum, susuyorum...

Gece, Hilton'dan sonra Kervansaray'ın Rustik Bar'ına gittik. Harold Nicholas şarkı söylüyordu.

Artık kesin kararımı verdim: Zenciler, biz beyaz şarkıcılardan daha iyi, daha anlamlı söylüyorlar.

Şarkı bittiğinde, Mario yanımdan kalktı, Nicholas'ın yanına gitti, kulağına bir şeyler fısıldadı. Dönüp yanıma oturduğu zaman, Harold Nicholas "*Summertime*"a başlamıştı bile.

Mario gözlerimin içine içine bakıyor:

"Benimle evlenir misin Tülay?"

Kaç haftadır bu anın korkusuyla yaşıyordum. Tamam, korktuğum geldi başıma!..

Evlenmek... Resmi bir yerde, resmi birtakım kâğıtlar imzalamak... Ben senin malınım, demek... Ne emredersen onu yapacağım, demek... Sözünden çıkmayacağım, demek... Hem iki tanık huzurunda... İki şahitle adam bile asılır! Mahkemede idam kararını kendi elinle imzalamak gibi bir şey. Veya... Veya... İdam değil de hayat boyu hapis gibi bir şey... Ölene dek kölelik... Ay!.. Bilmiyorum.

Hayır, hayır Mario. Evlenmek, çirkinleşmek, çocuk doğurmak, bulaşık yıkamak, senden bıkmak istemiyorum. Nermin'le Fikret German, Tiraje Ablayla kocası, Melike'yle Cengiz gibi olmak istemiyorum. Ben seninle hep bugünkü gibi sevişmek, sevişmek istiyorum.

"Seninle İtalya'ya gideriz. Milano'da babamın durumu çok iyi. İstersen müzisyenliği bile hemen bırakırım."

Seninle İtalya'ya değil, dünyanın öbür ucuna gelirim. Ama, karın, malın olmayayım. Hep sevgilin kalayım.

"Niye susuyorsun Tülay? Fena bir şey mi söyledim."

Elini tuttum, sıktım:

"Seni, seninle evlenmeyecek kadar çok seviyorum..."

Anneme Mario'yu sevdiğimi, beraber İtalya'ya gideceğimizi söyledim. Evlenme teklif ettiğini, reddettiğini de ekledim.

Ayıldı, bayıldı, hastalandı. Bütün komşular eve doldu. Anneanneme, hatta Ankara'ya telefonlar edildi. Babam ilk uçakla Ankara'dan geldi.

Evde bir felaket havası esiyor. Annemin başında iki doktor.

Herkes bana bakmakta. Duymayayım diye seslerini alçaltmak gereğini bile hissetmiyorlar:

"Böyle evladın olacağına!.."

"Elin gâvuruyla!.."

"Çalgıcıymış!.."

"Nermin'e bu yüzden bir şey olursa, ana katili de olacak!.."

Başımın içi uğulduyor. Seviyorum. Seviyorum. "Kendimi sizler gibi, kızlarınız gibi üstüme apartmanlar yaptırıp, parayla satmadığım için mi, âşık olduğum için mi hepiniz karşımdasınız?" diye bağırarak istiyorum. Bağırıyorum, bağırıyorum.

Derken, birden olanca gücümle haykırdım:

"Yeteer!..."

Kapıyı çarptığım gibi de sokağa attım kendimi.

Mario gitti. Daha doğrusu Fikret German'ın Ankara'daki çok üst kademedeki dostlarıyla konuşmasından sonra, bir telefoncukla Türkiye'den atıldı.

Utaniyorum. Çok utaniyorum.

"Hiçbir kadın ilk yattığı adamı unutmaz," diyor Melike.

Mario'yu o yüzden sevmiyorum ki... Sert olmadığı için, beni düşündüğü için, bana zevk verdiği zaman zevk aldığı için seviyorum. Ve annemden, babamdan; herkesten nefret ediyorum.

Melike telefon etmiş. Akşam buluştuğumuzda söyledi. Telefon ettiği saatte evdeydim. Nermin Hanım söylemedi bile.

Ertesi gün sordum:

"Dün Melike telefon etmiş, sen açmışsın, Tülay evde yok demişsin, halbuki odamdaydım, niye çağırmadın telefona?" dedim.

Melike gibi nişanlı olup da, gözü dışarda olan bir kızla konuşmamı, görüşmemi tasvip etmiyormuş Nermin German hazretleri!..

Sabahın beşinden önce eve gelmiyorum.

Komşumuz Kâmil Bey'in karısı, sabahın beşinde pencerede.

Kaçta kalkıyor bu kadın?..

Öğleden sonraları da, balkonda çay içip, dedikodu yapıyorlar annemle.

Saat beşe geliyor. Ortalık aydınlandı gibi. Taksiyi bahçe kapısının önünde durdurdum. Canım eve girmek istemiyor.

İstese de istemese de eşşek gibi gireceğim.

Şoförün parasını verdim, arabadan indim. Kafamı kaldırdım... Kâmil Bey'in karısı yine pencerede. Perdeyi aralamış, beni gözlüyor.

Peki. Öyle mi?..

Evin önündeki tramvay raylarının üstüne boylu boyunca yattım.

Yarın annemle balkonda çay içerlerken, başkalarını çekirtmeye ihtiyaç kalmayacak!..

Ankara'dayız. Annem, babam, ben. Aile saadeti!..

Yüksel Palas'ta kalıyoruz. Yüksel Palas'ın yemeklerine bayılıyorum.

Bazı geceler "Süreyya"ya, bazen de "İntim"e gidiyoruz arkadaşlarla.

Nereye gitsem, ısrar kıyamet, sahneye çıkartıp, şarkı söyletiyorlar. Alistım artık.

Bir gece Süreyya Bey sordu:

"Çalışır mısın burda? Yetmiş beş lira verebilirim..."

Uçtum sevinçten.

Süreyya Bey'e hemen: "Evet" dedim. Babama söylersem, imkânı yok izin vermez. "

Her gece, on birde, annemle babamın odasına gidip, "Allah rahatlık versin," diyorum ve odama çekiliyorum sözde!...

Hemen giyinip, üstüme de sabahlığımı geçirip, aşağı iniyorum. Sabahlığı resepsiyondaki gececiye bırakıyorum. Süreyya'dan aldığım paranın üçte biri de gececiye gidiyor!

Müthiş sükse yapmaktayım her gece Süreyya'da.

Bir gece, tam sahneye çıkacağım... Baktım, karşı masada Tevfik İleri oturuyor. Babamın mühendis mektebinden sınıf ve yatakhane arkadaşı. "İnıyor kayık, çıkıyor kayık," diye çok güzel Nazım Hikmet okurmuş okuldayken.

Tevfik Amca'yı görünce, hemen arkaya, mutfığa kaçtım.

Metrdotel Lefter geldi:

"Süreyya Bey on dakikadır sizi arıyor, nerdesiniz?" diyerek.

Dinleyiciler beni bekliyormuş.

Sonunda çıktım mecburi... O gece hiç de iyi söyleyemedim tabii. Karşımda, vicdan azabı gibi Tevfik Amca!..

Sahneden iner inmez Süreyya geldi: "Beyefendi sizi çağırıyorlar," dedi.

Gittim.

Tevfik Amca'nın ilk sözü:

"Ne yapıyorsun burda?" oldu.

"Tevfik Amca, arkadaşlarla geldik. Çok ısrar ettiler, kıramadım, birkaç şarkı söyledim," dedim.

Biraz sonra kalktılar zaten. Tevfik Amca da, yanındaki dalkavuklar da...

Otele sabaha karşı geliyorum.

Ertesi gün, babam erken yattığımı zannettiği için, kapımı vurup uyandırıyor.

Biraz sonra da aşağıya öğle yemeğine iniyoruz.

Canım kahve içmek istiyor. İngilizler gibi uyanır uyanmaz yemek yemek olacak iş değil.

O sabah da tık tık etti kapım. Kalktım, açtım. Karşımda annem:

"Derhal bizim odaya gel, baban bekliyor," dedi.

Yirmi beş yaşında, babamdan tam bir Osmanlı tokadı yedim ve o günkü trenle İstanbul'a gönderildim annemle beraber...

1960
Ankara

Şişli'de yeni bir gece kulübü açıldı. Göbekli ve zengin kocalarıyla birlikte İstanbul sosyetesinin güzel kadınları, tanınmış sinema ve tiyatro oyuncular, şarkıcıları hemen her gece orada buluşuyorlar.

Hiç de fena olmayan bir Türk orkestrası çalışıyor. Caz parçaları da dinleyebiliyoruz, bilinen İspanyol, İtalyan şarkılarını da...

Sevimli bir lokal.

Ahmet, Ahmet'in nişanlısı, Adnan ve ablası, Ertan ve Güzel Sanatlar Akademisi'nde okuyan sevgilisiyle sık sık gidiyoruz.

Geçen perşembe gecesi, yine ısrar kıyamet sahneye çıkardılar. İngilizce birkaç şarkı söyledim. Alkış bitmedi.

Sahneden indikten on, on beş dakika sonra da orkestra şefi Ayhan masamıza geldi ve:

"Orkestramızda İngilizce söyleyen şarkıcı yok. Eğer bizimle çalışmayı kabul ederseniz, çok memnun oluruz," dedi.

Teklifi: Gecede iki kere sahneye çıkacağım. Beş şarkı birinci kısımda, beş şarkı da ikinci kısımda olmak üzere, on şarkı söyleyeceğim. Pazartesileri tatil. Gecede yüz elli lira veriyor. Çarşamba ve cumartesileri matine de yapıyorlarmış. Matinelerde de söylersem, bu iki gün iki yüz yirmi beş lira alacağım Yani ayda dört bin, dört bin beş yüz lira para. Babam bu paranın yarısını almıyor. Sevinçten uçtum, ama belli etmemem lazım.

"Düşüneyim," dedim...

Mario'nun gidişinden beri, iki yıldır babamla pek konuşmuyorum. Zaten devamlı Ankara'da. Sekreteri olarak vekâlete aldığı doğru dürüst daktilo yazmasını bile bilmeyen adi ama genç, benim yaşımda bir kızla yaşıyor.

Hafta sonu tatillerinde İstanbul'a geliyor. Evde bir gece kalıyor. Pazar akşamları sekizi beş gece yataklı treniyle Ankara'ya dönüyor.

Bu cumartesi gecesı, güzel bir rakı sofrası hazırladım babama. Uçuk sarı renkli keten masa örtüsünü bile ütölettim Makbule Hanım'a. Makbule Hanım, 'benim değişimle hizmetçi, annemin değişiyile yardımcı!..

Beyaz peynir, kavun, çoban salatası, patlıcan tavaşı, cacıkla çiçek gibi donattım sofrayı. Sigaraböreği bile yaptırdım.

Yemek masasına oturduğumuzda babam, anlamayan gözlerle şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Annemin ve de Makbule Hanım'ın ağızları kulaklarında. İki yıldır: "Evlat, hem de tek evlat öz babasına darılır mı?" deyip duruyorlardı.

Babam rakısını yudumlarken, en sevdiği alaturka şarkıları da söyledim.

Yemeğin sonuna doğru, Rakım Hoca'nın (Rakım Elkutlu)_ *"Hayal İçinde Akıp Geçti Ömrü Derbederim"*i beraber söylerken, iyice keyiflendi. Annemi, beni ve Makbule Hanım'ı nasıl sevdiğini, bizsiz yapamayacağını, belki on altıncı kere anlattı...

Saat on bire doğru sofradan kalktık. Makbule Hanım'a az şekerli iki de kahve söyledim.

Kahvelerimizi balkonda içtik.

Makbule Hanım mutfakta bulaşıkları yıkıyor. Annem de telefonda fısır fısır biriyle konuşuyor.

Babamla şezlonglara uzandık. Bu yılki pastırma yazının güzelliğinden söz ediyoruz.

Yavaş yavaş, ustaca sözü sekreteri Gülten'e getirdim.

"Hafta sonları, bayram tatillerinde, sen burda, Gülten, Ankara'da... Özlüyorsundur herhalde," dedim.

"Telefonda bile olsa sesini duymak istersin, değil mi?" dedim.

"Sonra... Kız yalnız. Ne bileyim, belki bir şeye ihtiyacı olur..."

Anlamsız gözlerle yüzüme baktı.

Devam ettim:

"Ankara'ya dönünce söyle kıza. Sen İstanbul'dayken telefon etmek isterse, istediği zaman arasın bizim evi. Telefonu annem açarsa, beni istesin. Tülay'ın arkadaşayım, desin. Bir ara seni çağırır: 'Babacığım, arkadaşım bir şey soruyor, ben altından kalkamıyorum, sen daha iyi bilirsin,' der, telefonu sana verir, annemi odadan çıkarırım. Lafa tutarım. sen de rahat rahat konuşursun."

Aptal gibi yüzüme baktı. Sonra ayağa kalktı ve omzuma vura vura gülmeye başladı.

Yatmadan önce, gece kulübünden ve aldığım tekliften söz ettim. Müsaade ettiği takdirde, hemen çalışmaya başlamak istediğimi söyledim.

"Artık annemi kandırmak da sana düşüyor. Gülten işiyle ben meşgul olacağım, gece kulübü işiyle de sen!.."

Yanağına bir öpücük kondurdum:

"Hadi, Allah rahatlık versin babacığım. Güzel güzel uyu!.."

Kulüp anacadde üzerinde. Anacaddenin hemen arka-

sında, caddeye paralel dar bir sokak var. O sokakta, aylığı sekiz yüz elli liraya mobilyalı bir apartman dairesi tuttum.

Kapıdan girince, büyükçe bir antre var. Yemek masası, büfe orada. Antrenin solunda, iyi döşenmiş, sokağa bakan bir salon. Antrenin sağında, bir koridor. Koridorun üstünde, küçük ama kullanışlı şirin bir mutfak, mutfağın yanında güzel, pembe bir banyo dairesi, koridorun sonunda da, neredeyse salon büyüklüğünde bir yatak odası var. İki kişilik rahat yatağı, iki komodini, tuvalet masası, pufu, gardrobuyla evin en güzel odası bu oda bence.

Apartmana taşındığım gün, Kapıcı Osman Efendi'yi çağırdım. Ayda yüz liraya anlaştık. Osman Efendi bütün ev alışverişimi yapacak. Büyük kızı okuldan dönüşte temizliğe gelecek. Karısı da çamaşırlarımı yıkayıp, ütüleyecek.

Ev tertemiz. Eşyalar yepyeni.

Ev sahibi, evlendikten sonra oturması için büyük kızına hazırlamış bu daireyi. Ama damat, nikâha bir hafta kala, nişanlısının küçük kız kardeşiyle kaçınca, ev sahibi kadın da evi olduğu gibi kiraya vermeye karar vermiş.

Bütün bu hikâyeyi, evi bulan komisyoncu anlattı.

Bir hafta sonra başlayacağım çalışmaya.

Her gün öğleden sonra, beşle sekiz arası prova yapıyoruz. Yalnız caz parçaları değil, bir iki İspanyolca şarkı da söyleyeceğim.

Kendime değişik bir sahne kıyafeti buldum: Siyah, dar bir etek, üzerinde bolca siyah kaşmir bir süveter. Bazı şarkıcılar gibi, dekolte, pırıl pırıl tuvaletler giyecek değilim ya!.. İstanbul sahnelerine ilk defa, kolej mezunu bir şarkıcı çıkıyor. Sahnede ciddi, hafif kasıntı olmam lazım. Mesela, pek gülmeyeceğim. Bir de... Babam gelse, masasına gitmek, hele oturup bir kahve bile içmek yasak...

Çalışmaya başlayalı tam üç ay oldu.

Her gece, anlaştığımız gibi, on şarkı söylüyorum. Beş birinci kısımda, beş ikinci kısımda. Sahneye de, karar verdiğim gibi siyah dar bir etek, ve siyah uzun kollu bir süveterle çıkıyorum. "Süveterli şarkıcı" diyorlar gazeteciler bana.

Bugün, 21 Aralık. En uzun gece. Bir de güzelliğim üstümde ki... Saçlarım daha bir parlak, gözlerim ıslıl ıslıl...

Sahnenin sağındaki masada oturan adam, on gündür her gece geliyor. Yine "Autumn Leaves"i istedi. Şarkıya başlamıştım ki, metrdotel tam karşımdaki masaya birilerini oturttu. Miyopluktan gözlerimi kısarak yeni gelenlere baktım. Ne göreyim?.. Tam karşımda Atillâ Orhan oturuyor. Melike'nin de, benim de en sevdiğimiz şair ve tiyatro yazarı. Son yazdığı piyes haftalardır kapalı gişe oynamakta.

Yazdığı her kitabı dört beş defa okuyoruz.

Atillâ'nın yanında, eski tiyatro oyuncularından olan annesi Bedia Orhan.

Bedia Hanım'ın öbür yanında bir gazeteci, tanımadığım bir kız ve sevmediğim bir yazar.

"Autumn Leaves"i bitirdim, sahneden iniyordum ki, müthiş bir alkış koptu Atillâların masasından.

Nasıl indim, salonu nasıl geçtim, mutfağa nasıl girdim bilmiyorum.

Orkestranın şefi Ayhan geldi yanıma:

"Nerdesin bir saattir seni arıyorum. Bedia Orhan seninle tanışmak istiyor," dedi.

Sahneye çıkarken, mutfak kapısının hemen yanındaki amerikan bara bıraktığım çantamı kaptığım gibi, koşarak salonu bir baştan öbür başa geçtim. Doğru tuvalete.

Birine çarptım.

"Pardon," dedim.

"Ben özür dilerim Tülay Hanım..."

Bu ses, bu yüz...

Ölebilirim!..

Atillâ'yla karşı karşıyayız.

Saçımı bile tarayamadan masalarına gittik. Gazeteci ve sevmediğim yazar ayağa kalktılar. Bedia Hanım: "Sizi öpebilir miyim?" dedi.

Ne kadar güzel İngilizcem varmış, ne güzel söylüyor-muşum...

Atillâ: "Viski içer misiniz?" diye sordu ve yandaki masadan bir iskemle çekip, hemen yanıma oturdu.

Ne kadar oturdum, kaç viski içtim, ne söylediler, ben neler anlattım... Bilmiyorum.

Yılbaşı gecesi Atillâ'yla beraber olmaktan başka bir dileğim yok.

Piyesinin oynandığı tiyatroda, oyun bittikten sonra, rejisör, oyuncular ve çalışanlar aralarında küçük bir parti yapacaklarmış. Baş davetli: Atillâ... Bana "Saat on ikiden önce muhakkak gelirim, yeni yıla beraber gireriz," demişti.

Gözüm, kolumdaki saatte ve kapıda. Ne söylediğimi bilmiyorum. Saat on ikide sahnede olmalıyım. Müşterilerin arasında Amerikalılar da varmış, mikrofonda hem Türkçe, hem de İngilizce yeni yıl kutlamasını benim yapmamı istiyorlar. Şarkıcı oldum da iyi oldu... On ikide herkes sevdiğine sarılırken, ben mikrofonda hokkabazlık yapmak zorundayım. Allah kahretsin. Allah kahretsin...

On ikiye beş var. Atillâ hâlâ yok.

Oyun geç mi bitti acıba. Sonra... Tiyatronun fuayesindeki o Allahın belası yılbaşı partisi var. Ama, "Çocuklarla

bir içki içip, ayrılıyorum," demişti. Belki hemen taksi bulamamıştı. Bu gece trafik de sıkıştıktır.

Salonun ışıkları söndü. Kapıdan girse de göremem artık.

Çok gürültü var. Başım zonkluyor.

Gece başlarken, müşterilere bir kâğıt dağıttılar: 1960 senesinde en sevdikleri şarkının adını yazsınlar diye. En azından en sevilen on şarkıyı söylemek zorundayım. Atilla gelse de sarılmama bile imkân yok. Hay Allah kahretsin.. Niye şarkıcı oldum?.. Millet eğlenirken, ben çalışıyorum.

İstenilen yedinci şarkı "*Autumn Leaves*". Atilla'nın en sevdiği parça. İçimden bir şey tuttum. Eğer "*Autumn Leaves*" bitene kadar gelirse çok mutlu olacağız.

"*Autumn Leaves*" bitti. Sekizinci, dokuzuncu, onuncu parçayı da söyledim.

Sahneden indim. Salonda ayakta duracak yer yok. Mutfağa geçtim.

Saat üçe çeyrek var.

Hiçbir yılbaşında böylesine mutsuz olmamıştım. Garsonlar sağımdan, solumdan geçip duruyorlar. Başım dönüyor. Üçte işim bitiyor.

Gelmedi.

Ne hayaller kurmuştum... Üçe kadar burada beraber olur, bir iki içki içerdik... Sonra da sürpriz yapacaktım ona. Öğleden sonra, Hilton'a telefon edip iki oda ayırmıştım. 1961'in ilk saatlerinde, İstanbul'un en lüks otelinde şampanya içerek, sabahlayacaktık...

Orkestra şefi Ayhan geldi mutfağa: "Gidebilirsiniz Tülay," dedi. 150 lira da fazladan verdi. Hilton parası çıktı bile. Tam giderken, kapıdan bağırdı: "Tülay, Tülay... Atilla Orhan seni aşağıda kapıda bekliyor. Kalabalık diye yukarı

çıkamak istememiş." Kulaklarıma inanamadım. Koştum, Ayhan'ın boynuna atıldım, tombul yanaklarını öptüm, öptüm, öptüm.

Salonu nasıl geçtim, merdivenleri nasıl indim bilmiyorum.

Atilâ, asansörün önünde duruyor. Sallanıyor. Dut gibi sarhoş.

Koluna girdim. Geçen bir taksiyi durdurdum. Şoföre Hilton'a çekmesini söyledim.

Atilâ için ayırttığım oda, Boğazlar'a bakıyor. Tabii, daha pahalı. Mecburen iki oda parası vereceğim. Evli olmadın mı aynı odada kalman mümkün değil Hilton'da.

Benim odam bir kat aşağıda. Bahçeye bakıyor.

Hemen banyoya geçtim. İslanmasın diye saçlarımı topladım. Melike'nin teyzesinin Amerika'dan getirdiği "Carmay"la bir güzel yıkandım.

Yeni aldığım siyah "twin set"imi, eteğimi, siyah ince çoraplarımı giydim, odamı kilitleyip, merdivenlerden yukarı çıktım. Şimdi asansörcüyle karşılaşmanın anlamı yok.

Atilâ balkonda. Kendine gelmeye çalışıyor.

Oda servisine telefon ettim. Sade kahve istedim, balkona Atilâ'nın yanına gittim.

Hava soğuk mu soğuk. Hasta olacak.

"Atilâ içeri gel. Hasta olacaksın."

" . . . "

"İçeri gel hayatım, hava çok soğuk, hasta olacaksın sonra..."

"Affet beni. Ne olur... Annem de tiyatrodandı. Bu kadar erken ayrılamazsın dedi. Ne de olsa annem. Sözüünü dinlemek zorundayım. Sonra ne kadar otoriterdir bilirsin. Yok canım, sen nerden bileceksin?.. İşte annem öyle deyin-

ce, ben de hırısımdan içtim. Affedecek misin? Suç benim değil ki, annemin!.."

Kolundan tuttum, içeri soktum Atillâ'yı. Balkonun kapısını da, perdelerini de kapattım. Garson kahveyi getirdi. Zorla içirdim.

Saat beşe geliyor.

Bu gece için ne hayaller kurmuştum... Niye Hilton'a geldiğimizi bile sormadı. Acaba Hilton'da olduğumuzun farkında mı?..

Koltuğa oturmuş, ayaklarını önündeki masaya uzatmış, karşı duvardaki zevksiz çiçek resmine dalmış, gitmiş.

Yatağın örtüsünü açmadan üstüne uzandım. Gözlerimi tavana diktim. Kafam bomboş.

Sonra yataktan sessizce aşağı indim, ayaklarımın ucuna basa basa kapıya gittim, yavaşça kapıyı çektim, odama girip, çantamı aldım.

Resepsiyona iki odanın da hesabını ödedim. Atillâ'yı on ikide uyandırmalarını söyledim. Bir taksi çağırıp, eve geldim.

Uykusuzluktan, yorgunluktan sefil haldeyim. Gözlerim yanıyor.

Yatağıma uzandım.

Uyuyamıyorum.

Üç yüze kadar saydım. Koyunları atlattım, yemyeşil çimenleri düşündüm, hatta gökteki bir yıldıza merdiven dayayıp, merdivenin basamaklarını birer birer çıkmaya başladım...

Sıçrayarak uyandım. Kalbim çok fena çarpıyor. Bu kapının ziline bir şey yapmak lazım. Çok acı çalıyor.

Yalınayak koştum kapıya. Açtım. Babam.

"Güzel geçti mi yılbaşı gecesi? Uyandırdım mı yoksa?

Biz, annenle Necmi Beylerdeydik. Bugün Ragıp'la buluşacağız. Biliyorsun yazıhanesi senin sokağın bir üstündeki sokakta. Tulişe bir uğrayayım da, kapıdan bile olsa yeni yılını kutlayayım dedim. Bu akşam çalışıyor musun? Eve gelsene yemeğe. Gece de, odanda kalırsın. Ragıp'tan dönüşte uğrar, alırım seni istersen."

"Dün gece çok yoruldu baba. Yorgunluktan uyuyamadım da. Yataktan çıkacak halim yok. Kusura bakma."

Bir an önce gitse de, yatsam...

"Bir şey içer misin? Bir kahve yapayım mı?"

Ah!... Bir hayır dese...

"Yok, kahve mahve istemem. Vaktim yok. Seni bir kendim için öpeceğim, bir de annen için. Beş dakika yüzünü göreyim, sonra hemen gitmem lazım."

"Şey... Bu gece bir yere çıkmayacaksan... Eve de gelmek istemedin... Ragıp'la belki küçük bir çapkınlık yaparız. Annene telefon edip, Tülay'dayım diyebilir miyim? Yok bir yere çıkacaksan, olmaz tabii. Olmadık biri görür. Âlemin işi yok. Annene yetiştirir. Yalanımız meydana çıkar."

"Çıkmayacağım baba. Bir yere çıkmayacağım. Perişan haldeyim. İsteddiğini yap. Anneme de ne istersen onu söyle."

Biraz oturdu. Sonra, içi rahat gitti.

İyi ki telefonum yok...

Ağzımın içi berbat. Bir portakal suyu içip, öyle yatayım dedim. Yine kapı.

Atilla...

Tıraş olmuş. Misler gibi kokuyor.

Korka korka sordu:

"Girebilir miyim?"

"Gel..."

"Beş çocuğumuz olsun istiyorum. İlki erkek, sonra bir kız. Ondan sonrakiler kız da olsa olur, erkek de..."

"Tülay bu yakası yarı beline kadar açık elbiseyi yeni mi diktirdin? Olduğu gibi göğsün görünecek. Hele rengi... Bayrak kırmızısı... Bu kadar frapan giyinen kadın sevmem. Hiçbir erkek sevmez. Daha doğrusu, karısı, nişanlısı, sevgilisi böyle giyinsin istemez."

"Unutma ki ismimi taşıyacaksın."

"Çocuklarımla anası olacaksın."

"Bunun ne demek olduğunu farkında mısın? Tabii ki, değilsin. Eğer farkında olsan, ilkin o sarhoş heriflere şarkı söylemekten vazgeçersin. Benim kazandığım parayla, gayet rahat geçiniriz."

"Eve bir kuruş verdimiyorsun. Mutfak masrafına bile iştirak edemiyorum. Çalıştığın sosyetik gece kulübüne geldiğim zaman bile para verdimiyorsun. Bütün bunlar kompleksli davranışlar."

"Geçmişteki Tülay'ı unut. O günler bitti. O Tülay öldü."

"Duyuyor musun beni?"

"Geçen gün annem bile Tülay'ın gece kulüplerinde şarkı söylemesi artık doğru değil, diyordu."

"Gelsene buraya."

"Sana önemli bir laf söylüyorum."

"Ne yapıyorsun o kadar saattir banyoda?"

"Ha?..."

"Uzun lafın kısası: Seçimini yap. Ya şarkıcılık, ya ben."

Atıllâ sabahları erken kalkıyor. On buçuğa doğru da ben kalkıyorum. Alışveriş, öğle yemeğini hazırlamak derken, saat bir oluveriyor. Beraber yemek yiyoruz. Sonra biraz uzanıyor. Uyursa, ne âlâ!.. Uyumazsa, tartışacağız yine.

Elbisemin rengi, yakasının açıklığı, bir gece önce şarkı söylerken o bıyıklı herif nasıl yiyecek gibi bana bakmışmış...

Yemekten sonra uykusu gelsin de uyusun, ben de rahat olayım, bulaşıkları yıkadıktan sonra, elime kitabımı alıp, okuyabileyim, başımı dinleyeyim diye, her sabah, önümde yemek kitabı, hiç bilmediği, yemediği güzel yemekler yapıyorum.

Saat üç buçuğa doğru evden çıkıyor. Ben de güzel bir film varsa, sinemaya gidiyorum. Bazen Melike'ye uğruyorum. Akşam yemeğine de kalıyorum. Tabii eğer sevgili kocası Cengiz evde yoksa!.. Cengiz evdeyse, Atillâ'yla benim aramda olan tartışmalar az bir farkla Melike'yle Cengiz arasında başlıyor ve bitmemecesine sürüp gidiyor.

Sonra eve geliyorum. Makyajımı yapıyorum, giyiniyorum. Doğru kulübe.

Orkestradaki çocuklarla şakalaşıyoruz.

Yarımla bir arası Atillâ geliyor... Bir viski, iki viski...

Saat üç oluyor. Paramı alıyorum. Atillâ'nın koluna girip, eve getiriyorum.

Bazen yatağa girer girmez uyuyor.

O zaman radyoyu açıyorum, yavaş yavaş makyajımı siliyor, duşumu yapıyor, hayallere dalıyorum.

Hemen uyumazsa, banyoda epeyce oyalanıyorum. Sesleniyor:

"Hâlâ banyodasın... Bu kadar saattir ne yapıyorsun?" diye.

"Çoraplarımı yıkıyorum," diyorum.

Yine sesleniyor:

"Ne zaman geleceksin."

"Daha yıkayacaklarım bitmedi," diyorum.

Sigara üstüne sigara içiyorum. Gözlerim tavanda. Düşünüyorum, düşünüyorum...

Dünya güzeli bir Rum tavernasındayım. Sanki yüz yaşında dört Rum, ellerinde buzuki, insanı yerinde bile fıkır fıkır oynatan, "yassu" diye bağırıp, bir tane daha, bir tane daha içirten eski şarkılar söylüyorlar.

Çiroz, midye tavaşı, pilaki, arnavutciğeri, bir de küçük Yeni Rakı...

Bir keyifliyorum ki bu gece... Dünya vız geliyor.

Atıllâ, annesiyle beraber İzmir'de. Bugün hareket ettirler.

Kulübe telefon ettim: "Bu gece gelemeyeceğim," dedim.

Bu tavernayı bizim orkestranın gitarcısı keşfetmiş. Harika bir yer. Müşterilerin çoğu erkek. Kadınlar tek tük. Tek başıma oturmuş, bir de keyifli demleniyorum ki... Etraftan garip garip bakıyorlar. Umurumda değil.

Bardağıma yine rakı koydum. İhtiyar Rum şarkıcılarından biri masamın başında: "Elâ, elâ, elâ", diyor. Ben de başladım onunla söylemeye. Öbür müzisyenler de geldi, hemen ikinci, üçüncü sesi yapmaya başladılar.

Aman be!.. Hayat meğer ne güzelmiş.

İç kızım, iç!..

Uzun zamandır ilk defa kuş gibi hafif hissediyorum kendimi.

Buradan çıkar bir gece kulübüne giderim. Oradan da Lale işkembecisine. Bol sarmısaklı işkembe çorbası içmeye.

Oradan da eve...

İçim Yeşilköy Havameydanı gibi geniş.

Makyajımı bile silmeden, hiçbir şey yıkamadan, hemen yatağa atarım kendimi.

Çalıştığım gece kulübü, on beş yirmi gün sonra yaz tatili için kapanacak. İdare edebilirim, önümüzdeki hafta için izin alırım. Öğleye kadar uyur, öğleden sonra Boğaz'a gider, gece de o lokanta senin, bu gece kulübü benim... Her şeyin acısını çıkarırım.

Ne kadar keyifliyim!..

Bir küçük rakı daha istedim. Bir de kırmızı soğanla la-kerda... Anneme göre rakı erkek içkisi. Kadın dediğin bira içer. Rakı içen kadına iyi gözle bakılmaz.

Bütün kadınların aklına turp suyu sıkayım. Böyle yaşamak varken, adamların ağızlarının kokusu çekilir mi?

Tülay, Tülay, aptallığına doyma!..

Başım öyle güzel dönüyor ki. Ne diyordum?.. Aptal kadınlar... Aptal Tülay...

Melike'de kalıyorum. Cengiz, Allahtan Ankara'da. Sinirlerim berbat. Atillâ, İzmir'den her gece telefon ediyor. Bir hafta sonra da ben gideceğim İzmir'e.

Ne yapacağımı bilemiyorum.

Ne kadar da yalnızım yarabbim!..

Annemle konuşamam. Ağlar, "Allah korusun," der, "yüreğime inecek," der... Babamsa kendi havasında. Atillâ beni mi seviyor, yoksa hayalindeki *ideal zevceyi* mi seviyor?.. Anlayamadım gitti. Bir tek Melike var konuşabileceğim. Onun da derdi başından aşkın.

Yorgunum, halsizim, sinirlerim bozuk, kafam karmakarışık. Kendimi bir türlü toparlayamıyorum.

Dün gece telefonda Atillâ'ya: "İzmir'e gelmiyorum," dedim. Dinlemedi bile. "Hadil!.. Gelecek hafta görüşüyoruz," diye telefonu kapattı.

Gitmeyeceğim...

İzmir'den döndüm!..

Her şey bitti.

Değil beş tane, bir tek çocuk bile doğurmayacağım.
Canım isterse yarı belime kadar açık, kıpkırmızı elbiseler giyeceğim. Kimsenin ismini mismini taşımak istemiyorum. İstediğim yerde, istediğim şarkıyı da söyleyeceğim.

Yemek de yapmayacağım.

Her gece iki saat Atillâ veya başka Atillâlar –Cengiz de Atillâ, babam da Atillâ, Bülent de Atillâ, her erkek bir Atillâ– uyusun da rahat edeyim diye, iki saat banyoda ayakta çorap yıkamayacağım!

Daha yirmi yedi yaşındayım.

Yaşayacağım.

1962
İstanbul

İKİNCİ BÖLÜM

"ERDEMLİ YILLAR"

1937 yılından başlayıp,
1962'ye kadar geldim...
Bütün yazdıklarımı
okudum sana.
Hep sorardın: "Beni
ne zaman yazacaksın?" diye...
ERDEMLİ YILLARI, seni,
sen gittikten sonra
yazacağım hatırıma bile
gelmediydi...

İzmir'den İstanbul'a döndüm.

Şişli'deki evi boşaltıp, Suadiye'ye gideceğim.

Yazın milyon verseler çalışmaya niyetim yok. Denize gireceğim.

Evi toplamak uzun sürmedi.

Radyoevine gidip, Solmaz İnel'le iki laf edeyim dedim.

Solmaz'la konuşurken, Şerif Yüzbaşıoğlu girdi içeri.

"Aman neredesin?.. Ne zamandır seni arıyoruz. Yaz *Rüzgârı* diye bir program yapıyoruz, muhakkak seni istiyoruz," dedi.

Şerif'in odasına geçtik. Biri oturuyor. Tanıştırdı Şerif:

"Aykut Sporel, Tülay German."

"İl radyosunda sizin programlarınızı dinliyorum hep. Harika programlar yapıyorsunuz," dedim.

Şerif bir taraftan ısrara devam ediyor:

"Bugün öğleden sonra prova var. Muhakkak gel."

"Şerif, biliyorsun, yazın hiçbir kuvvet beni çalıştıramaz. Yaz *Rüzgârı* için beni unut. Kış rüzgârı yaptığınız zaman gelirim..."

O kadar ısrar etti ki Şerif, kurtulmak için:

"Dur bakayım, belki uğrarım," dedim.

Galatasaray'da, "Karavan"da prova yapıyorlarmış.

Saat üç oldu.

Yapacak bir şey yok.

Canım sıkılıyor...

"Hadi bir uğrayayım şu Karavan'a" dedim.

Girdim içeri.

Alto saksofoncu Hırant Lüsikyan'ı gördüm ilkin. Yandaki masalardan birinde Erol Büyükburç oturuyor...

Sahnenin karşısında, yüksek bir taburede de: Erdem Buri.

Beni görünce:

"Nerdesiniz? En nihayet geldiniz mi?.. dedi.

Ne "merhaba," ne bir şey!..

Sonra devam etti:

"Ne zamandır sizi bekliyoruz. Ne söyleyeceksiniz?"

"Ben şarkı söylemeye gelmedim ki... Şerif'e söz vermiştim, şöyle bir uğradım," dedim.

Sanki duvara söylemişim!..

"*Tenderly, All of me...* Bir şarkı daha..."

Ay! Sıkıldım...

Söyleyeceğim, söyleyeceğim ama, üçüncü hiçbir şarkı gelmiyor aklıma... Hani "Bir şarkı söylesene" derler, İstiklal Marşı'ndan başka bir şey gelmez hatırına... Onun gibi...

Erdem Buri bekliyor...

"*There's a Small Hotel*" dedim.

Prova sırasında biri girdi içeri. Erdem Buri tanıştırdı:

"Şadan Çaylıgil*, Tülay German.

* Şadan Çaylıgil: 1938 yılında Gido Komfilit büyük caz orkestrasının davulcusu.

Prova bitti. Hangi gün banda çekilecek, onu da söyledi Erdem Bey!... Tam allahaısmarladık diyeceğim...

"Nerde oturuyorsunuz?" diye sordu.

"Şimdilik Şişli'deyim ama bu akşam Suadiye'ye taşıyorum," dedim.

"Ben de karşıya geçiyorum. Birazdan Aykut da gelir, beraberce araba vapuruyla gideriz," dedi. "Gider miyiz?" falan değil!..

Benim elimde iki valiz... Aykut Sporel'in elinde kedinin sepeti... Konuşa konuşa geçtik karşıya.

Kadıköy İskelesi'nde ayrıldık. Erdem Buri, Aykut Sporel'le Moda'ya evine gitti. Ben de bir taksiye bindim Suadiye'ye...

Erdem Buri'nin tatlı dilinden mi, otoriter oluşundan mı bilmem, bendeniz bütün bir yaz, güzelim Suadiye Plajı'nı bırakıp, *Yaz Rüzgârı*'nın bitmez tükenmez provaları ve çekimleri için, haftada birkaç kez İstanbul'a taşındım...

Erdem Buri, o güne kadar, alışmadığım bir disiplin içinde, tam bir *mükemmeliyet* arıyor ve sonunda buluyor tabii.

Ben, eskiden beri Erdem Buri'nin hayranıyım. İstanbul Radyosu'nda yaptığı bir tek programı kaçırmazdım. Sesine, konuşma tarzına, Türkçesine, gazetelerdeki yazılarına bayılırdım. Hep tanışmak istemişim.

1960 yılında, bence Türkiye'nin yetiştirdiği en iyi tiyatro oyuncusu olan Müşfik Kenter tanıştırmıştı bir akşam tiyatrolarında.

Çok sevimli bulmuştum.

Sonra, birkaç kez, radyoda, halk karşısında yaptığı *On Beş Günde Bir* programına aldı beni. Harika bir biçimde takdim edip, elimi öperek, sahneye getirdiydi.

Bir çekim dönüşü evine çağırdı.

Ve... 1962 yılının güzel mi güzel bir haziran akşamı. Kendimi 54. *Devriye Sokak*'ta, Erdem Buri'nin evinde, akşam yemeğinde buldum...

Sonra... Âdet haline geldi.

Neredeyse her çekim dönüşü Moda'ya Erdem'in evine gider oldum.

O bana arkadaşlarını tanıştırdı, ben de ona en yakın arkadaşım Melike'yi tanıştırdım. Melike'yi meğer bebekliğinden tanırmış Erdem. Uzaktan da akraba olurlarmış.

Bazı akşamlar, provadan veya çekimden sonra eve geldiğimizde, salon, yemek odası, Erdem'in çalışma odası, teras dolu olurdu.

Terasta: Müzisyenler Sendikası Başkanı Muammer Yeşil, Besteci ve Ankara Devlet Konservatuarı Müdürü İlhan Usmanbaş'la konuşuyor.

Salonda: Ankara Devlet Operası'ndan Atıfet Usmanbaş, Eleştirmen Adnan Benk'in karısı Şelâle Benk, Avukat Gülçin Hasa...

Yemek odasında: Gülçin'in ortağı, Avukat Ziya Nur'la, benim Üsküdar Amerikan Lisesi'nden sınıf arkadaşım Nur Birgi bezik oynamakta...

Çalışma odasında: Aziz Nesin, birçok değerli kitabı Türkçeye çeviren Şerif Hulûsi, Selâhattin Hilav, Fethi Naci...

Hayatımda böyle ev görmedim. Ev değil, kulüp!.. Bir yere gitmeye gerek yok. Bütün İstanbul burada...

Bir gün Suna Kan ve kocası Faruk Güvenç gelir. Klasik müzik üzerine konuşmalar...

Başka bir gün, caz kritiği Cüneyt Sermet, Bill Evans'ın piyano çalışını anlatır...

Daha başka bir gün, politik konuşmalar...

Başka bir gün filozofik...

Faruk Yener gelir, "opera" der; Erdem, operadan nefret eder, "Yüz kiloluk bir hatuna, baston yutmuş başka bir şişman âşık!.. Bir de külli ayıplarından başka, son nefeslerini vermeden şarkı söylüyorlar!.." der.

Ben de kulübe dadandım...

Her gün saat birde Erdem, Suadiye'ye telefon eder. Ben Moda'ya giderim. Arabasıyla karşıya geçeriz.

Beyoğlu'nda, İstiklâl Caddesi'nde, Lâle Oraloğlu Tiyatrosu'nun olduğu handa, mimar arkadaşlarıyla beraber kaldıkları *Mida* adında bir mimarlık büroları var.

Mimar arkadaşları yandaki odada çizerler. Bazen onlara bakarım. Ne de olsa mimar kızıyım... Daha çok, Erdem'in bürosunda otururum. Ev yaptıracak karı kocalar Erdem'le bilhassa fiyat konuşurlarken, İstiklâl Caddesi'ne çıkar, vitrinlere bakarım, Erdem'e küçük hediyeler alırım.

Akşama doğru, Mida'da grup yavaş yavaş toplanmaya başlar. Ya, acele bir sandviç yenip sinemaya gidilir, ya da, Tülay'ın ve Şelâle Benk'in ısrarları üzerine lokantaya...

Eve dönülür. Çaylar gelir. Kapı çalar. Elinde iki şişe Do luca şarabıyla Metin Erksan. Erdem'in çalışma odasına kapalırlar... Ya da... Devamlı gülen, dünya tatlısı Atıf Yılmaz.

Sabahın üçünde yine kapı çalınır. "Açız..." diye, Suna Kan'ın eski kocası Ahmet Üstel ve arkadaşları...

O sıralarda, Erdem Buri sevgilisinden ayrılmış. Ben de sevgilimden ayrılmışım. O beni teselli eder, ben de onu... Sevgililerimizle tekrar beraber olma planları kurarız. Ben kadın olarak ona akıl veririm, o da ayrıldığım sevgilimle benim aramı düzeltmek için aracılık yapmayı teklif eder. Konuşuruz... Müthiş projeler yaparız. İş, yaptığımız projeleri tatbika gelince... Bakarız ki, ikimizde de en küçük bir hareket yok...

Günler geçer... Bizde laf bol... Tatbikat sıfır!..

Baktım, aslında, ayrıldıklarımızla tekrar beraber olmaya ne Erdem Buri'nin gönlü var, ne de Tülay German'ın... İkiimiz de farkına varmadan, yalnız birbirimize değil, kendimize karşı da, "Ah!.. Vah!.." diyerek oyun oynamaktayız...

"Hangi saç teli döküldükten sonra kellik başlar?" gibi.. Ne zaman, hangi gün, hangi saat, arkadaşlığımız yerini aşka bıraktı?... Daha doğrusu, aşka bıraktı demek yanlış. Çünkü arkadaşlık yerini dostluğa bıraktı. Dostlukla beraber, her geçen gün büyüyen ve de kuvvetlenen bir de aşk girdi araya.

Ben ona, hayatta Melike'den başka kimseye söylemediğim şeyleri anlatırım... Bülent'ten söz ederim, uzun uzun Mario'yu anlatırım.

O da bana, bugüne kadar annesinden başka kimsenin bilmediği hayat hikâyelerini, düşüncelerini anlatır.

Ben, gece kuşu... Erdem, hayatında bir tek kere bile gazinoya, gece kulübüne gitmemiş.*

* Moda Deniz Kulübü hariç... Babası Mustafa Yahya, kulübün kurucularından.

Ben, evde duramam. Tam bir sokak kedisi.

Erdem, sinema ve tiyatrodan başka bir yere gitmez.
Herkes onun evine gelir.

Ben içkiye bayılırım.

Erdem yalnız çay içer.

Erdem Buri kültürlü adam.

Ben, Allahın delisi!..

Niye Erdem benimle ilgilendi?..

Ben niye Erdem'den bir gün bile ayrı kalamaz oldum?..

Çözemedik gitti vesselam!..

Bir akşam ev nasılsa sakindi.

Erdem yüzüme baktı, baktı... Sonra:

"İyi akort edilmiş piyano gibi çok doğru, hatta bence fazla doğru söylüyorsun," dedi.

"Zencilere dikkat et. Nasıl hafif düşük söylerler. Bütün havayı da o verir. İngilizcene bir diyeceğim yok. Biraz sofistike olmasına rağmen!.. Ama sende bir şey eksik; *swing* yok. Yalnız ses düşünüyorsun: Seni seviyorum, mu diyor-sun, vapura bineceğim, mi diyorsun? Maşallah hiçbir fark yok!.. Şarkıcı, -ben yorumcu, diyorum- söylediği şarkıya kendinden bir şeyler katacak. Yorum yapacak. Güzel ses sandığın kadar önemli değil!.."

Bana bütün gece, Armstrong'u, Billie Holiday'i dinletti ve sonunda:

"Sen daha şarkıcı değilsin," dedi.

Halbuki iki yıl üst üste yılın şarkıcısı seçilmiştim.

Baktım, adamda art düşünce yok. Her şeyi açık, samimi. Karşısındakine bir şeyler vermek istiyor. Köpek gibi kokusunu aldım.

Sordum:

"Ee!.. Peki, ne yapayım şarkıcı olmak için?"

"İlkin, önemli yorumcuları dinlemekle başla işe. Dinle, dinle, dinle."

Dinledim, dinledim, dinledim.

Billie Holiday, Sarah Vaughan, Armstrong, Piaf, Léo Ferré...

Bir gün iş daha ciddileşti:

"Sen Türk değil misin? Niye kendi müziğini, kendi dilinde söylemeyesin?" dedi bana.

"Yani, alaturka mı?" dedim. "Senin akrabın Suphi Ziya Özbekkan'a, Selâhattin Pınar'a ve Fehmi Tokay'a göre en iyi Türk müziği söyleyenlerden biriymişim."

"Hayır, hayır... Seninle –kabul edersen tabii– başka bir şey yapacağız. Ben bu düşüncemi Sevinç Tevs'e anlattım, kabul etmedi. Ayten Alpman'a teklif ettim, kabul etmedi. Sen kabul edersen eğer, her şeye sıfırdan başlayacağız. Anlatayım:

Bir: Yabancı dildeki şarkıları Türkçe sözlerle söylemeyi,

İki: Türk Halk Müziği'nden seçeceğimiz parçalara –parçanın melodik ve ritmik yapısını bozmadan– çok sesli olarak düzenlemeler yapmayı ve bu parçaları batı enstrümanları eşliğinde söylemeyi,

Üç: Kendi müziğimizden hareket ederek yeni besteler yapmayı ve bu besteleri de, tabii, yine Türkçe sözlerle söylemeyi... Düşün, taşın... Bana cevabını ver."

"Yok.. Düşünmeme hacet yok, dedim. Tamam, kabul ediyorum."

Erdem:

"Mustafa bir çay daha getir, ama deminki çok koyu idi, daha açık olsun," dedi.

Ben de konyağımı aldım:

"*Aspava*," dedim.

"Ne demek o?" dedi.

"Gazeteci Ümit Deniz söyler: *Allah; sağlık, para, aşk versin, amin, demek*," dedim.

Gölümsedi.

"İyi ocuktur Ümit," dedi.

Ertesi akşam, besteci Yalçın Tura'yı çağırdı eve. Uzun uzun konuştular.

Yalçın Tura gittikten sonra, Melih Cevdet Anday'a gittik.

Bir hafta sonra da...

"Türküleri gazino şarkıcısı gibi söylüyorsun. Olmaz böyle şey," diyerek elimden tuttu, beni Ruhi Su'ya götürdü.

Ruhi Su'dan, haftada üç kere olmak üzere, ders alacağım. Atıf Yılmaz'ın evinde.

İlk çalıştığımız türkü *Madımak*'tı. Unutmama imkân yok.

Derken, Ankara'dan, Barıkan Oteli'nden bir teklif geldi.

Ne yapacağımı şaşırđım... Yeni bir şeye başlamışım. Hazır değilim.

Yazın, Caddebostan Dağ Kulüp'te Alpay, Şanar Yurdatapın'ın düzenlemesiyle, "*Kara Tren*" diye bir türkü söylemişti. Erdem de bayıldı, ben de bayıldım.

Kara Tren'i söyleyeyim... *Moskova Geceleri*'ne Melih Cevdet, Türkçe sözler yazacaktı. Daha bitirmemiş. Yalçın

Tura'dan şimdilik bir tek beste geldi: *Sonbahar Şarkısı*. Sözler Melih Cevdet'in. Eee!.. Gerisi ne olacak?.. İki şarkıyla program yapamam ki!.. Bir de *Madımak* var. Ama düzenlemesi yapılmamış.

Teklifi hem kabul etmek istiyorum, hem de...

Neyse... Erdem'le her gece, sabahlara kadar çalışmaya başladık.

İlkin, *Türk Popüler Müziği* hakkında biraz bilgi vereceğim ve işin başında olduğumuzu anlatacağım.

Çok seslendirilmiş türkü olarak *Kara Tren'i*, bir Türk bestecisinin Türkçe sözlü parçası olarak *Sonbahar Şarkısı'nı*, Türkçe sözlerle yabancı parça olarak da *Moskova Geceleri'ni* (Melih Cevdet, "bitiremem bu kadar az zamanda," dedi, Türkçe sözleri Erdem yazdı) örnek olarak vereceğim.

Programda bir Rumca, bir İspanyolca, bir de Fransızca parça var.

1962 yazında, Fransız şarkıcı Hugues Aufray, Suadiye Gazinosu'nda çalışıyordu ve Erdem'in evinde... *Trois Hommes* (Üç Kişi) diye güzel bir şarkı öğretmişti bana. Sözlerinin –Fransızca bilmediğim için– Türkçe okunuşunu yazmıştım.

Gerisi benim klasik repertuvar: *Tenderly*, *Summertime* v.b.

Erdem Buri, çalışma odasında, koltuğunda oturuyor.

Benim, sözde sahneye çıkmam ve bütün konuşmaları yapıp, şarkıları söylemem lazım.

Bugüne kadar, bir sahnenin ortasında durup, şarkı söylemedim. Ya kendim piyano çalıp söylerim, ya da piyanoya dayanıp, orkestranın önünde.

Sahneye kadar yürümek, ortada tek başına durmak, gözümde büyüdükçe büyüdü. Bacaklarım titriyor. Ellerimi nereye koyacağımı bilemiyorum...

"Ben, dedim; yabancı şarkıcılar gibi sahnenin ortasında durup, şarkı söyleyemem. Sahneye kadar yürüyemem bile!.."

Erdem Buri kararlı. Erdem Buri sabırlı:

"İstediğin kadar maskaralık yap. Hazır olana dek çalışacağız. Beklerim. Hazır olamazsan, Barıkan'ın teklifini kabul etmezsin. Her zaman aklında şu olsun: Paranı rezil et, kendini rezil etme..."

Bütün derdim: Sahneye kadar yürümek, bir de ellerimi ne yapacağım?.. Erdem halletti:

Salon karanlık olacak. Işıklar yandığı zaman seyirciler beni mikrofonun başında görecekler.

"Bu arada, karanlıkta sahneye doğru yürürken, sakın düşme!.." dedi. Ellerimi kör kör parmağım gözüne, dümdüz, dizlerimin üstünde tutacağım.

Yeşilköy'de, birden çok mahzun oldum. Erdem'e baktım:

"Şimdi ben Ankara'ya sensiz mi gidiyorum?" dedim.

Onun da yüzü bozuk. Söзде bir şey belli etmiyor:

"Canım, atla deve değil ya... Bir hafta ayrı kalacağız, çabuk geçer," dedi.

Ayaklarım geri geri giderek bindim uçağa.

O gece, Barıkan Otelindeki odamda çıldırıyorum zannettim. Ne şarkı, ne para, ne sahne... Saplantı halinde, yalnız ve yalnız Erdem'i düşünüyorum.

Açtım telefonu: "Ben seni daha şimdiden, çok özledim," dedim, telefonu kapattım.

Ertesi gün, dört sayfa mektup geldi Erdem'den. Kaç ke-re okudum bilmiyorum, sonunda ezberledim bütün mektubu.

Sanki göğsümde bir yer acıyor gibi. Hay Allah!... Hiç böyle şey gelmedi başıma...

Ertesi gün bir mektup daha...

Daha ertesi gün, daha da uzun bir mektup geldi.

Bu arada, her geçen gün daha fazla insan gelmeye başladı beni dinlemeye:

Her gece Erdem'e telefon ediyorum. Artık açık açık ilanı aşklardan sonra, o geceki programım hakkında rapor veriyorum.

Bir sabah, Erdem'in mektubunu beklerken, Erdem'in kendisi geldi.

Barıkan Oteli'nde, o gece, yirmi yedi yıllık hayatımın en güzel, en unutulmaz gecesini geçirdim...

Daha ileriki yıllarda, ikimizi de, "Leylâ ile Mecnun" haline getirecek olan o büyük, doyamadığımız sevgi, aşk, acaba bu ilk ayrılışımızda mı başladı?.. Veya... Çok daha önce başladı da, biz, ayrılınca mı farkına vardık.

Erdem'in Ankara'ya geldiği gün, patron sözleşmeyi uzatmak istediğini söyledi. Parayı da epey artırarak...

Erdem: "Hayır", dedi.

Yanımda da ya... Şımardım.

"Yahu, dünyanın parası... Ne olur sanki bir hafta daha kalırsak," diye...

Nuh dedi, peygamber demedi. Tadında bırakmak lazımmış.

"Özlesin seni seyirci. Doyurma," dedi.

Döndük İstanbul'a.

21 Aralık gecesini, Erdem'le İstanbul'daki bütün gece kulüplerini gezip, sabahın dördünde Suadiye'deki evime döndüm.

Kapıdan girer girmez kedim karşılar. Baktım, bizim "Minnoş" yok ortalarda!.. Bir saat evin, bahçenin her yerinde aradım. Yok... Yok...

Hizmetçi uyandı:

"Anneniz sokağa attı kedi," dedi.

Deliye döndüm.

Mahallenin bütün sokaklarında, komşuların bahçelerinde Minnoş kedimi aradım. Yok oğlu yok...

Eve döndüm. Telefonu açtım: 36 02 79...

"Erdem gel... Bu evden beni kurtar..." dedim.

Çıkış o çıkış!..

Neler gördüm Erdem Buri'nin evinde?..

Caz şarkıcısı Sevinç Tevs kocasıyla kavga eder, Erdem'de kalır...

Erdem'in annesine "ana" diyen sevgi dolu Yaşar Kemal gelir:

"Sen biliyor musun, bu bizim Erdem, Türkiye'nin en iyi edebiyatçılarından biridir," der.

Erdem'e ısrar kıyamet, hikâyelerini, piyeslerini, senaryolarını çıkarttırır, sabahlara kadar okurum. Yaşar Kemal'e hak vererek...

Erdem'in kuzini *Fosforlu Cevriye*'nin yazarı Suat Derviş, 1953 ile 1963 yılları arasında *siyasal nedenlerden dolayı* içeride olan, hapisten yeni çıkmış kocası Reşat Fuat Baraner'le* gelir. En acıklı sürgün hikâyelerini öylesine bir anlatır ki, gülmekten rimellerim kara kara yanaklarımdan aşağı akar.

Birsel Film'in sahibi Nüzhet Birsel gelir, Erdem'e film

* Reşat Fuat Baraner: Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın kardeşinin torunudur.

çekmesi için teklif yapar. Erdem: "Boş yere ısrar etme, hiç bir senaryom sansürden geçmiyor," der.

Herkes gittikten sonra da bizim dersler başlar.

Ben üniversiteye gitmedim. Olgunluk imtihanımı vermiş olmama rağmen gitmedim. Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdim, o kadar. Asıl tahsilimi "Moda, 54, Devriye Sokak"ta Erdem Buri'nin evinde yaptım. Caz müziğini, elektronik müziği orada öğrendim. Eisenstein'ı, Griffith'i, Mamoulian'ı, Bunuel'i, Orson Welles'i, Şarlo'yu, de Sica'yı, Satyajit Ray'ı, Cacoyannis'i, Bergman'ı, Resnais'yi, Truffaut'yu, Godard'ı, Cassavetes'i hep Erdem Buri'den öğrendim. Elizabeth Taylor'un filmine değil de, John Huston'un filmine gideceğini de Erdem Buri'den öğrendim.

Paris'teki IDHEC'ten (Yüksek Sinema Okulu) *korespondans* ile sinema tahsili yapmış, bitirince de, Sevgi Divitçioğlu'na ve Atilla Tokatlı'ya başrollerini oynattığı Sait Fik'in "Hancının Karısı" hikâyesinin filmini çekmiş.

Baktım ki, Erdem Buri için öğrenmek de, öğretmek de neredeyse kutsal bir şey.*

Saint Joseph Lisesi'ndeyken, felsefeye sarmış. Sonra, bir taraftan felsefeye devam ederken, diploma almak için değil de, öğrenmek için, Hukuk Fakültesi'ne, Tıp Fakültesi'ne, Edebiyat Fakültesi'ne gitmiş, Fransız Filolojisi'ne...

* 1958 yılında, Dave Brubeck Kuarteti İstanbul'a gelir. Erdem Buri, Louis Armstrong ve Dizzy Gillespie ile yaptığı gibi, Dave Brubeck'le de radyo programları yapar. Dave Brubeck'le ve kuartette alto saksofon çalan Paul Desmond'la, Beyoğlu'nda "Kulis"te konuşurlarken, Erdem Buri çeşitli Türk ritimlerinden söz eder ve "beş dörtlük (5/4)"ü Dave Brubeck ve Paul Desmond'a öğretir. Brubeck ve Desmond notlar alırlar. "Take Five" parçası ondan sonra yazılır Paul Desmond tarafından ve Brubeck'in en büyük "hit" parçası olur.

Bir gün, avukat Gülçin Hasa gelir... Hukuk mantığı üzerine konuşmalar yapılır.

Doktor Erdoğan Noyan gelir... Freud, Jung üzerine saatlerce tartışılır.

Sartre, Camus, Hegel, Heidegger, Heraclite, Marx... Her şeyi ama her şeyi Moda'da, Erdem Buri'den öğrendim.

Ben, yukarki katta, Erdem'in çalışma odasında kalıyorum. Aşağı katta, halası Niyaz, yengesi İlayet ve Erdem'in Sencer Divitçioğlu'ndan sonraki en eski arkadaşı olan besteci İlhan Mimaroğlu kalıyor İstanbul'a geldiği zaman. İlhan Mimaroğlu, ellili yıllardan beri New York'ta yaşıyormuş. Erdem'in amcasının kızı, menekşe gözlü Güngör'le evli.

Ev, gelen gideniyle tam bir cümbüş!..

Erdem: "Bu da bir şey mi?.." diyor. "Sen babam hayat-tayken görseydin bu evi... Yahya Kemal, Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü, Akil Muhtar, Mahmut Ata, Refik Fersan, Zeki Bey, İbrahim Dayı*... Daha kimler kimler... Ben çocuk-tum... Oyuncak otomobilimle 'düt düt' diyerek, aralarında dolaşır dururdum..."

Evet ne diyordum.. Ev tam bir cümbüş... Ve Erdem'le ben, uyku saatleri dışında, neredeyse gece gündüz beraber olmamıza rağmen, birbirimize hasret!..

* Şükrü Kaya: Atatürk döneminin İçişleri Bakanı.

Tevfik Rüştü Aras: Dışişleri Bakanı.

Akil Muhtar ve Mahmut Ata: İstanbul'un en ünlü iki doktoru.

Refik Fersan: Besteci. Tamburi Cemil Bey'in talebesi.

Zeki Üngör: İstiklal Marşı'nın bestecisi. Erdem Buri'nin keman hocası.

İbrahim Ziya Özbekkan: Besteci. Eserlerinde Şemseddin Ziya adını kullanmıştır.

Bir gece, İlhan Mimaroglu'nun yapacağı bir elektronik müzik plağı için, Mallarmè'nin *Edgar Poe'nun Mezarı* adlı şiirini okudu defalarca. Mimaroglu da banda kaydetti.

Sonra, duyduk ki "hit" olmuş o plak Amerika'da... Eserde yalnız Erdem'in sesi vardır.

Bu arada radyo programları*

Son olarak da, *Türk Popüler Müziği* yaratıldı Moda, Devriye Sokak'ta.

• Güzel bir yaz gecesi...

Terasta on beş "âşık" var...

Rakılar içildi, yemekler yendi...

Yemekten sonra, "âşıklar" sırayla sazlarını ellerine alıp, türküler söylediler.

"Erdem Baba" derlerdi Erdem'e.

Âşık Ali İzzet, uzun zaman kaldı Erdem'in evinde. Bana da "Kara Kız" derdi. "*Mühür gözlüm seni elden sakınırım, kıskanırım*" türküsünü de Moda'da Ali İzzet öğretmişti bana. "Tülay kızım pek güzel okuyor... Hele benim türkülerini söylerken bir şeyler kopuyor içimde, ağlayasım geliyor... Bir şeyler var bu kızda, ama sırrına eremedim," demişti, ilk defa *Mühür Gözlüm*'ü söylediğimde. Sonra bir de türküyazmıştı benim için:

Sallanı sallanı geldi sahneye

Avrupa'da birincilik alan kız

Güzel yanakları benzer lambaya

Karanlık dünyaya ışık salan kız.

* "1949 yılından beri İstanbul Radyosu'nda yaptığı programlarla Erdem Buri, caz zevkini gittikçe artan sayıda gence aşılamıştı." İlhan Mimaroglu, *Caz Sanatı, Yenilik Yayınları*.

Açıldı perdeler, bir güneş doğdu,
Sanarsın meydana yıldızlar yağdı
Alkış sedaları göğlere ağıdı
Sağol, varol nazlı nazlı gülen kız.

Tan yıldızı gibi parladı çıktı
Gören âşıkların bağrını yaktı
Kehribar saçları sola bıraktı
Cümle güzellere başkan olan kız.

Tülay güzel, German güzel, boy güzel,
Ahlâk güzel, sesi güzel, huy güzel
ALİ İZZETİ sana hayran ey güzel
Keklik gibi süzülerek gelen kız.

Hayatım boyunca aldığım en değerli hediyelerden biri-
dir bu türkü.

Âşıklar para kazansın diye, Erdem iki konser tertiple-
di. Konserlerden biri Caddebostan'da.

Hemen hemen kimse gelmedi. O zamanlar moda değil-
di!..

Erdem, her şeyi herkesten çok önce düşünüp, söyle-
yip, yaptığı için, onun söylediklerinin, yaptıklarının meyve-
sini epey bir zaman sonra başkaları yediler.

Kulüp 12'de, Burçak Tarlası'nı söylerken, "Biz buraya
alaturka dinlemeye gelmedik, Tülay German'dan Summer-
time, Stardust dinlemeye geldik," diyerek, sahnede ölü-
münden-geçip, gidenleri hatırlıyorum.

Acaba 60'lı yıllardan beri, Türkçe sözlerle yabancı par-
çaları söyleyen veya Türk bestecilerinin parçalarını söyle-

yen, plak yapan, konserler veren kaç şarkıcı *Türk Popüler Müziği*'ni başlatanın Erdem Buri olduğunu bilir, hatırlar?..

Bunları söylerken, Necip Celâl'in ve diğer besteci ve söz yazarlarının Türkçe tangolarını unutmuyorum.

Şanar Yurdatapan'ın *Kara Tren* türküsü için yaptığı düzenlemeyi unutmuyorum.

Hattâ 1961 yılında Fecri Ebciöğlu'nun yabancı bir melodiye, *Bak Bir Varmış, Bir Yokmuş*... diye başlayan Türkçe sözler yazdığını da unutmuyorum.

Ama... Çok sesli Türk Popüler Müziği'nin doğuşunda Erdem Buri'yi unutmamak gerek.

Erdem, radyoya, program yapmaya gitti. Yukarı katta Uşak Mustafa'dan başka kimse yok. Hep yağmur yağıyor.

Mustafa'yla konuştum, sonra Erdem'in çalışma odasına geçtim. Plak dinledim, kütüphanedeki kitapları karıştırdım, sonra da divana uzanıp, yağmurun sesine daldım gittim... Ne kadar değiştim Yarabbim!.. Âdetâ başka bir insan oldum...

Telefon çaldı yandaki odada. Biraz sonra da Mustafa kapıyı vurdu, "Tülay Hanım sizi istiyorlar," diye. "Kim?" diye sordum Mustafa'ya. "Anneannenizmiş, sizinle konuşmak istiyormuş, beni azarladı," dedi.

Anneannemin Moda'ya telefon etmesi!.. Hayra alamet değil.

Geçtim telefonun olduğu odaya, sahte bir gülüşle: "Evet anneanneciğim," dedim.

Neler işitmedim ki!..

"Utanmıyor musun, evlenmeden, bir adamın evinde oturmaya? Annenin, babanın... Benim... Yüreğimize mi indirmek istiyorsun?.."

Daha neler neler...

Şimdi gel de anlat anneanneme. Torunun asi, mutsuz ve de bitki gibi yaşıyordu. Şimdiyse, rahat, mutlu, sorumlu, dünyaya açık ve ciddi manada güvenilir bir insan oldu de...

Sustum, bıraktım konuşsun diye. Konuştu, konuştu, konuştu. Telefonu kapamadan da: "Ya hemen bugün annenle babanın evine dönersin, ya da bugünden itibaren benim Tülay adında bir torunum yok," dedi.

Erdem'le Tülay neyle uğraşıyorlar, bizim aile neyle!..

Akşam Erdem eve gelince keyifsizliğimi hemen anladı tabii. Anlattım anneannemin telefonda söylediklerini. "Keyfim kaçtı," dedim. İş sululuğa vurdu serseri: "Hadi canım gel, evlenelim seninle," diyerek. Ağzımdan öylesine bir: "Allah korusun!.." çıktı ki, utandım. Erdem de: "E!.. Ayıp ettin. Bundan hakaret çıkar kızım!.." dedi. İşin şakası bir yana, evlilik hakkında ikimiz de aynı şekilde düşünüyoruz. Sonra: "Hadi, böyle lüzumsuz şeylerle kaybedecek vaktimiz yok. Yapacak daha çok işimiz var seninle," dedi ve konuşmayı kestik.

Yağmur durmuş. Pırıl pırıl bir güneş çıkmış. Erdem terastan seslendi: "Ama arada bir anneni ziyarete gitsen, bence fena olmaz..."

Kendisi annesine hayran. Ferruh Hanım gibi annesi olsa, herkes hayran olur annesine.

Erdem, annesini benle tanışmadan dokuz ay önce kaybetmiş. "Yalnız annemi değil, hayattaki en büyük dostumu kaybettimdi," demişti bir gün bana. Ne güzel... Ben annemle hiçbir şeyimi paylaşamadım. Sanki o başka bir gezegendeydi, bense bambaşka bir gezegende yaşıyordum.

Kafam takıldı Erdem'in "Ayıp ettin, bundan hakaret çıkar," deyişine. Gittim terasa:

"Ben, başımda kavak yelleri eserken, Mario'yla evlenmedim, karşı durdum. Bugün aklım başımda. Seninle evlenir, bütün mutluluğumu ellerimle yıkar mıyım?" dedim.

Sarıldı, sıktı.

Kemiklerim kırılacak...

"Sen artık hiç şakadan anlamıyorsun, ne biçim İstanbullusun?" dedi bana.

Ah, dedem hayatta olsaydı...

1956 yılını hatırladım: Yeni mezun olmuştum. Bir telefon geldi: "Dedeniz sizi bugün öğleden sonra dörtte bekliyor," diye.

Hemen gittim.

Uzun zamandır hastaydı. Artık yukarıya, yatak odasına çıkamadığı için, karyolasını aşağı kattaki oturduğu odaya indirmişlerdi.

Saat tam dörtte kapısını vurdum. Gayet dinç bir ses: "Gel," dedi. Girdim. Tıraş olmuş, giyinmiş, sedirde oturuyor. Elini öptüm, yanına oturdum. "Sana söyleyeceklerim var, dinle," dedi.

"Annen tazyik edebilir, baban sesini çıkarmayabilir, anneannen çok ısrar edebilir.. Ama... Sakın, asla, sevmediğin biriyle evlenme."

"Dedeciğim, evlilik denen şeyden, ölümden korkar gibi korkuyorum."

Dedem devam etti:

"Sus, lafımı kesme. Çok kuvvetli olman lazım annenin, bilhassa anneannenin baskılarına dayanabilmen için. Ben padişah devri adamıyım, eski adamım... Onun için evlenme, dedim. Hakikaten âşık olacağın birine rastlamazsan, yalnız otur... Sana, küçükken şeker bayramında, yukarı katta, odamdaki sandığımı açıp, hem Sultan Hamid'in verdiği

nişanı göstermiştim, hem de altınlarımı. Hatırlıyor musun? O altınların hepsini sana bırakıyorum... Anneanneninin mesleği var. Alnının teriyle kazandığı çok parası var. Ayrıca bu evi ona bırakıyorum... Annen evli. Kocasını düşünün... Suadiye'de oturduğunuz ev, daha sen ilk mektepteyken Ankara'da aldığım arsaların parasıyla yapıldı. Yani senin malın. Lakin sen utanmışsın, tapu annenin üstüne yapılmış... Sen bilirsin... Beni alakadar etmez... Binaenaleyh... Bu sana bıraktıklarım, kimseye muhtaç olmadan yaşarsın."

Sonra da: "Hadi, artık yoruldu. Git!" dedi.

Gece telefon çaldı. Açtık, dedem ölmüş...

Dedem sağ olsaydı, Erdem'i alır, götürürdüm ona. "Dedeciğim, size en sevdiğiniz arkadaşınız Hasan Tahsin Bey'in yeğenini getirdim. Sevdiğim biriyle beraberim," derdim. Anlardı... Sevinirdi...

1963 yazında, Lozan Plajı'nda oturuyorum... Sarı biki-nili genç bir kız geldi yanıma:

"Efendim, siz Tülay German mısınız?"

"Evet," dedim.

"Benim adım Ajda Pekkan. Ben de şarkı söylüyorum. Ama İtalyanca şarkılar söylüyorum. Sizinle ve Erdem Burri'yle tanışmak istedim. Onun için sizi burada görünce, dayanamadım, yanınıza geldim..."

Konuştuk uzun uzun... Lozan Plajı'ndan çıkınca Ajda'yı aldım, Erdem'in evine götürdüm. Hatta o gün ona *Il cielo in una stanza*'nın sözlerini de verdim.

Ertesi akşam kapı çaldı. Ajda... Yanında, Anouk Aimée'yi hatırlatan çok manalı yüzlü, kâküllü bir kız. Bir de kocaman köpek. Ajda: "Kız kardeşim Semiramis," dedi.

Birkaç hafta sonra, babasıyla tartışan Semiramis de Erdem Buri'nin evine taşındı.

Semiramis hem güzel, hem de cin gibi. Ben herhangi bir şeyi bu kadar çabuk anlayan, kavrayan, öğrenen birine az rastladım.

Şimdi... Erdem Buri bana öğretiyor ya... Ben de öğrendiklerimi Semiramis'e öğretmeye başladım. Caz tarihinden, şarkı söylemeye kadar.

Ne kadar doğru ve duygulu şarkı söylerdi Semiramis. On dört yaşındaydı. Akıllıydı, yetenekliydi, terbiyeliydi... İlerde çok iyi bir şarkıcı olarak ün yapabilirdi. Yazık oldu.

Orhan Boran telefon etti: "Park Otel'de İş Bankası için bir program yapıyorum, şarkı söyler misin?" diye.

Kara Tren ve Erev Chel Chochanım adlı güzel bir parçayı Erdem Buri'nin yazdığı Türkçe sözlerle söyledim.

Derken.. Yazlık Dağ Kulüp'ten bir teklif....

Erdem Buri'nin yaptığı güzel bir düzenlemeyle *Süpürgesi Yoncadan Eminem* adlı türküyü ilave ettim.

Arkasından "Otel Yeni Boğaziçi" diye, hava meydanını hatırlatan kocaman sevimsiz bir salonda, ilk kez Erdem'in sözlerini ve müziğini yazdığı *Yarının Şarkısı'nı* söyledim.

Yarının Şarkısı, 1965 seçimleri için İşçi Partisi'nin yaptığı toplantılarda açılış şarkısı olarak çalındı.

1963-1964 kışında ise, Halaskârgazi Caddesi'nde, Site binasındaki "Çayhane" de, Erdem'in düzenlemesiyle, "Bakın şu deyyusun kaç tarlası var..." diyerek, ilk defa *Burçak Tarlası'nı* söyledim.

Sonra, yine Şişli'de "Selçuğun Yeri" diye bir kulüpte çalıştım.

Âşık Ali İzzet yeni bir türkü öğretmişti: *Bir Allah tanı-*

yalım, ayrı gayrı bu din nedir? diye... Erdem çok güzel ve sade bir düzenleme yaptı türküye.

Bir gece patron geldi: "Şu türküyü programdan çıkar-sak Tülay Hanım", Erdem de "Kesinlikle hayır," dedi.

Türküyü iki gece daha söylemek kısmet oldu: *Senlik benliği nidelim / Bu kavgı, döğüş, kın nedir / Bu gâvur Müslüman nedir...* dizeleri yüzünden "Selçuğun Yeri"ndeki işime son verildi. Erdem "Lamı, cimi yok, resmen kovul-dun," dedi.

Orhan Boran'ın isteğı üzerine "Kulüp 12"de çalışmaya başladım.

Erdem, durmadan yeni parçalar yazıyor, yeni türkülere düzenlemeler yapıyordu.

Yavaş yavaş Türkçe repertuvarım da genişliyordu.

"Kulüp 12"de de bir gece, daha başta da söylediğim gi-bi: "Biz buraya Tülay German'dan İngilizce parça dinleme-ye geldik, alaturka dinlemeye gelmedik!.." diyerek, sahnede şarkı söylerken önümden geçip salonu terkettiler..

Evet... Tam o sırada Burçak Tarlası'nı söylüyordum.

Yaptığımız Türk Popüler Müziği'ni en çok tutan ve sık sık dinlemeye gelen, ressam ve tiyatrocu Nil Yalter Gerede idi.

1964'te, bir *Balkan Melodileri Festivali* düzenledi Yu-goslavya.

Festivale katılacak Türk orkestrası, Erdem Buri'nin evi-nin terasında kuruldu.

Piyanoda: Selim Özer, davulda: Vasfi Uçaroğlu, basta: Alper Feyman, gitarda: Yurdaer Doğulu, saksofonda: Erol Erginer. Şarkıcı olarak: Tanju Ökan, Erol Büyükburç ve Tü-lay German.

Festival iki kısım: Birinci kısımda, her şarkıcı istediği iki parçayı istediği dilde söyleyecek. İkinci kısımda ise, kendi ülkesinden iki parçayı, kendi dilinde söylemek zorunda.

Ben, Erdem'in arzusu üzerine, dört parçayı da Türkçe söyledim. Birinci kısımda: Haldun Taner'in ve Yalçın Tura'nın yazdığı *Keşanlı Ali Destanı*'ndan bir parça ve *Burçak Tarlası*. İkinci, milli kısımda da: Ali İzzet'ten *Mecnum Leylamı Gördüm* ve Erdem Buri'nin *Yarının Şarkısı*.

Erdem, Sirkeci Garı'nda bekliyordu.

Belgrad'dan telefon edip, halkın coşkunluğunu uzun uzun anlatmışım.

Gözlerinde, çocuğuyla iftihar eden bir babanın ifadesi vardı.

Zaten sonraki yıllarda, bilhassa İstanbulsuz Paris yıllarında, Erdem, benim her şeyimi borçlu olduğum "Dostum", büyük ve tek aşkım değil, annem, babam ve sahip olmadığım çocuğum" da olmuştu.

Belgrad başarısı üzerine, basında çok güzel yazılar çıktı, plak teklifleri de geldi tabii...

En çok üstünde durduğumuz: Odeon'dan, Moiz Filiba'dan gelen teklifti.

Bir gece saat on sularında, Aykut Sporel geldi. Eğer Burçak Tarlası'nı Aykut için söylersem, bir plak şirketi kuraacağını söyledi. Önce dostluk... İmzaladık mukaveleyi Aykut Sporel'le. *Ezgi Plakları* kuruldu ve ilk yaptığı plak da, Türk Popüler Müziği'nin ilk hiti kabul edilen Burçak Tarlası oldu. Düzenlemeyi Doruk Onatkut yaptı.

Aykut'a bir yıl sonra bir plak daha yaptım: *Kızılıklar Oldu mu ve Yarının Şarkısı*.

Neyse... Biz yine 1964 sonbaharına dönelim:

Hemen, Ankara'dan, "İntim"den bir teklif...

"İntim"ın sahibi Enver Bey'le Park Otel'de görüştük ve gecede birçok şarkıcının elli lira aldığı bir devirde, 850 liraya sözleşme imzaladık.

"İntim"de çalışmaya başladığımın ikinci gecesi, programdan önce, soyunma odama girdim. Bir de baktım ki, tek sandalye yok. Erdem: "Sakın sesini çıkarma, bütün salon ağzına kadar dolu, onun için senin sandalyelerini bile almak zorunda kalmışlar," dedi.

Başka bir gece, Mehmet Ali Aybar ile Sadun Aren gelmişler. Girememişler. Tek yer yokmuş. Mehmet Ali Bey çok sonra söyledi bunu, üzülmediyim diye.

Ankaralıların dışında, İstanbul'dan gelenler var. Erdem'in Saint Joseph'ten arkadaşı Erol Simavi, bana şarkıcılık hayatımın ilk gününden beri en iyi öğütleri veren Zeki Müren ilk akılda hatırıma gelenler.

Aynı günlerde, Burçak Tarlası plağı piyasaya çıktı. Ankara'da, Tansel Plak Evi hemen getirtmiş. Kapısının önünde bitmek bilmeyen bir kuyruk günlerce sürdüydü. Peynir ekmek gibi satıldı Burçak Tarlası.

Bu arada, çocukluk arkadaşım Erkan Özerman, bize sormadan, ikinci hafta için paramı 850 liradan bin liraya çıkarmış.

İkinci hafta da bitti. Enver, daha da uzatmak istiyor.

Erdem: "Olmaz," dedi. Çünkü, önümüzdeki hafta, Saray Sineması'nda, İşçi Partisi'nin konseri var.

Âşık Ali İzzet, Âşık İhsani, Âşık Nesimi, hocam Ruhi Su ve bendeniz...

Enver, neredeyse gözyaşlarıyla uğurladı bizi.

Saray Sineması'ndaki İşçi Partisi konserinde, Erdem Buri'nin Ruhi Su'yu takdim ederken yaptığı o samimi, coşku dolu konuşması, sanırım hâlâ çok kişinin hatırlındadır...

Ankara'dayken, Erkan Özerman, Behiye Aksoy'u Behiye Aksoy yapan Halil Aksoy'un Erdem'le ve benimle tanışmak istediğinden söz edip, kaldığımız Kent Oteli'nde bir randevu ayarlamıştı.

Halil Aksoy, güler yüzlü, efendi bir adam. "İstanbul'a dönünce muhakkak bir gazinodan teklif alacaksınız," demişti de, çok şaşırmıştık.

Halil Aksoy haklı çıktı.

Evet... İstanbul'a gelir gelmez, Kazablanka Gazinosu'ndan, hem Erdem Buri'ye, hem Tülay German'a teklif geldi.

Reddettik efendice.

Telefon durmuyor...

Sonunda Leyla Sayar'ı araya koyup, görüşmeyi sağladılar.

Erdem: "Benim, milyon da verseniz, gazinonuzda sahneye çıkmam söz konusu değil. Ama, Tülay German isterse, kendi triosuyla çıkar ve kendi repertuvarını söylese... Ben, Erdem Buri olarak bir sakınca görmüyorum," dedi.

Uzatmayayım... Bendeniz, piyanoda Selim Özer, davulda Hayri Baba (Hayri Çelik) ve genç bir başçı eşliğinde, sırtımda, (bana ilk tayyörümü diken büyük terzi Nédret'in kızı, Erdem'in en eski arkadaşı İktisat Profesörü Sencer Divitçioğlu'nun karısı, Erdem'in filminin baş oyuncusu Sevgi Divitçioğlu'nun Konak Sineması'nın yanındaki butiğinde dikilen) sade, siyah bir elbise, kendimi Kazablanka sahnesinde buldum.

Benden önce, büyük orkestrasıyla, Yıldırım Gürses, arkasından da, Nuri Sesigüzel söylüyor.

O koca orkestra ve bin (!) sazdan sonra... Bir piyano (kuyruklu bile değil), bir bas, bir davul ve... *Bir şarkı olmalı yarını söyleyen...* diyen bir Tülay German...

İlk defa alaturka bir gazinoda, –o günkü deyimle– alafanga bir şarkıcı program yaptı Assolist olarak!..

Erdem Buri: "Tülay'ın şarkılarına radyoda olsun, sahne de olsun sansür var. Ruhi Su'yu konuşmayalım... Bu kadar büyük bir şarkıcı neden şarkı söyleyecek yer bulamasın da, hayatını kazanmak için Yapı Kredi Bankası'nda çalışsın?.. Ben Ruhi'yi opera söylerken de dinledim ve seyrettim. Ondan sonra çektiklerini ve yaptıklarını da biliyorum. Ben; Ruhi ve Tülay için bir yer açmak istiyorum," dedi... Ve As Kulüp kuruldu.

As Kulüp'te de nelər görmedim ki...

Sahnenin bir tarafında: Rauf Tamer, Ali Ramazanoğulları, Erol Simavi ve Belma Simavi...

Öbür tarafta: Kemal Tahir, Sadun Aren, Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Cemal Hakkı Selek...

Karşıda: Haldun Taner, Baki Suha ve Afife Ediboğlu, Celâl Şahin, Necmi Rıza Ahıskan, Françoise Hardy, Frida Boccara, Petula Clark, Cahit Irgat...

Biraz daha ilerde: Türkiye Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in oğlu; dünya iyisi Özdemir Gürsel, Ömer İnönü, Özden ve Metin Toker, Şahir Kurutluoğlu, Nail Gürün, Kadir Has...

Daha arkalarda: Fatma Girik, Leyla Sayar, Melih Caculi, Behiye Aksoy ve Fahrettin Aslan..

Erdem'in yanında: Gönül Yazar ve, ve... Benli Belkis... Belkis hemen hemen her gece gelirdi.

Bir gece soyunma odama geldi yine:

"Tülaycığım, her gece Bıçak Tarlası, Bıçak Tarlası diye bir şarkı söylüyorsun, herkes de bayılıyor. Allah aşkına ne demek Bıçak Tarlası?" dedi.

"Burçak"ın ne olduğunu anlatmaya çalıştım Belkıs'a. Erdem gülmekten ölüyor ikimizin haline...

Bir taraftan da Kazablanka'daki programlarıma devam ediyorum.

Benim dinleyicilerim de Kazablanka'ya taşınıyorlar. Viskiciler!..

Garsonlar bir gün Erdem'i yakaladılar:

"Erdem Abi, Erdem Abi, biz burda rakı ve mezeye alışmışız. Tülay Abla'nın müşterileri viski içiyor. Viskinin yanında piyaz mı verelim, ne yapalım, şaşırdık!.." diye.

Bir çarşamba günü, *Kadınlar Matinesi* vardı. Hayatımda ilk defa Kadınlar Matinesi gördüm.

Kıyamet kopmakta.

Kızılıkları Oldu mu'yu söylüyordum... Birden genç, yaşlı, zayıf, şişman, güzel, çirkin bir sürü kadın sahneye fırladı ve göbek atmaya başladılar.

Piyano, bas, davul, bendeniz ve sahnenin önünde bir sürü kadınla çocukları...

Arkaya çekildim... Ne yapacağımı şaşırıp, ellerimle tempo tutmaya başladım.

Kazablanka maceram pek uzun sürmedi...

O günlerde, prodüktör-rejisör Ümit Utku görüşmek istedi. Erdem konuşmada bulunmadı. "Yalnız konuş, daha iyi olur," dedi.

Burçak Tarlası plağının yaptığı büyük sükseden sonra,

Burçak Tarlası adlı bir film yapmak istiyor Ümit Utku, başrolde de beni oynatmak! Benim dünyadan haberim yok... Ümit Utku istediğim parayı az buldu. Daha fazlasını teklif etti...

Ümit Utku'ya dedim ki: "Para, mara mühim değil... Ben, Burçak Tarlası filminde oynarım. Yalnız bir şartım var. Bakın size bir değil, birkaç isim veriyorum. Metin Erksan, Atıf Yılmaz, Ertem Göreç ya da Halit Refiğ... Bu rejisörlerden biri çevirirse filmi, teklifinizi kabul ederim...

Maşallah!.. Ben de utanma hak getire!.. Rejisöre rejisör teklif ediyorum... Erdem, Ümit Utku gittikten sonra çok gülmüştü.

"Ömürsün vallahi!.. Efendice, istemiyorum, desene kızım... Adam kendisi rejisör olarak filmi çekmek istiyor, sen başka rejisörler teklif ediyorsun. E bravo yani!.. Ne diyeyim istiyorsun?.. Ama iyi ettin. Aferin..."

Tabii Burçak Tarlası filminde oynamadım...

Yılbaşı gecesi, Erdem Buri, sağına Ruhi Su'yu, soluna da beni aldı. Sahneye çıktık. Saray Sineması, İşçi Partisi konserindeki unutamadığım takdimi gibi, samimi, yürekten, korkusuz bir konuşma yaptı As Kulüp'te.

Yaşar Kemal de, Moskova'da Nazım Hikmet Derneği Başkanı olan Rady Fish'i ve *Prezidyum*'dan* Kerimof'u getirmiş. Adamlar karşımızda oturuyorlar.

İçimden içimden: "Galiba yandık..." dedim...

As Kulüp, unutulmayacak güzel bir hatıra olarak belleklerde kaldı...

Erdem Buri, her detayla kendi meşgul olurdu.

* Prezidyum: Sovyetler Yüksek Şurası Başkanlığı.

Gülsün Kamu'ya şan ve dans dersleri aldırması, ondan sonra sahneye çıkarmıştı.

Toto Karaca gelmişti bir gece Erdem'i görmeye: "Benim oğlumu da alsana buraya," diye...

Esin Uluer, Gönül Turgut, Gülsün Kamu, Doruk Onatkut, Selim Özer, Ertuğrul, Günay, Suat... Çok kulaklarınızı cınlattı Paris'te Erdem'le Tülay...

Bir gece, içkiyi biraz fazla kaçırmış bir müşteri, Doruk Onatkut Orkestrası'nın davulcusuna terbiyesizlik etmişti... Erdem, hemen efendice kulüpten kovdu adamı. Hesap meşap istemedi.

Başka bir gece, son müşteri de gittikten sonra, Doruk Onatkut geldi yanımıza: "Erdem Abi, sen orkestraya fazla para vermişsin, şaşırdın galiba..." diyerek. Erdem: "Ne yapayım, çok güzel çaldınız bu akşam," demez mi...

Bazı geceler, Süheyl Denizci, Başçı Aydemir Mete gelir, *Jam session* yaparlardı.

Başka geceler, Âşık Veysel ve Âşık Ali İzzet, saatler süren türkü ziyafetleri verirlerdi...

Bir gece, Françoise Truffaut geldi. Sahnede Erdem'le *Nouvelle Vague* (yeni dalga) üzerine nefis bir konuşma...

Neler gördüm As Kulüp'te...

Bir artist sahnedeyken servis yapmak yasaktı. Biri konuşacak olsa, bir garson yavaş yavaş, ayaklarının ucuna basarak konuşanın yanına gider ve hafif bir sesle: "Erdem Bey rica ediyor... Lütfen, artistimiz programını bitirene kadar konuşmayın..." derdi.

As Kulüp para kazandı. Hepimiz kazandık. Çünkü kazanan parayı bölüşüyorduk.

Hepimiz -artistinden bulaşıkçıya kadar- Erdem Buri'ye hayran, candan, içten çalışıyorduk.

Erdem Buri için Tülay German'la komi arasında bir fark yoktu. Herkes işini en iyi şekilde, kusursuz yapmak zorundaydı. Bir hata yapacak olursak, açımasız olurdu.

Bir gece, boğazım ağrıyordu. Üç şarkı eksik söyledim. Paramı kesti. Çok ağrıma gitti doğrusu. Evet, paramı kesti, sonra da beni dinlemeye gelenlere: "Tülay German bu akşam programını eksik yaptı, onun için hepiniz dâha az para ödeyeceksiniz," deyip, hesapları teker teker düzelttirdi...

O sahneye kadar yürümesini bile bilmeyen, ellerini nereye koyacağını şaşırان Tülay German, Erdem Buri'nin bitmez tükenmez çabaları sonunda, sahnede, babasının evinde gibi dolaşmaya ve ciddi manada şarkı söylemeye başladı.

Erdem, bir taraftan da şarkılar besteliyor, sözlerini yazıyor, Doruk'la düzenlemeler üzerine konuşup, bütün provalarda bulunuyordu. Davulcu bir şeyi Erdem'in istediği gibi yapamazsa, davula geçer, kendisi gösterirdi.

"Radyo programlarıyla ve eleştiri yazılarıyla Türkiye'de caz anlayışının gelişmesini sağlayacak olan Erdem Buri Kadıköy Halkevi'nde verilen konserlerdeki davul sololarının dinleyicileri nasıl galeyana getirdiğini unutamam." diyor İlhan Mimaroğlu 1958 yılında Yenilik Yayınları'nın çıkardığı *Caz Sanatı* adlı kitabında.

Müzisyenler her zaman Erdem Buri'ye büyük saygı duyular. Çok yapıcı bir insandı.

Bu arada, benim Türk Popüler Müziği repertuvarım oldukça genişledi. Âşık Ali İzzet ve Ruhi Su'dan çok türkü öğrendim. Erdem Buri dört şarkı birden verdi: *Seni Alıp Kaçayım, Doğrul Koçum Doğrul, Karakızın Türküsü ve Sen Benimle Bir Olsan*. En çok: *Sen benimle bir olsan, denizlere bahçe kurar, sonra da gülünü koklar koklar durur-*

duk / Sen benimle bir olsan, topraklara sevgi eker, sonra da çıkan böler böler dururduk... şarkısını sevdim.

Yalçın Tura'dan da yeni bir parça geldi: *İstanbul Türküsü*. Şiir Oktay Rıfat'ın.

Oktay Rıfat, "*Kasımpaşa kıyıları tersane / bir kız sevdim alimallah bir tane...*" diye İstanbul Türküsü'nü ilk söylediğim gece, pek duyulandı, sahneye gelip, elimi öptü.

Yılmaz Güney çok sık gelirdi As Kulüp'e. Erdem'le eskiden tanışıyorlarmış. Daha *Çirkin Kral* falan olmadan çok önce... Onun devamlı söylememi istediği parça, Erdem'in "*Şu dağın ardında bir koç yatar / Dumanlı dağlar da koçuma bakar*" idi. Hele, "*Kimler demiş düşman bize yan bakar...*" deyince pek keyiflenirdi.

1 Şubat 1966 gecesi, bana o gün çıkan kitabını imzalamış, getirdi. "*Boynu Bükükler*."

İzmir'de *Mogambo*'da şarkı söylüyorum. Bana, yazlık As Kulüp'te de, *Mogambo*'da da eşlik eden piyanist, bir çocuk!.. İzmir'e annesiyle beraber getirttik. Harika bir piyanist. Adı Atilla Şerefteğ.

Yirmi şu kadar yıl sonra, Paris'te televizyonda *Eurovision* yarışmasında, yazdığı parçanın birincilik aldığını görünce, ne kadar sevindik Erdem'le...

İzmir'de çalışmamız bitince, Erdem'le ilk defa bir tatil yapmaya karar verdik. Programımız: Kuşadası, Pamukkale, Antalya, Alanya...

Pamukkale'de Vehbi Koç ile nefis bir gece geçirdik. Anlattığı, kendi başından geçen hikâyelerle nasıl güldürmüştü bizi. Ben de şarkılar, türküler söyledim.

Şoförümüz Suat da bizimle beraber. Şaraplar içiyoruz, yemekler yiyoruz. Vehbi Bey, Suat'ı göstererek, Erdem'e

sordu: "Beyefendi ne iş yaparlar?" Suat böbürlendi: "Ben, Erdem Abi'nin şoförüym," dedi. Sonra ilave etti: "Odam da, sizin odanıza bitişik..."

Vehbi Bey'in salık vermesi üzerine, Alanya'da "Alantur Oteli"nde kaldık. Otel yeni açılmıştı.

Alantur Oteli'nde unutulmaz günler geçirdik... Doyamadık... Doyamadık ama, belli bir tarihte İstanbul'da olmamız lazım. Seçimler var. İşçi Partisi'nin 15 milletvekili çıkarıldığı 1965 seçimleri...

Bu arada, Erdem'in Selâhattin Hilav ile tercüme ettiği Plekhanov'un, *"Marksist Düşüncenin Temel Meseleleri"* kitabı yüzünden başımıza gelmedik iş kalmadı...

Polisler, mahkemeler derken, on beş yıl hapsini istedikler Erdem'in.

Adnan Menderes başbakanken, Bakanlar Kurulu kararıyla kitap yasaklanmış.

Adnan Menderes asıldı...

Erdem'e on beş yıl hapis isteniyor!..

Erdem durmadan: "Yahu!.. Bu memlekette Fransızca bilmeyen çok insan var!.. Felsefe kitabı tercüme etmek zor bir iş. Hiç değilse, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan bir teşekkür etselerdi bari!.." deyip duruyor.

Ruhi Su, Anasını, avradını... türküsünü söylüyor, ben, *Bir şarkı olmalı özlemi söyleyen / Bu koyu günlerden yarına seslenen...* diyerek, Erdem'in *Yarının Şarkısı* ile başlıyorum programlarıma...

Sahnenin hemen yanında, ön masalardan birinde, beş, altı genç çocuk kıyameti koparmakta!..

Metrdotel Ertuğrul'a sordum:

"Bu masa rezerve değil miydi? Kim bunlar?"

"Vallahi Tülay Hanım, kimseyi dinlemediler, geçip oturdular. Baktık hadise çıkarmak istiyorlar, biz de bıraktık," dedi.

Durmadan "Ruhi Su ne zaman söyleyecek?" diye bağıyorlar.

Tam Ruhi sahneye çıkarken, masalarına gittim:

"Merhaba çocuklar... Bir içkinizi içmeye geldim," diyerek oturdum.

Hocam Ruhi Su sahnede ve ben, talebesi Tülay German, o kim olursa olsun, biri şarkı söylerken çıt çıkmayan As Kulüp'te, "Fenerbahçe, Galatasaray" diyerek, aklıma ne gelirse söylüyorum, devamlı konuşuyorum çocuklarla...

Herhalde o gece, ne Ruhi Su bu davranışından bir şey anladı, ne de gelenler...

Ruhi Su sahneden indi. Ben de çocuklara:

"E hadi bana müsaade," dedim, masalarından kalktım.

Metrdotel Ertuğrul ve Başgarson Samim boynuma atıldılar: "Yaşa abla," diye...

Tam o sırada, baktım, Erol Simavi: "Erdem nerde?" diye soruyor. Sonra bana baktı:

"Hani sen baban gelse masasına gitmezdin. Ne oldu bu akşam? Utanmadın mı?" demez mi!..

Zaten elim ayağım titriyor...

"Erol, gözünü seveyim git başımdan," diyorum. Devam ediyor:

"Ayıp, ayıp!.."

En nihayet:

"Sonra bana García Lorca söylersen, rahat bırakırım seni," dedi.

Bir de... Hilton'a Allah'ın günü gelen tehdit mektupları var...

Hilton Oteli'nde kalıyoruz. Çok basit bir nedeni var: Müdür, "Erdem Buri'yle Tülay German Hilton'da kalırsa, bize reklam olur," deyip, yüzde elli işkonto yapıyor. Yani Hilton, normal bir apartman dairesinden daha ucuza geliyor.

Moda'da Erdem'in evinde kalmamıza imkân yok. Bir sis olur, lodos fırtınası çıkar, vapur işlemez.

20 Mart'ta İmam Hatip Okulu talebelerinin mitingi var. As Kulüp'e başkan yapacaklarını bildiriyorlar. "Yakacağız," diye haberler yolluyorlar.

Erdem, valiye müracaat ediyor, her yere telefon ediyor: "Böyle bir tehdit altındayım, bir şey yapın," diye. Hiç, ama hiçbir şey yapılmıyor...

Birkaç gece gelmedi As Kulüp'e Erdem. Metin Özek'in evinde, İlhan Selçuk'la konuştular.

As Kulüp'te, onun işleriyle de ben uğraştım.

Bir gece, As Kulüp'te, Kadir Has hayatımı kurtardı.

Çok istediler, Burçak Tarlası'nı söylüyorum. *Bakın şu deyyusun kaç tarlası var* dedim, biri ayığa kalktı. Elinde bir şey var. Şişe falan atacak zannettim sahneye. Zaten miyopluktan pek bir şey gördüğüm yok.

"Bu orospunun yüzünden tarlalarımız elimizden gidecek," diye bağıyor adam.

Kadir Has, oturduğu yerden fırlayıp, adamın elini tutmuş.

Hikâyeyi ertesi sabah tam olarak öğrendim. Mehmet Ali Aybar'dan Çetin Altan'a kadar herkes telefon ediyor: "Geçmiş olsun" diye.

Meğer adam tabanca çekmiş!..

İşe mi gidiyoruz, harbe mi?..

Son günlerde Erdem durmadan sorular soruyor bana:

"Ben burda, Türkiye'de senin için yapacağımı yaptım. Bundan sonra, senin dünyaya açılman lazım. Yalnız... Hayaller kurma. Hiçbir şey de olmayabilir. Aç ve sokakta da kalabiliriz. Razi mısın? Çok iyi düşün, seçimini yap ve bana kararını bildir," diyor.

Bir kere değil, beş kere değil, her Allah'ın günü bu sözleri dinliyorum.

"Aç, sokakta kalabiliriz.."

"Şarkıcı olarak dünyaya çıkmak.."

Yaşayamıyorum ki...

Hilton Oteli'nin köşe dairesinde, aç ve sokakta kalmayı yaşamak zor!.. Zaten İstanbul dışında bir yerde yaşamak bir an bile aklımdan, hayalimden geçmez. Cennet olsa istemem.

Salladım, salladım, salladım. Bir gün, iki gün, üç gün..

Sonunda.. Erdem Buri bu...

"Evet, cevabın?" dedi.

Çok fena sıkıştım bu sefer. Erdem mi, İstanbul mu?..

"Geliyorum," dedim.

Dedim ve 29 Mart'ı 30 Mart'a bağlayan Salı gecesi, Yılmaz Güney'le sabahlayıp, 30 Mart 1966'da yola çıktık.

Edirne, Sofya, Belgrad, Zagrep, Trieste, Venedik, Milano, Torino...

"Mont Blanc"ın altındaki tünelden Alpler'i geçerek, (korku filmi dekoru gibi o tünel) 6 Nisan gecesi Fransa'ya girdik.

7 Nisan'da da Paris'e...

Yol boyunca, neler neler konuştuk Erdem'le... "Hayatımda bana en çok tesir eden olay nedir, bilir misin?" dedi. Anlattı: "Çok küçüktüm. Moda'da biri öldü. Ceza evimizin önünden geçiyor. Adamın tabutu omuzlarda. Anneme sordum:

'Ne geçiyor anne?' dedim.

Ferruh, herhalde o yaşta çocuğa söylenecek bir şey bulamayıp, boş bulundu:

'Tahterevallı...' dedi.

Tabuta baktım:

'Ne biçim tahterevallı, dedim anneme. Ben biliyorum. İçinde adam var.'

Güneşli mi güneşli bir gün. 'Anne bu adam yarın güneşi görecek mi?' dedim. Annem: Hayır, görmeyecek, dedi'..."

7 Nisan Perşembe gecesi, saat onda girdik Paris'e.

"Otele gitmeden önce 'Eiffel'i görmek istiyorum," dedim Erdem'e.

Şoför Yıldırım, durdurdu arabayı,

"Erdem Abi, hemen yanımızda polis var," diyerek.

Erdem:

"Burda da, ilk geldiğim gece polis görmek istemiyo-
rum. Niye durduruyorsun arabayı oğlum?" dedi.

Sonra, gayet terbiyeli Saint Joseph Fransızcasıyla, Eiffel'in nerede olduğunu sordu.

Polis, tam bir Fransız iti.

"Başınızı kaldırınız mösyö," dedi.

Arabadan çıktık, başımızı kaldırdık. Eiffel Kulesi'nin altındaymışız!..

İlk Paris günlerinden hatırladıklarım: Fritz Kerten'in (Park Otel'de piyano çalardı) yardımları, Dario Moreno ile pastırma, sucuk, imambayıldı, kıymalı börekli yemeklerimiz, Mukadder Sezgin ve eşinin nezaketleri, Frida Boccara ve Françoise Hardy'nin gösterdikleri yakınlık, Juliette Greco'nun "Olympia"daki ilk gecesi ve... Jacques Brel...

Erdem'e telefon ettim, otele: "Bir saraydayım galiba, hemen gel, bu evi kaçırmayalım," dedim.

Geldi. Komisyoncuyla konuştu, sonra ev sahibini görmek istedi.

Ev sahibi dördüncü katta oturuyormuş., Türklere ve İstanbul'a hayran ihtiyar bir kontes.

Erdem kulağıma: "Büyük teyzelerime benziyor" diyerek, kontesin elini öptü. Erdem kadını sevdi, kadın Erdem'i. Hele besteci olduğunu öğrenince: "Ben de harp çalardım gençliğimde..." diyerek, oracıkta 500 frank indirdi kirayı.

Böylece, eskiden Tino Rossi'nin oturduğu apartmanı tuttuk. "35 rue de Berri."

Semih Tuğrul, Ferruh Doğan, Sevgi ve Sencer Divitçi-oğlu, Güngör ve İlhan Mimaroglu, Mehmet Ali Birand, Zahir Güvemli, Ayfer Feray, Gönül Akkor, Gönül Yazar, Semiramis Pekkan, Çetin Altan, Ümit Yaşar, Ergün Dizdar, Timur Selçuk, Yazar Louis Nucera, Ressam Raymond Moretti, Selâhattin Hilav ve büyük filozof Goldman, "35, rue de Berri"ye geldiler, kaldılar...

İstanbul hasretinden Gönül Yazar'a alaturka şarkılar söyledim. Timur Selçuk'u, evin biraz ilerisindeki Türk Konsoloslugu'nda evlendirdik. Bizim okuldan Ayşegül'le. Ayşegül'ün şahidi Erdem, Timur'un şahidi de ben...

Fransa'daki ilk televizyon programımı da "rue de Berri"deki evde çektiler. Ve... Fransa'da ilk plağımı yaptım o sıralarda..

Plaktan öncesi var:

Kontratı imzaladım. Fransa'da plak yapacağım diye sevinmeye vakit kalmadı.

"İlk iş, adını değiştirmek lazım," dediler prodüktörler.

"Niye?" dedim.

"Bir kere Fransa'da "German" olmaz. German, Alman aynı şey. Fransızların Almanlara olan antipatisini biliyorsunuz herhalde."

"Peki, German'ı unutalım, yalnız Tülay kalsın," dedim.

Ona da "olmaz" dediler.

"O niye?"

"Tülay'ı Tulay yazarsak, Fransızlar 'Tüle' okur, 'tüle' de, öldür onları demek. O da olmaz," dediler.

Ne adlar teklif edildi Yarabbim!.. Maria, Anna Maria... Daha neler, neler...

Bir de tavlama istiyorlar akıllarınca: "Bak West Side Story (Batı Yakasının Hikâyesi)'deki gibi Maria diye...

Erdem'e döndüm, Türkçe olarak (adamlarla İngilizce konuşuluyor, ben anlayayım diye):

"Erdem, ben bunlarla plak yapmaktan vazgeçtim," dedim.

"Ne diyor, ne diyor?" diye soruyorlar Erdem'e...

Bu ad değiştirme hikâyesi uzun sürdü.

Sekreterlerden biri *Maria* diye seslendi bir gün. Üstüne yürüdüm kadının...

Baktılar ki iş ciddi. Bayağı bozuluyorum. İsmim *Tulay* olarak kaldı. Yalnız Fransızların *Tulay* diye okuyabilmeleri için, *Toulai* olarak yazılması lazım.

Toulai'a karar verildi.

Bugüne kadar, televizyon ekranında olsun, plak kapaklarında olsun, afişlerde olsun, gazetelerde, dergilerde olsun, "ı" harfinin üstündeki iki noktasıyla '*Toulai*'a bir türlü alışmadım. Bana hep başkası gibi geldi.

Fransa ve İngiltere'de aynı zamanda piyasaya çıkacak olan son plağım da (Amerika'da çıkan longplayde de) *Tuly Sand* oldum..

Onlar da *Toulai*'i okuyamıyorlarmış!..

Tulay'ın kısaltması *Tuly* (Tüli) dediler. *Tuly* çok kısa geldi. Bir de *Sand* eklediler.

George Sand'ı hatırlattığı için *Toulai*'dan daha bir ısındım *Tuly Sand*'a.

Sonra... Bilhassa Türkçe longplayimden sonra, hem *Toulai* hem *Tülay German* yazdırmaya başladım afişlere falan...

Erdem Buri derdi hep: "Her şeyin bir zamanı var," diye...

İlk plağım da, Schubert'in *Ave Maria*'sını söylettiler.

Fransa'da Tino Rossi'den belki yirmi, belki otuz sene sonra ilk defa söyleniyor plakta. Ve de bir Türk şarkıcısı tarafından.

Fransa radyolarında ilk çalınan parçam da *Ave Maria* oldu. Adamlar işlerini biliyorlar...

Bu arada, hayatımı ve sesimi bir milyon franka sigorta ettirdiler. Ben böyle şeylere alışık değilim, tedirgin oldum. Hep, sesimi kaybedeceğim, ya da öleceğim, adamlar da paraların üstüne konacaklar diye uykularım kaçtı.

Bir tek kelime Fransızca bilmiyorum. Daha doğrusu, biraz anlıyorum ama konuşamıyorum. Erdem, bir taraftan Fransızca çalıştırıyor, bir taraftan da söyleyeceğim şarkıları. Gece gündüz, yoğun bir çalışma...

Bitmez tükenmez fotoğraf seansları, güzellik enstitüleri, Jacques Dessange'lar, Carita'lar, Orlane'lar, Alexandre'lar, terzihaneler, diksiyon dersleri...

Aman Tanrım!..

Ne kadar sıkıldım.

Erdem hep tekrarlardı:

"Bunlara katlan. Fransızca birkaç plak yapalım, ismin tanınsın, ondan sonra, benim bütün arzum, hayalim, Fransa'da Türkçe bir longplay yapmamız."

İkinci plağım *Kumbaya*, hit oldu. Radyolarda durmadan geçiyor. Erdem'in de bir parçasının bulunduğu bu plakla, yirmiden fazla televizyon programı yaptık.

Erdem, şarkıların yorumundan plağın çekimine, Fransızca diksiyonumdan televizyon programlarındaki mizansenlere kadar her şeyimle meşgul.

Üçüncü plak, dördüncü plak, beşinci plak... Yani, bizim Türkçe longplayi yapabilene dek, Fransızca dokuz plak yaptık.

Plaklardaki şarkıları yalnız Fransızca söylemekle de iş bitmiyor. Almanya için Almanca, İtalya için İtalyanca söylüyorum. Ben zaten Fransızcayla cebelleşmekteyim!.. Üstüne üstlük Almanca hocası geliyor, İtalyanca hocası geliyor...

Bu arada, Fransa'nın dört bir köşesinde, Monte Carlo'da, Almanya'da, Belçika'da galalar, radyo ve televizyon programları... Paris'te konserler...

Derken... Mayıs 1968 olayları patladı.

Erdem'le her gece, Saint Germain sokaklarında, Odeon Tiyatrosu'nda, Sorbonne'da "tarih" yaşadık.

Bir akşam, Erdem'in canı levrek istedi.

Levreğe benzer bir balık buldum, tavada kızartıyorum. Kızgın yağ koluma döküldü. Ona rağmen, Saint Germain sokaklarındayız yemekten sonra...

Çocuklar kolumun halini görünce, hemen işgal ettikleri Tıp Fakültesi'ne götürdüler beni zorla.

O günlerde, Paris'in en mühim yerlerinden biri olan *Tete de l'Art*'da çalışıyorum. Benden önce, Juliette Greco söylemiş, Nana Mouskouri söylemiş, Barbara söylemiş...

Benim sol kolum sargılar içinde...

Dışarıda kıyametler kopmakta...

Dinlemeye gelenler, sargılâr içindeki koluma garip garip bâkmakta...

Programlarıma Erdem'in *Yarının Şarkısı* ile başladım, son şarkım da *Burçak Tarlası* olurdu.

Burçak Tarlası'nı bitirdim, sahneden indim, soyunma odamda bornozumu giymişim, dinleniyorum. Erdem geldi:

"Tülay gel, Juliette Greco seni bekliyor," dedi.

Giyindim, çıktım.

Juliette her zamanki gibi siyahlar içinde.

"Çok beğendim, çok beğendim, ama siyah giyme," dedi.

"Madam Greco, ben 1960 yılından beri, yalnız siyah giyerim. Hatta, Türkiye'de gazetelerde '*Siyahlı kadın*' derlerdi bana."

"Hayır Tülay. Artık Paris'tesin. Devamlı siyah giyen benim. Juliette'i taklit ediyor derler. Yarın seni Yves'e (Yves Saint Laurent) götüreyim, bir sahne kıyafeti yapsın..."

Ne kolay!..

Yanımızda, Erdem'in bestelerine Fransızca söz yazan Eddy Marnay de var. Kafasıyla tasdik ediyor.

Eddy Marnay'yi tanıdığımızda, ilk yaptığı şey, Erdem'i SACEM'e (besteci, söz yazarları ve editörler birliği) yazdırmak oldu.

Yılda iki kere, Erdem'e paralar, paralar gelmekte...

Sordum Eddy'ye:

"Eddy, bana bu kadar para gelmiyor," dedim.

Anlattı. Aslında normal tabii.

Ben, plaklarımın satışından belli bir yüzde almaktayım. Televizyon iş, devlet televizyonu. Çok az para veriyor. Benim asıl kazandığım para, galalardan.

Erdem ve Eddy ise, hem plak satışından alıyorlar, hem de televizyonda olsun, radyoda olsun, konserlerde olsun, yazdıkları bir parça çalınıp, söylendi mi ikisine de dünyanın parası gelmekte...

Bu ülkede, besteci ya da söz yazarı olmak lazım!..

Pleyel'de konserimiz var. Aznavour'la. Paul Mauriat Orkestrası eşlik edecek.

Erdem, benim şarkılarım için orkestrayı çok iyi çalıştırdı.

Birden:

"Ben bu orkestrayı Timur'a (Timur Selçuk) idare ettireceğim," dedi.

Eve gelince, hemen Timur'a telefon etti. Timur geldi.

Ben içerdeki odada, televizyon seyrettim, onlar uzun uzun konuştular, çalıştılar.

Timur Selçuk'un o günlerdeki güzel heyecanını unutamam.

"Yahu Erdem, uyku uyuyamıyorum. Sen delisin. Koskoca Paul Mauriat'dan değneği alıp, benim elime veriyorsun. Hem de *Pleyel* gibi, artık çok önemli, tarihi bir konser salonunda," deyip durmuştu.

Konser günü, Timur Selçuk koskoca orkestrayı çok iyi idare etti.

Tam sahneye çıkacağız... Kulisteki görevlilerden biri geldi yanımıza. Aznavour'dan bir haber: Bir Ermeninin elini sıkarlar mı diye soruyormuş.

Elini de sıktık, beraber birkaç konser daha da yaptık. Aznavour'un çok yardımını gördüm.

Charles Aznavour'u İstanbul'da, Taksim Belediye Gazinosu'ndaki konserinde tanımıştım.

Program bittikten sonra, en yakın arkadaşı olan Ferda Kahraman tanıştırmıştı.

Erdem, As Kulüp'ü bırakamadığı için, konsere Zeki Müren'le gitmiştim.

Aznavour'u tebrik ettim. Sonra:

"Ben sizden bir şey isteyeceğim," dedim.

Yüzüme baktı.

Devam ettim:

"Siz de *Gitanes* içiyorsunuz. Burda *Gitanes* bulmak imkânsız. Benim çok sevdiğim birinin en sevdiği sigara, *Gitanes*'dir. Bana paketinizi verir misiniz?.."

Erdem ne kadar şaşırmış ve sevinmişti *Gitanes* paketini ona uzatınca...

Paris'in en önemli iki müzikholünden biri olan *Bobino* da konserimiz var. Yine Aznavour'la.

Babam Paris'te. Rue de Berri'de bizde kalıyor ve gün geçtikçe Erdem'i daha çok seviyor.

Bir gelişinde: "Biliyor musun ki, seninle, kızım ile olduğumdan daha rahatım," demişti Erdem'e.

Konser saatine çok az kaldı. Kalkmam lazım, hazırlanmam lazım. Heyecandan herhalde, öylesine bir uyku bastırdı ki, gözlerimi zor açık tutuyorum: "Beş dakika kanepenin üzerine uzanayım," dedim, hemen uyumuşum.

Fikret'in yüreği ağzına geliyordu. Erdem'e baktı, baktı ve: "Allah kolaylık versin sana" dedi.

Ne kadar sevindi, nasıl iftihar etti, o gece beni Bobino'nun sahnesinde görüp dinleyince. Ankara'da Süreyya'da, ondan gizli şarkı söylediğimi öğrendiği gün attığı tokadı bile çoktan unuttu gitti herhalde...

Annem olsun, anneannem olsun, her yıl Paris'e gelip, üstelik de bizde kalıyor diye babamı da affetmediler. Hatta bir gün anneannem çok ağır konuşmuş Fikret'e.

Erdem sataşırdı hep: "Kayınvalde ne dedi?.." diye.

Dünya kadar para kazanmaktayız... Biz iki akıllı (!) Türk, en güzel apartmanları tutuyoruz, eve gelen gidenin,

kalanın hesabı yok. Galalarda, en iyi otellerde kalıp, en iyi şarapları içip, har vurup harman savurmaktayız...

Bazı yıllar vergiyi güç verdiğimiz olmuştur.

Alnımızın teriyle kazandığımız para, battı sanki bize!..

Zeki Müren hep söylerdi: "Kazandığınız paranın yarısını kazandığınızı farzedin, öbür yarısını da bir kenara koyun," diye. Bir türlü yapamadık. Ben belki de bilmeden, hep Suadiye'deki evime ve dedeciğimin bana bıraktığı altınlara güvendim. Erdem'le, evli olmadan yaşıyorum diye Suadiye'deki evden de oldum, altınların da yüzünü göremedim!.. Can sağlığı... Ne yapayım?..

Erdem'i ilk tanıdığım yıl, Barıkan Otelinden teklif aldığı sıralarda, bana: "Paranı rezil et, kendini rezil etme," demişti. Yaptım işte!..

Bir gün, merak ettim, sordum:

"Erdem ne demek?"

Güldü. Cevap vermedi.

Ben de açtım sözlüğü, baktım.

Erdem: Ahlakın övdüğü iyilikçilik, alçakgönüllülük, yiğitlik, doğruluk gibi niteliklerin genel adı, fazilet. Felsefe: İnsanın ruhsal olgunluğu.

"Kim taktı sana bu adı, annen mi" dedim.

"Hayır. Mustafa Kemal," dedi.

Annesi Ferruh'un dayısı, Atatürk'ün sofrasında. Ferruh'un bir oğlu oldu diye haber geldiği zaman Hamdullah Suphi* memnun oluyor, gülüyor.

* Hamdullah Suphi Tanrıöver: Türk kültürüne büyük çalışmalarıyla katkılarda bulunmuş yazar, şair ve hatip. İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi. Birinci Dünya Savaşı'nda İstanbul'dan Anadolu'ya geçerek TBMM çalışmalarına katıldı. İlk kabinede Milli Eğitim Bakanlığı'na getirildi.

Mustafa Kemal soruyor:

"Hamdullah ne oldu?"

"Paşam, yeğenimin bir oğlu olmuş."

Mustafa Kemal:

"Söyle, adını *Erdem* koysunlar..."

En sıkıntılı anlarımda, kendi kendime: "Dünyada Erdem Buri diye bir insan yaşıyor ve ben bu insanla beraberim" derdim, sıkıntıları geçirdi.

İçinde yaşadığımız menfaat dünyasında, çok az insanın anlayacağı hareketler yapardı.

Fransa'da doldurduğum ilk plakta, Erdem Buri'nin de bir bestesi var. Bize çok yardımı dokundu diye, o parçayı Fritz Kerten'e hediye etti.

İkinci plağımda, bir İngiliz bestecisinin benim için yazdığı bir parça var. Fransızca söz yazmak lazım. Söz yazarı çok ünlü. Ama o günlerde bir bunalım geçiriyor. Uzun sözün kısası: Yazamıyor adam.

Erdem yazdı Fransızca sözleri. Plağın kapağında ve etiketinde adamın adı çıktı. Ve o parçadan gelen parayı da adam aldı.

1971'de, Erdem hastanedeydi. Bilinmedik bir virüs almış. Ateşini bir türlü düşüremiyorlar. Kırk yedi kiloya düşmüş... O sırada Hümeysra, ilk plağını yapacak Fransa'da. Besteler Hümeysra'nın. Bestelerinden birine yazılan Fransızca sözler bir felaket.

Erdem, hastanede, yatakta, Hümeysra'nın şarkısına Fransızca söz yazdı, Hümeysra plağını yaptı. Allah bilir Erdem'in yazdığı sözleri kim imzaladı?..

Bu arada, Erdem'in hastalığında, Hümeysra'nın gösterdiği dostluğu bir ömür unutamam. Öz kardeşim olsaydı, bu kadar yakın olur muydu acaba?.

Ajda, benim plak şirketim Philips'le İstanbul'da anlaşma imzalamış. Buna rağmen, Paris'te plak yaptırmıyorlar kıza. Erdem, hemen Ajda'yı aldı, avukata götürdü ve Ajda Pekkan Paris'te ilk plağını yaptı.

Plağın çekimi pazartesi günü. Bütün bir hafta sonu Ajda'yı çalıştırdı. Ben, rahat çalışsınlar diye, yandaki odada, koca bir kitap bitirdimdi.

Sezen Aksu *Olympia*'da şarkı söyleyecek.

Erdem, Sezen'le uzun uzun konuştu, mizansenler verdi...

Sezen Aksu, en büyük alkışı aldı o konserde.

Nükhet Duru'nun Fransa'da televizyon programı var... Neredeyse elleriyle hazırladı Nükhet'i...

Semiramis Pekkan Karacan, oğlu Emir'i kaybettikten sonra Paris'e geldi ve Erdem Buri'nin evine kapandı.

Fransız olsun, Türk olsun, çok kişiden yıllar boyu şu sözleri duydum:

"Erdem Buri, bir gün zor duruma düşersem senin evine gelirim. Bir yeriniz vardır benim için."

Hayatımda, çeşitli milletlerden, çok değişik kesimlerden, çok ama pek çok insan tanıdım. Erdem Buri gibi birini görmedim. Ne yalan söyleyeyim, göreceğimi de pek sanmıyorum...

Yalnız *insanı* değil, yaşayan her varlığı, gerçek manada severdi.

Ben de Erdem'i seveni sevdim ve seviyorum.

Birinin derdi olsun da Erdem onun yanında olmasın. İmkânı yok.

Türkiye'de olsun, Fransa'da olsun, her sanatçıya, daha doğrusu herkese elinden gelen yardımı yaptı.

En ufak bir karşılık beklemeden. Karşılık, dedim de... "Gölge etme başka ihsan istemem" misali, Erdem'in anlattığı bir hikâye geldi aklıma: Birine: "Yahu bilmem kim senin aleyhinde atıp tutuyor" demişler. Adam: "Allah Allah!.. Ben ona bir iyilik yapmadım ki!.." demiş.

Türkiye'den gelip, ev tutamayıp, neredeyse sokakta kalacak kaç kişiye evini, sofrasını açtı.

Bir yazar veya şair kitap mı çıkarmak istiyor? Hadi... Bütün tanıdıklara telefonlar...

O kitap basılır.

İşi olmayana, ne yapar yapar, bir iş bulur.

Parası olmayana, imkânı oranında para verir.

Biri sergi mi açacak?.. Sanki, kendi sergi açıyor gibi paralanır.

Türk olsun, Fransız olsun, çok kişinin yazdığı yazılarda, yaptığı plaklarda, filmlerde, radyo ve televizyon programlarında, açtığı sergilerde Erdem Buri'nin emeği vardır.

Bir sınıf arkadaşım vardı: Nur Birgi. Bir gün, Erdem'e baktı, baktı...

"Yahu Erdem, sen ölmeden miras dağıtıyorsun," dedi...

Erdem Buri için, herhangi bir eserin yapılmasıydı önemli olan:

"Ben yapmışım, sen yapmışsın, o yapmış... Mühim değil," derdi.

Erdem Buri'yi de, ailesini de çok seviyorum.

Anneanesi Hasibe Hanım'ın amcası, Sultan Mecid'in (Birinci Abdülmecid) kızını (Mediha Sultan) almış... Damat ve de Vezir Necip Paşa.

Hasibe Hanım'ın babası Suphi Paşa*, II. Abdülhamid'in Adalet Nazırı ve de arkadaşı.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın deyişiyle "Türkiye'de insan haklarının bayrağını ilk kaldıran adam" olan Namık Kemal, "vatan, millet, hürriyet" diyor. Gerçek bir özgürlük savaşı vermekte kalemiyle.

Padişah, Adalet Nazırı'nı çağırıyor: "Bu işle sen bizzat meşgul ol," diyor.

Buraya kadar güzel!..

Abdülhamid'in Adalet Nazırı Suphi Paşa ne yapıyor?.. Namık Kemal'i beraat ettiriyor!..

Başka biri olsa, kelle gider... Kelle gitmiyor. Yalnız, Adalet Nazırlığı'ndan alınıp, Evkaf Nazırlığı'na getiriliyor.**

Suphi Paşa'nın oğlu Hamdullah Suphi, Birinci Dünya Savaşı'nda, Horhor'daki konağı terk edip, İstanbul'dan Anadolu'ya geçiyor. Mustafa Kemal'in yanında yer alıyor.

Erdem Buri'nin annesi Ferruh'un büyükbabası, Tıp Fakültesi profesörlerinden Kimyager Derviş Paşa. Derviş Pa-

* Abdüllâtif Suphi Paşa: II. Abdülhamid'in Adalet, Ticaret ve Evkaf Nazırı. Sadrazam Sait Paşa: "... Gariptir ki, şimdiye kadar bu nezaretlerde kimlere tesadûf ettimse, Suphi Paşa gibi bir iki zat müstesna olmak üzere, hiçbirini memuriyetinin önemini ve sorumluluğunun büyüklüğünü kavramış görmedim."

"Osmanlı Tarihi" VIII. cilt, sayfa 439, Ord. Prof. Enver Ziya Karal.

"Müze Müdürü Hamdi Bey ile onun yakın arkadaşı Ticaret Nazırı Suphi Paşa'nın hükümet ve Abdülhamit II. nezdindeki teşebbüsleri müspet karşılanmakla 1881 tarihinde Sanayii Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Okulu) Ticaret Nezareti'ne bağlı olmak üzere kurulmuştur."

"Osmanlı Tarihi" VIII. cilt, sayfa 400, Ord. Prof. Enver Ziya Karal.

** Bu hikâyeyi Erdem Buri'nin dayısı Mehmet Cemaleddin Ereş'ten dinledim.

şa'nın öbür torunu, yazar Suat Derviş, 1944 yılında 142'nci maddeden mahkûm oluyor. 1953 ile 1963 yılları arasında da yurtdışında sürgün... 1970 yılında, 65 yaşındayken de Türkiye Devrimci Kadınlar Derneği'ni kuruyor...

Erdem'in babası, Mustafa Yahya Bey, İstanbul Maarif Müdürü.

Öğretmenlerin aylıkları gecikiyor. Daha doğrusu verilemiyor.

Maarif Müdürü Mustafa Yahya Bey, topluyor öğretmenleri... Greve teşvik ediyor!..

Mustafa Yahya Buri'nin oğlu Erdem Buri, Mehmet Ali Aybar'ın kurduğu Türkiye İşçi Partisi'ne ilk yazılanlardan...

Marksist Düşüncenin Temel Meseleleri'ni Türkçeye çeviriyor, Türkiye'den çıkmak zorunda kalıyor...

Şimdi, birden üzüldüm. 1962'de keşke... Şimdi 30 yaşında oğlum olurdu...

Yazar Louis Nucera, *Academie Française*'den Joseph Kessel'in Erdem'le tanışmak istediğini söyledi.

Tanıştılar... Saatlerce konuştular... Mustafa Kemal'den, De Gaulle'den... Sonra ben, sabahın dört buçuğuna kadar, Joseph Kessel'e Türkçe olarak Erdem'in şarkılarını söyledim.

Bir şarkıyı bitiriyorum, Kessel: "Bir tane daha," diyor. Bir şarkı daha söylüyorum, Kessel yine: "Bir tane daha," diyor.

Bu arada, *Enternasyonal Rio de Janeiro Festivali*'ne katılma hikâyesi var... Philips, ya Lüksemburg'tan, ya Monte Carlo'dan, ya da Andorra'dan katılmamızı istiyor. Bizim

milliyetçiliğimiz tuttu: "Katılırız ama, ille de Türkiye'yi temsil ederiz," diye tutturduk. Sonunda da kabul ettirdik.

Erdem, uçaktan müthiş korkuyor... Rio biletlerimizin geldiği günkü hali görülmeye değeri.

Koca bir Lufthansa uçağı, Avrupa'dan festivale katılacak olan şarkıcı, besteci ve söz yazarlarına ayrılmış.

Öğleden sonra saat ikide Orly Havaalanı'ndan hareket etti uçağımız. Önce Frankfurt'a, Frankfurt Havaalanı'nda saatlerce bekledikten sonra Lizbon'a -artist topluyoruz-, Lizbon'dan da Rio'ya...

Uçağın içinde, okul teneffüslerindeki hava var. O kos-koca insanlar çocuklaşmış. Erdem'in ise, ağzını bıçak açmıyor... Ne yemek yiyor, ne uyuyor, ne de konuşuyor. Uçak korkusunu gidermek için bir şey söyleyecek olsam, duyduğum:

"Sus... Dur bakayım, motorun sesi değişti galiba. Ay!... Altımızda da koca okyanus..."

Ertesi sabah Paris saatiyle on birde Rio'ya vardık.

Uçaktan inmeden önce, giyinmek, makyaj yapmak lazım. Tuvaletin önünde uzun bir artist kuyruğu...

Menajerim Roland Ribet, Rio için bir *gardırop* yaptırdı Jean Bouquin'e. Jean Bouquin o yıllardaki en gözde terzi. Brigitte Bardot'ya, Richard Burton'a, Beatles'a falan dikeyor.

Evet, Rio'ya sağ salım vardık. Uçaktan iner inmez de gazetecilerin, fotoğrafçıların, televizyon ekiplerinin hücumuna uğradık. "Bir dakika", dedim. "Sizin o meşhur kahvenizi içmeden bir tek kelime söylemem." Hemen kahveler geldi.

Tek bir ülkenin elçilik temsilcisi artistini karşılamaya

gelmişti: Türk Elçiliğinden Savlet Aktuğ... Evet, Ankara'daki çocukluk aşkım Bülent Aktuğ'un ağabeyi!.. Nereden nereye!..

Savlet, elçilik arabasıyla bizi otele götürürken, etrafa baktım ve Erdem'e, "Herhalde cennete geldik," dedim. Doğal güzellik dışında, Niemeyer'in mimarlık şaheserleri... Ve zenci, kızılderili, beyaz ırk karışımı dünya güzeli insanlar...

Oteldeki odamıza çıkar çıkmaz, Erdem oda servisine telefon edip, yemek istedi. Aç tabii... Daha kahvaltı servisine yeni başlamışlar. Biz o hengâmede, saatlerimizi geri almayı unutmuşuz.

Banyoya geçtim, duş yapıyorum, Erdem'in sesini duy-dum. Suyu kapattım.

"Duşu muşu bırak, hemen gel, diyor. Hayatında böyle bir koku duymadın..."

Çıktım banyodan. Kahvaltı gelmiş. Brezilya kahvesinin, küçücük muzların, portakal suyunun kokusu birbirine karış-mış. Erdem haklı. Nefis bir şey.

Elçi, Sencer Divitçioğlu'nun arkadaşı çıktı. Sahnede Türkiye'yi temsil ederek, şarkı söylerken, gözlerinden yaşlar iniyordu. Elçi, eşi, kızları, Savlet ve karısı İnci... Ne güzel insanlar...

Sahneye çıkacağım, sıramı bekliyorum. Şarkıcıdan önce, besteci ve söz yazarı takdim ediliyor.

Erdem, hem besteci, hem de söz yazarı olarak sahneye çıktı. Alkış bitmiyor. Bitmek bir yana, gittikçe artmakta... Ben, sahnenin arkasında ağaç oldum ve ne olduğunu anlamadım. Meğer bizim Erdem, sahneye çıkınca, sağ elini, bizim eski Türk usulü, kalbinin üstüne koymuş. Brezilya'da devrimcilerin yaptığı bir hareketmiş bu.

O gece Erdem, şarkıcılardan çok daha fazla alkışlanan tek besteci ve söz yazarı oldu...

Evet efendim... Rio de Janeiro'da, otuz dört ülkenin katıldığı festivalde, Maracanazinho Stadi'nda, binlerce ve binlerce kişiye, yetmiş beş kişilik orkestra eşliğinde, Erdem Buri'nin sözlerini ve müziğini yazdığı *Kış Güneşi* adlı parçayı söyledim en sonunda!..

Şarkının yarısına geldiğimde, baktım, bütün stad, "la la la"larla melodiye benimle beraber söylüyor.

Ben böylesine müzisyen bir millet görmedim.

Giulietta Masina, Dinah Shore, Paul Anka, Lucho Gatica, Frank Sinatra'nın orkestra şefi Nelson Riddle, Geraldo Vandre, Carlos Jobim, Chico Buarque, Pino Donaggio, Baden Powell, Gilberto Gil, Elis Regina, Doktor Jivago'nun müziğini yapan Maurice Jarre gibi, İstanbul'dayken, sadece filmlerinden ve plaklarından bildiğim birçok sanatçıyı, orada, dünyanın öbür ucunda, Rio de Janeiro'da tanıdım.

Erdem, kendini bana adanmış, hangi sesi nasıl çıkaracağımdan, Fransızca zor bir kelimeyi nasıl telaffuz edeceğimden, ne giyeceğime, sahnede nasıl duracağıma kadar, her şeyimle ama her şeyimle meşgul oluyor.

Öğretiyor, öğretiyor, öğretiyor.

John Cage'i, Berio'yu, Stockhausen'ı, Bülent Arel'i dinletiyor, felsefe konuşuyor. Bebeklik arkadaşı, profesör Sencer Divitçioğlu; Timur'la (Timur Selçuk) bana iktisat dersi veriyor, Sinematek'ten çıkmıyoruz ve devamlı okuyorum.

Bugün Fransa'da, saygı duyulan bir *Madam Tulay German* oldumsa, bunu yalnız ve yalnız Erdem Buri'ye borçluyum.

Böyle konuştuğum zaman çok kızardı bana:

"Sende yetenek varmış. Ben, yardım ettim o kadar. Senin yerinde başka biri olsaydı, bunları gerçekleştiremezdim," derdi.

İstediğini söylesin...

Ben, Erdem Buri'yi tanımadan önceki Tülay'ı da biliyorum, bugünkü Tülay German'ı da...

Pygmalion diye burun kıvrımayın sakın. Bernard Shaw'dan vazgeçtim, televizyon için yapılmış en adi Amerikan serilerindeki olaylara benzer durumlarla bile karşılaşırız bazen hayatta...

Almanya sınırında bir şehirde konserimiz var. Konser biter bitmez yola çıktık. Ertesi akşam, çok izlenen bir televizyon programı için Deauville'de olmamız lazım. Hem de *canlı yayın*. Geç kalmaya gelmez... Deauville'den de hemen Paris'e döneceğiz, valizler hazırlanacak... Philips'tekilerin söylediklerine göre, son yaptığım plak, bilhassa güneyde bütün diskoteklerde ve radyolarda çalınmaktaymış. Ertesi sabah, erken saatte yola çıkarsak, Monte Carlo'daki televizyon programına ancak yetişebileceğiz.

Gece, yorgun argın Cannes'a girdik. *La Croisette*'te Erdem arabayı yavaşlattı. Philips, Croisette'in üstünde *Reserve Miramar Oteli*'nde yer ayırtmış.

Cannes, Nice, Monte Carlo, Antibes, Saint Tropez... Ne güzel isimler, ne güzel yerler değil mi?.. Ben, ya makyaj odasındayım, ya da ışıklar altında, televizyon stüdyosunda provada.

Gazetecilerle röportajlar Olmadık yerlerde, olmadık durumlarda fotoğraf seansları... İçinde bebek balina olan bir havuzda... Motosiklet üstünde! (hayatta bisiklete binmedim)... Balıkadam kıyafetiyle... Cannes'da *Palm Beach*'in yüzme havuzunda, Serge Lama'yla sözde(!) yemek yerken...

Millet denize giriyor, eğleniyor...

Açık havada tek bir program yaptık: Halk karşısında bir radyo programı. Saint Tropez'de. Nil Yalter de gelmiş bizi görmeye. Yanmış, dinlenmiş. Kocasıyla Saint Tropez'de tatildeymiş. Bayağı Kıskandım Nil'i!..

Uzun sözün kısası: İlk güney seyahatimizden hiçbir şey anlamadım. "Erdem, bu hayat bana göre değil," dedimdi.

Sonraki yıllarda acısını çıkardık ama... Haziran sonunda Cannes'a gidip, eylülün ortalarına kadar kalıp, yalnız denize girdik, eğlendik, kumrular gibi de seviştik...

Evet... Plaklar doldurduk... Fransa'da, Belçika'da, Almanya'da, Hollanda'da, Polonya'da, Brezilya'da radyo ve televizyon programları yaptık, konserler verdik... Erdem Buri'nin Tülay German'ı ilk günkü aşkla çalıştırması bitmedi...

"Hayır!.. Bu şarkıda toprağı olmayanlardan söz ederken, durumu tam olarak yaşamıyorsun. Sen kendin yaşamazsan, seni dinleyenler nasıl yaşasın?.."

"Hayır!.. Bu şarkıda da işin kolayına kaçmışsın... Bir ton daha yukardan söylemen lazım. Hem çok daha güzel bir tonalite, hem de parça çok daha parlak olur..."

"Tamam, oldu" demedi.

İstediğini yaptım, bir şey daha istedi.

Bir gün dayanamadım:

"Ben artık bu şarkıları Fransızca söylemekten usandım. Hayatım uçaklarda, otel odalarında, konser salonlarında ışık provası, mikrofon provası, orkestra provası yapmakla geçiyor. Stüdyoda, o gün doldurduğum plaktaki şarkılarımı doğru dürüst dinleyemedim, 45 dakika içinde kendimi sahnede buluyorum. Bir gün otuz beş derece yaz sığağı olan

Rio'dayım, ertesi gün, sıfırın altında dört derece olan Varşova'da..."

Söylendim, söylendim, söylendim ve... Philips'in sözleşmemi yedi yıl daha uzatmayı teklif ettiği hafta, -uzatmak bir yana- sözleşmemi satın aldım!... Evet. Satın aldım. Ve kendimi kuş gibi serbest, özgür hissettim.

Philips plak şirketinin genel müdürü M. Hazan'la sözleşmemi satın alma koşullarını konuşurken, Erdem, hemen orada bir kahvede bekliyordu beni.

Philips binasından çıktım ve sokaklarda dans ettim...

Erdem: "Vah yavrum!.. Sen bu kadar mı sıkıldın?" dedi ve ekledi: "Ne istiyorsan onu yap. Ben daima senin yanındayım."

Bu arada, Philips'e son yaptığım plak radyolarda çalmakta...

İlhan Mimaroğlu, *Guggenheim* bursuyla bir yıl için Paris'e geldi. Karısı, menekşe gözlü Güngör'le.

Politik bir eser yapmak istiyor. Erdem'le her gece konuşuyorlar, tartışıyorlar.

Bulvar *Raspai*'deki *American Center*'da aylarca çalıştık. İngilizce, Fransızca, Türkçe yazılar, şiirler okudum, şarkı söyledim (Blues'dan Dedeli Efendi'ye kadar), *Improvisation (doğaçlama)* yaptım ve haykırdım... Yani efendim, aylarca, *American Center*'da, İlhan'la Erdem limon sıkar gibi sıkıldılar beni!..

İlhan, bütün kayıtları Paris'te yaptıktan sonra eseri New York'ta *Columbia-Princeton Üniversitesi Elektronik Müzik Merkezi*'nde tamamladı.

Tract (politik propaganda kâğıdı, broşürü), bir kadının, emperyalist sistem karşısında uyanması, kendine gelmesi ve gelişmesi etrafında kurulmuş bir eser.

Mimaroğlu plak kapağında: "Tract, bir kadın sesi için yazılan bir eser değildir. Yalnız Tülay German için yazılan bir eserdir. Tülay için yazıldığına göre, bu kadın bir yerde de Tülay'ın kendisidir," der.

Tract plağı ve bendeniz, Amerika'da çok iyi kritikler aldık.

Erdem Buri'nin Tract'a çok emeğı geçti. Fikir verdi. Sesini verdi. Davul çaldı. Teknisyenlik yaptı. Ve de İlhan'ın, teknik bir arıza olup da ümitsizliğe düştüğü zaman, moralini düzeltti. Gerçekten çok emeğı geçti. Erdem olmasaydı, Tract, o Tract olmazdı.

Tract plağı, Amerika'da piyasaya çıktıktan sonra, New York'tan, İlhan Mimaroğlu'ndan bir telefon:

"Erdem, Charles Mingus, Tülay'ın sesini dinledi. Bayıldı. *Duke Ellington's Sound of Love* diye bir parça yazmış, ille de 'Tülay söylesin' diye tutturdu. Derhal orkestra 'play-back'ini yolluyoruz. Yalnız, Tülay'ın sesini muhakkak sen çek..."

O hafta sonu, korkunç bir araba kazası geçirdik. Bandı hazırlamak gecikti. Plağa yetişemedi.

Mingus, bir de turne yapmak istiyordu benimle.

Bu sefer de, o hastalandı. Ve... öldü...

Kısmet değilmiş.

İnsanın anadilinde şarkı söylemesi kadar güzel ve tabii bir şey olamaz.

Bir uçaktan öbür uçağa, radyodan televizyona, stüdyolardan konser salonlarına koşmak bitti... Adını bile bilmedi-

ğim bir şehirde, gecenin ikisinde otele dönüp, valiz hazırlayıp, ertesi gün yedi yüz kilometre araba kullanıp, doğru dü-rüst bir nefes bile alamadan sahneye fırlamak da bitti.

Oh!.. Dünya varmış!..

Yine uçaklara, trenlere biniyoruz, radyo ve televizyon programları yapıyoruz... Erdem Türk müziği üzerine konfe-ranslar veriyor. Ben *Palais des Arts, Emplre Tiyatrosu, Palais des Glaces, Bourges Festivali, Saint Merry Kilise-si, Théâtre de Paris* gibi güzel yerlerde, Yunus Emre'den, Karacaoğlan'dan, Dadaloğlu'ndan türküler, Nazım Hik-met'ten de, Erdem'in müziğiyle, dünya güzeli şarkılar söylü-yorum. Erdem piyano çalıyor.

Ne mutluluk!..

Bir an bile pişman olmadım Philips'ten kontratımı satın aldığıma. Evet, Fransızların *varlété* dedikleri popüler müzi-ği yaparken kazandığımız paranın yarısını kazanıyoruz. Ama, robot gibi oradan oraya koşmadan, rahat rahat çalışı-yoruz. Sinemaya, tiyatroya gidecek, kitap okuyacak, tele-vizyon seyredecek ve dostlarla muhabbet edecek zamanımız var artık.

Atıf Yılmaz'ın filmleri gösteriliyor *Ranelagh Sinema-sı*'nda. Gidiyoruz. *Eiffel*'de Türk geceleri tertipliyor Erkan Özerman. Gidebiliyoruz. Mehmet Ulusoy dahiyane mizan-senler yapıyor. Seyredebiliyoruz. Video sanatının öncülerin-den Nil Yalter*, *Modern Sanat Müzesi*'nde sergiler açıyor. Görüyoruz. Nil Yalter'in sergilerini göklere çıkaran kritikler çıkıyor gazetelerde. Okuyup, keyifleniyoruz. Count Basie, Oscar Peterson, Roy Eldridge, Joe Turner, Ray Charles konserler veriyor. Dinleyebiliyoruz.

* Fransa'da 1992 yılında Hazan Yayınları'nın çıkardığı "Modern ve Çağdaş Sanat Sözlüğü"nde yer aldı.

Sözün kisası: Hem çalışıyoruz, hem de yaşıyoruz...

Philips yıllarındaki en güzel hatıram, *Don Camillo*'da Léo Ferré ile geçirdiğim günlerdir.

Ben programımı bitiririm, antrakt verilir, sonra da Léo Ferré çıkar sahneye.

Kesinlikle orada olmamı isterdi şarkı söylerken. Ve de görebileceği bir yerde.

"Bu salonda, dost birinin olmasına ihtiyacım var. Kal," derdi.

Ben, ışıkçının yanında, her gece iki buklüm otururdum. Léo Ferré programını bitirene kadar...

Bir gece, seyirciye kızdı. Sahneden inip üstlerine yürüdü: "Hepiniz it oğlu itsiniz" diyerek...

Her gece, sahneye çıkmadan sorardı: "Bu gece seyirci nasıl?" diye. "Çok iyi," derdim.

Bir gece bağırdı bana, "Her gece, çok iyi diyorsun. Hiç de iyi değil!..."

Léo Ferré'yi ilk, Moda'da Erdem Buri'nin evinde dinlemiştim. Erdem şarkılarının sözlerini, daha doğrusu, şiirlerini tercüme etmişti bana. Bayılmışım. Ve bugün, Paris'te, Léo Ferré ile aynı sahneye çıkıyordum...

İstanbul'dayken rüyamda görsem inanmayacağım çok şey gerçekleşti.

Erdem Buri'nin rüyasını gerçekleştirme zamanı gelmişti.

Türkçe *longplay* çalışmalarına başladık.

François Rabbath isminde bir kontrbas virtüözü, bilmem nerede benim sesimi dinlemiş. Adam *Carnegie Hall*'da re-

sitaller vermiş, Los Angeles'ta fan kulüpleri olan, görülmemiş bir virtüöz.

Yaşar Kemal, Erdem'i görmeye geldiği bir gün:

"Yahu, bu François kontrbasından Pablo Casals'ın viyolonselinden çıkardığı sesi çıkarıyor. Ben bu adama bayıldım..." dedi. Erdem de:

"O da senin kitaplarına bayılıyor," dedi. Ve gecenin ikisinde mi, üçünde mi ne François Rabbath'a telefon etmiştik...

Neyse...

François Rabbath benim sesimi dinliyor ve:

"Ben bu kıza bir Türk enstrümanı ile ve kontrbasımla eşlik etmek istiyorum," diyor...

Türkiye'den saz getiriyoruz.

François Brötanya'ya gidiyor. Kapanıyor. Saz çalmayı öğreniyor. Ve o yıl, *Avignon Festivali*'ne katılıyoruz.

İki Fransız tiyatro oyuncusu, Yunus Emre'den, Pir Sultan Abdal'dan, Karacaoğlan'dan ve Nazım Hikmet'ten şiirler okuyor. Ben, türkülerini söylüyorum, Türkçe olarak. Nazım Hikmet'in şiirlerini de Erdem'in besteleriyle.

François, bazı parçalarda saz, bazı parçalarda kontrbas çalıyor.

Erdem, piyanoda.

Hem dünyanın alkışını aldık, hem de dünya güzeli eleştiriler...

İlk geceyi *France Culture* radyosu banda çekti. Birkaç hafta sonra da, Erdem'in, Türk şiiri ve Türk müziği üzerine yaptığı uzun bir konuşmayla başlayarak, programın tamamını yayımladı.

Aynı yıl, Mehmet Ulusoy ve *Özgürlük Tiyatrosu* da *Avignon Festivali*'ndeydi.

Erdem'le bir karar verdik:

Şimdi... Bir artist sahnede çalıp söylediği zaman, bir sıcaklık, bir samimiyet oluyor. Bu sıcaklık ve samimiyeti maa-
lesef plakta elde edemiyoruz. Teknik bakımdan plaklar çok
daha iyi ama sözünü ettiğim sıcaklık yok.

François Rabbath'la, evde bitmek tükenmek bilmeyen
provalar yaptık.

Arada, provayı keserek, yemek yedik, içki içtik, sohbet
ettik... Sonra, yine çalışmaya devam...

Arkadaşlar uğradılar, gittiler... Yine provaya devam.
Sabahlara kadar...

Erdem, bir taraftan çayını içiyor, bir taraftan da, bütün
çalışmaları banda çekmekte. François gittikten sonra, ertesi
gün çalışacağımız bir parçanın girişi için François'ya melodi
yazıyor. Beğenmiyor, tekrar yazıyor.

Sigaralarımızı yaktık.

Erdem'in çektiği prova bantlarını dinledik.

Fikirlerimizi söyledik.

Ve... "Hazırız" dedik. "Stüdyoya girebiliriz..."

Erdem'le bir karar verdik demiştim ya... Karar şu: Şim-
di... Plakta on iki parça mı var?... Konsérde olduğu gibi bi-
rinci parçadan başlayacağız ve durmadan, kesmeden on iki
parçayı çalıp, söyleyeceğiz. Bir konserde: "Duralım... Bura-
sı olmadı. Baştan alalım demeyiz herhalde..."

Çekimi Erdem yönetiyor.

Yapmak istediğimiz çılgınlık tabii!.. Çünkü plak kalıcı
bir şey.

Yaptık.

Ben onu bilirim... On iki parça da bitti.

Arlon plak şirketinin sahibi, müzikolog... Madam Ariane Segal.

Stüdyoda, daha doğrusu ses çekme kabininde, Madam Segal'in, teknisyenlerin, başteknisyen Claude Morel'in ve hepsinin başında, ayakta duran Erdem Buri'nin yanına gittik François'yla. İlk iş, Erdem'e baktık. Yüzü gülüyor. "Bir dinleyelim" dedik. A! Çok samimi... Teknik soğukluk bir yana, evde yaptığımız provalardaki hava ve sıcaklık var.

Bütün parçaları dinledikten sonra, -unutmama imkân yok- patron Madam'a döndük Erdem'le:

"Allahısmarladık Madam, plak bitti!.." dedik...

Kadıncağız hiçbir şey anlamadı. Stüdyoyu bir ay için kiralamış.

François gülerek: ·

"Merak etmeyin, yârın yine geleceğiz. Sıcağı sığağına ben kontrbas çalacağım daha, hem de birkaç kere," dedi.

O günlerde Ulviye Bengisu, Paris'teydi.

Evde rahat rahat dinleyelim diye bir kopya yaptırmıştı Erdem. Yalnız saz ve benim sesim var. Ulviye'ye bandı dinlettik. Gözyaşları milyonlara bedeldi.

Ertesi gün, bazı parçaları yalnız sazla bırakmaya, bazı parçalarda da kontrbasa ağırlık vermeye karar verdik.

François çaldı, bir daha çaldı, bir daha çaldı... Tek başına, bir orkestraya bedell..

O çalarken, ben de bağdaş kurdum, stüdyoda yanında oturdum.

Plakta söylediğim bir parça vardır: Karacaoğlan'ın *Elîfi*.

*Elif'in uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Kokar Elif deyi deyi...*

Hayatımda duyduğum, bildiğim ve söylediğim en, ama en güzel aşk şarkısı.

Erdem Buri'ye olan bütün aşkımlı Elif'i söylerken anlatım.

Yavru balaban bakışlı derken, bir *yavru* çıkar ağızımdan... Hayır, ağızımdan değil. Yüreğimden...

O *yavru*, ne notadır, ne de ses. Sadece ve sadece yüreğimden kopan ve çağlayanlar gibi akan Erdem aşkımlı...

Bu plaktan, daha doğrusu Elif'ten sonra, artık şarkı söylememeye karar verdim. Yalnız, ikinci bir "longplay" daha yaptım Nazım Hikmet'in anısına; çünkü, Erdem'e, evet her şeyimi borçlu olduğum Erdem Buri'ye sözüm vardı.

Şarkı söylememeye karar verdim. Biliyordum ve en önemlisi hissediyordum ki, çıkacağım en yüksek noktaya çıkmıştım. Erdem'e yalnız aşkımlı söylememiş, o aşkın içinde erimiştim *Yavru balaban bakışlı* derken...

Plak çıktı.

Hayatımızda aldığımız en içten, en güzel eleştirileri aldı.

İçtenliğim, kızgınlığım, isyanım, neşem, üzüntüm ve aşkımlı dinleyenlere ulaşmıştı.

Fransa televizyonu *Antenne 2*, kırk beş dakikalık bir program yaptı Tülay German üzerine.

Ve, *Academie Charles Cros*'nun *Grand Prix du*

Disque; yani *Plak Büyük Ödülü*'nü aldı o plak kırk kişilik bir jüriden, oybirliğiyle.*

Plağı yaparken –ne François Rabbath, ne Erdem Buri, ne Tülay German– üçümüz bir an bile, ne para kazanmayı düşündük, ne de bu kadar büyük bir ödül almayı.

Ben, 1962 yılından beri, bıkmak usanmak bilmeden bana emek veren Erdem Buri'ye bu plakla teşekkür etmek istedim. O kadar.

Charles Cros ödülünü aldığımız hafta, bizim "Paşa Kulüp" (Erkan Özerman takmıştı bu adı bizim eve) doldu doldu taşı...

Mehmet Ulusoy ve Keriman Ulusoy, Kerem Topuz, Leylâ Umar, Abidin ve Güzin Dino, Şanar Yurdatapan, Seynan Sezgin, Paco İbanez, Ergün Dizdar, Omero Carmelich, Faruk ve Güller Tepe ve "Türkiye'de bu haberi bütün gazeteler versin" diye çırpınan bir Nüket Duru.

O günlerden hatırımda kalan bir söz vardır. Bir plak şirketi sahibi olan Moché Naim'in bir sözü.

Eve tebrik etmeye gelmişti. Sarıldı, yanaklarımdan öptü. Sonra:

"Artık ölebilirsin!.. " dedi...

"Niye Moché?" dedim.

* Charles Cros: 1877 yılında ses kayıt ve dinleme cihazını (fonograf) ilk bulan Fransız şairi ve bilimadamı. Aynı yıllarda ABD'de de Edison, fonograf üzerine çalışmalar yaptı. Charles Cros Akademisi, her yıl, o yıl dünyada çıkan bütün plakları dinleyerek, elemeler yapar ve klasik müzik, caz müziği, popüler müzik, değişik ülkelerin müzikleri gibi çeşitli dallarda Charles Cros Akademisi Plak Büyük Ödülü verir. Avrupa'nın en ciddi ve en ünlü plak ödülüdür.

"Bu ses, bu yürek kaydedildi artık. Kaybolmayacak. Önemli olan o..." dedi.

Bana ve Frida Boccara'ya* yazdığı şarkılar dışında, Erdem Buri'nin bir de büyük yenilik getiren piyano müziği vardır.

Tümüyle "makam"dan, daha doğrusu Türk makamlarından hareket ediyordu. Yaptığı müzik, 2000 yılının müziği.

Dinlediğiniz zaman, teknoloji dünyası ile karşı karşıyasınız. Ama, arada Boğaz yalıları da geçiyor.

Müzik de anlatılmaz ki...

Ya da... Belki İdil Biret, Ali Dede, Tuna ve Erol Erdinç anlatır.

1976 yılından beri konserlerimizde bulunanlar, *France Musique* ve *France Culture* radyolarını izleyenler, Erdem'in piyanosunu birçok kez dinlemişlerdir.

Madam Ariane Segal ve Moché Naim hemen plak yapmak istedilerdi.

"Daha tam istediğim gibi hazır değilim," demişti.

Söylemeyi unuttum.

Ne yaptılar yaptılar, bizi o saray gibi güzelim *rue de Berri*'deki evden çıkardılar!..

Ev sahibi falan değil. Fransızlar!..

Başta, söz yazarı Eddy Marnay olmak.üzere, yazar Louis Nucera, menajerim, basın ataşesi, gazeteciler... Bir

* Frida Boccara: 1969 "Eurovision" yarışmasında Fransa'ya birincilik kazandıran şarkıcı. 1966-1970 yıllarında doldurduğu bütün plaklarının yapımı Erdem Buri'nindir.

de... Nil Yalter! Artiste yakışan bir ev değilmiş efendim... Fransa'da iyi tesir yapmazmış!..

Çok daha küçük, birinci katta –ama sokağa ayrı kapısı olan– şirin mi şirin bir ev bulduk *Trocadero* mahallesinde.

"Tamam şimdi oldu," dediler.

Evin kirası, her yıl arta arta *rue de Berri*'nin kirasını geçti.

Yaşar Kemal de gelip:

"A!.. Paris'te gördüğüm en güzel ev!.. Erdem, Erdem... Moda'daki evine benziyor, demez mi!.."

Peki... Madem ki herkes memnun!..

O koca içiçe üç salondan sonra küçük bir salonda, herkes üst üste... Bazı geceler, yerlerde bile oturduğumuzu bilirim.

Gel de anlat Fransızlara... "Efendim, bizim gelen gidenimiz çoktur. Sonra, bizde kalırlar da..." diye.

Olan, Türkiye'den gelen dostlara oldu. Kimseyi gece yatisına misafir edemedik. Erdem, ben, bir de koca *danua* Paşa Köpek... Ev komple!.. Her gelen, yanımızdaki *Residénce Kleber Oteli*'nde kaldı. Babam dahil...

Aralık 1969'dan beri aynı evdeyiz.

Bu evi de "*Moda, 54. Devriye Sokak*" haline getirdik. Hem Erdem, hem ben, hem de dostlar...

Evet, bence bu ev, Erdem Buri'nin Moda'daki evinin bir devamı.

Bir akşam vakti, Abidin Dino ile Güzin Dino gelir.

Abidin votka içer. Güzin merak eder, korkar...

Başka bir akşam, İdil Biret, İlhan Mimaroglu ve Erdem Buri ile, yeni dolduracağı plaktaki parçaların yorumu üzerine konuşur.

Tam yemek yiyeceğiz, İdil piyanoya geçer, Erdem'in parçalarını çalmaya başlar, ben de söylemeye.

Yemekler soğur.

Başka bir gün, aynı piyanoda Hüseyin Sermet'in sihirli parmakları dolaşır.

Suna Kan gelir. Erdem'le çay içerler; eski günlerden, Cemal Reşit Rey'den konuşurlar.

Cemal Reşit Rey'le en son, 70'li yıllarda İstanbul'da beraber olmuştuk. Çaya gitmiştik Erdem'le. "Paris'ten kuzenimiz geldi" deyip, çilekli pastalar aldırılmıştı Erdem için.

Yaşar Kemal gelir.

Beni tuttuğu gibi havalara kaldırır. Ben çığlık çığlığa...

Yanında aydınlık yüzlü genç bir kız.

"Bak, bu, sizin Horhor'daki konakta çalışıyor," der Erdem'e.

Erdem anlamaz.

Yaşar Kemal anlatır.

Meğer Suphi Paşa Konağı'nın* bir kısmını İstanbul Üniversitesi almış. Kız da üniversitede çalışıyormuş...

Sezen Aksu, Cemil İpekçi, Neslihan Yargıcı, Ayla Algan, Sadun Aksüt gelirler.

Sezen, Ajda'nın ve Nükhet'in taklidini yapar. Bizim koskoca danı Paşa Köpek de Sezen'e bayılır.

Güzel bir gece, Hilmi Rit'in kanunu eşliğinde Münir Nureddin'in; Dede Efendi, Zekâi Dede, Üçüncü Selim, Hacı Arif Bey söyleyen o istisnai, billur sesi çınlar evin her tarafında.

* Suphi Paşa Konağı: Tanzimat devrinin şair ve fikir adamlarının toplandığı Erdem Buri'nin anneannesinin babası Suphi Paşa'nın konağı.

Gecenin ikisinde, *Europe 1* radyosundaki programını bitiren Christian Morin gelir. Davulcu Moustache'la.

Moustache, şişmanlıktan oturacak koltuk bulamaz.

Christian:

"Erdem, Erdem, Duke Ellington üzerine program yapmam lazım. Sen Ellington'u benden çok daha iyi biliyorsun. Hem programı beraber hazırlayalım, hem de sendeki Duke Ellington plakları bizim radyoda yok... Bana birkaç plak ver," der.

Başka bir gün, kapı çalar. Karşımda Hümeysra, Ömer Kavrur, Atıf Yılmaz ve Atilla Dorsay.

Atilla Dorsay, Erdem'in plaklarına bakar:

"Bana bir Carmen Mc Rae çalsanıza," der!..

Carmen Mc Rae... Billie Holiday'den sonraki en iyi caz şarkıcısı. O kadar az insan bilir ki.

Şaşırsınız. Ve Dorsay'ı çok severiz.

Yine başka bir akşam, Nihat Behram şiirlerini okur, Mehmet Koç saz, Ali Dede ney çalar... Önce Erol Erdiñ, sonra Erdem Buri piyanoya geçer, Tuna saksofonunu alır. Derken Işık Yenersu gelir.

Bir öğleden sonra da, Nihat Behram'la oturuyoruz... Suat geldi!.. Hani, Pamukkale'de, Vehbi Koç'a: "Ben Erdem Abi'nin şoförüüm" diyen Suat.

Bizim Sevgi Divitçioğlu'nun butiğinde çalışan kızlardan biriyle evlenmiş. Bir kızı olmuş.

"Adı ne kızının?" dedim.

"Tülay German," dedi.

"Oğlum Suat, Tülay mı koydun kızının adını?"

"Yok... Anlıyo musun abla," dedi. "Şimdi İstanbul'da başka Tülay'lar da var. Yalnız Tülay yetmez. Tülay German olunca, oldu!.."

Eskiden Çetin Altan da gelirdi.

Kitaplarının Fransızca çevirisi çıkmış. Benim kitapçıya ısmarladım. Getirtti hepsini.

Çetin kitaplara baktı, baktı.

"Güneşi cebime koysanız, beni bu kadar mutlu edemezsiniz," de'iydi.

Erdem Buri, lafını sakınmaz. Bir de, insanın yüzüne yüzüne söyler düşündüğünü. Bazıları bozular. Kafayı bulur, ileri geri konuşurlar.

Mehmet Koç, güzel bir söz söylerdi: "İçki içince, efesusar, korkak çoşar..."

Dost Aliye Simavi gelir. "Merhaba solcu Erdem Paşa" diyerek...

Hep aynı koltuğa oturur. Çökmüş, neredeyse yayları çıkmış bir koltuk.

Yaptırdık bir gün. Rahat otursun diye.

Aliye'nin koltuğa oturmasıyla kalkması bir oldu.

"Ne yaptınız koltuğuma?.. Ben onun o çökük yayları çıkmış haline alıştım."

Elinde bir zarf. Erdem'e uzatır.

"Kapının önünde buldum."

Erdem zarfı açar, gülmeye başlar.

Hañi bizim 1967 yılında Philips'e yaptığımız *Kumbaya* plağında Erdem'in de bir parçası vardı ya... Plak yeniden, Yeni Zelanda'da çıkmış ve hikmetinden sual olmaz, bayağı satmış!.. Erdem'e SACEM (söz yazarları, kompozitörler ve editörler birliği)'den bir çek!..

Aliye'nin ertesi sabah, erken saatte uçağı vardır. Uçak saatine kadar otururuz. Devamlı söylenir bana:

"Keşke sana şu ödülü vermeselerdi de, şarkı söylemeye devam etseydin," diye.

Sonra içeri odaya geçer.

"Kaldıracağım bu diplomayı... Erdem, sen de orada, koltuğunda oturup güleceğine, iki laf söylesene. Gerçekten sinir oluyorum," der.

Gitmeden de bir kitap uzatır bana. Françoise Sagan vermiş. O günlerde piyasaya çıkacak olan romanı.

"Tülay, şu kitabı bir oku, der. Bak burdan uçağa, uçaktan da doğru işe gideceğim. Hemen okuyacak zamanım yok. Dört gün sonra yine burdayım. Françoise sorarsa, ne olduğunu bileyim. Sonra rahat rahat okurum..."

Yok haklıyım. Bu ev, ha Paris'te olmuş, ha New York'ta olmuş, ha Havana'da olmuş.

Erdem Buri'nin Moda'daki evi işte...

1975'te İstanbul'a gitmiştik.

Park Otel'de kaldık.

Karşımızda Kız Kulesi, Marmara... Vapurlar düdüğü çalıyor...

1966 son baharını hatırladım.

İkimiz de sudan çıkmış balık gibiydik.

İlhan Mimaroglu, İstanbul'dan New York'a dönerken, Erdem'i görmek için Paris'te kalmıştı bir süre.

İstanbul'dayken, koymuş mikrofonu Moda'daki evin terasına, çekmiş Moda seslerini. Dinletti bize.

Horoz öttü, güvercinler kanat çırpı, gazeteci "Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet!" diye bağırdı, oğlanın biri ıslıkla Beatles'in parçasını çaldı, bir çocuk "anneee!" diye bağırdı, kızlar fıkırdadılar, klaksonlar, klaksonlar... Ve ben, bittim.

-- Erdem'e baktım.

"Köksüz ağaç olduk," dedi.

Bir gece, Hıfzı Topuz'un *Ile Saint Louis*'deki evindeyiz. Zekeriya Sertel de orada.

Baktım, çok hafif bir sesle bana bir şeyler söylüyor:

"Ne olur Tülay Hanım, benim için Türkçe bir iki şarkı söyler misiniz?"

Yanına oturdum. Ben söyledikçe, Sertel'in gözlerinden yavaş yavaş yaşlar iniyor.

Boğazım tıkanıyordu.

Paris'te tanıdığım en "güzel" insanlardan biri de, Pertev Naili Boratav oldu. Öyle bazıları gibi ortalarda kendini göstermeye ihtiyacı yok. Ne kadar güzel çalışmalar yapar, kitaplar yazar. Yumuşak, rahat, güzel bir insan.

Evet... 1975'te İstanbul'a geldik, Park Otel'de kaldık, mutlu olduk.

Erdem ile de Çamlıca'ya gitmek istedi. Melike götürdü arabasıyla. Arabadan indi, uzun uzun dolaştı. Yalnız...

Sami Paşa'nın* tarihi köşkünden eser kalmamıştı. Setlerden başka...

Annesi Ferruh'la sık sık gelirlermiş Çamlıca'ya. "Annem, yetmişine geliyordu. Çamlıca'ya geldiğimizde genç kız gibi olurdu," demişti bana.

Gençliğinde, Ferruh'un hayranları arasında, bir yanda, "Sami Paşa Konağı mazi mesiresi" diyen Abdülhak Hamit, öte yanda da çok genç Nazım Hikmet var...

* Sami Paşa: Erdem Buri'nin anneannesi Hasibe Hanım'ın büyükbabası.

Erdem Buri, şu anda, çok sevdiği annesinin genşlik hatıralarına dalmış gitmişti belki de...

Kar yağdı. Ama çok yağdı. Park Otel'de elektrikler ke-sildi. Kaloriferler şalışmıyor. Erdem'le paltolarımızı giydik, boynumuza atkılarımızı bağladık, pencereden İstanbul'u sey-rediyoruz. Parmağımla Mario'nun evinin şatısını gşsterdim. çay üstüne çay içerek, uzun uzun Mario'dan konuştuk o gün.

Akşam yemeğine Erdem'in bir arkadaşına davetliydik.

"Ne yaptınız bugün?" dediler karı koca.

Erdem anlattı:

"Otelden şıkmadık. Tülay ilk aşkını anlattı bana. çok da güzel anlattı. Velhasıl güzel bir gün geçirdik," dedi.

Baktım, adamın süratı asıldı, hatta allak bullak oldu.

Efendim, karısı, daha önce başka biriyle evliymiş. İlk kocasının adını bile etmek yasakmış evde!.. Yaa!..

Yahu!.. Önce "dost" olmak lazım...

Ben, Erdem'le otuz yıl dünyanın en büyük mutluluğunu yaşadımsa, bunu ilkin aramızdaki dostluğa borçluyum.

Erdem için de, Tülay için de, kıskançlık diye bir şey söz konusu değildi. O bana hayran, ben ona kurban... Ne onun benden korkusu var, ne de benim ondan. Bir tek gün ne Erdem bana yalan söyledi, ne de ben Erdem'e yalan söyledim. Birbirimize her şeyi anlattık. Her şeyimizi de paylaş-tık.

Evet... İstanbul'a geldik, Park Otel'de kaldık, mutlu ol-duk.

Dostları gördük. Doya doya...

Hümeyra'nın, Melike Bengisu ve Yalçın Granit'in, Saba ve Engin Arman'ın, Cihat Abaoğlu'nun, Ercüment Kara-can'ın evlerinde geşirdiğimiz o güzel geceleri unutamam.

Ercüment –az kalsın kulakları çınlasın diyecektim–, Erdem'e:

"Sen, bizim gibi para zengini değilsin, gönül zengini-sin," derdi.

Bir gün, galiba İlhan Mimaroglu, New York'tan İstanbul'a gidiyor.

Soruyorlar:

"Mesleğiniz nedir?"

İlhan:

"Besteciyim," diyor.

Adamın lafı harika!..

"Beyefendi, hobinizi sormadım, mesleğinizi sordum!.."

İlhan'la Erdem bir araya geldiler mi: "E!.. Artık bir bal-taya sap olma zamanı geldi!.." derlerdi.

Abidin'le Güzin, yazın Biot'ta Nasuhi Ertegün'ün evinde kalırlar. Biz de güneyde tatil yapıyoruz. Bir akşamüstü Abidin'le Güzin'i görmeye gittik. Nasuhi geldi karısıyla. O günden hatırımda kalan bir tek söz var. Nasuhi'nin bir sözü:

"En iyi şarkıcı, en çok satan şarkıcıdır!"

Roger Planchon da: "Sanat yapıyorsan, para kazanamazsın. Zenginsen sanat yapmıyorsun" diyor.

Ey okuyucular, istisnalar kaideyi bozmaz...

1975'te, Ankara'daki Basın Balosu'nda bulunmak için ikinci defa Türkiye'ye gittim. bu kez yalnız. Erdem'siz.

Bir hafta sonra Paris'e döndüğümde, Erdem: "Seni bir daha yalnız hiçbir yere yollamam. Fena özlüyorum," demişti.

Erdem Buri, fena kazık attın bana!..

Aslında, düşünüyorum da... Ne kadar şanslı bir insanım. Ne kadar çok sevildim. Ne güzel sevdim ve sevildim. Yirmi yaşında, dünya güzelleri gelse, ille de Tülayka'sını isterdi. Kuzguna yavrusu misali...

Hem çok şanslıyım, hem de...

Sevgisi içimde, sesi kulağımda...

Ama, insan değmek istiyor, dokunmak istiyor, elini tutmak, kolunu, saçını, bıyığını, sakalını okşamak istiyor...

Özlüyorum. Fena özlüyorum.

Ne güzel söylemiş Âşık Veysel:

Güzelliğin on par'etmez

Şu bendeki aşk olmasa diye.

Kaç kez içimden içimden söyledim: "Tülaykacığın on para etmez, bu sendeki aşk olmasa" diye...

Bütün dostlarıma, Erdem'in beni sevdiği kadar sevilmelerini diledim hep. Ama çok içten, yürekten.

Şu sevgisiz, avantanın, paranın kral olduğu dünyada, sanki başkalarının payına düşen sevgiyi de ben almışım gibi bir his duyup, utanmışımdır zaman zaman...

Arkadaşlar sorardı: "Yahu, 1962'den beri hâlâ lafınız bitmedi mi, sıkılmadınız mı?" diye.

Alışverişe gittiğim zaman, birbirimizi özlerdik. Uyku-muz geldiği zaman üzüldür, birbirimizin yüzüne bakıp uyana-cağımız zamanı beklerken uyuyakalırdık.

Erdem'le Tülay'ın 30 yıl boyunca her geçen gün azalmak şöyle dursun, artan, büyüyen aşkını olaylarla anlatmak çok kolay olurdu...

Bir tek şey söyleyeyim: Ne Erdem, Tülayka'sından beş dakika ayrı kalabilirdi, ne de Tülay, Erdem'inden...

Ulviye Bengisu hastalandı Paris'te. Hastanedeydi. Ulviye'yi ziyarete gittim. Mehire Çizmecı ve Sevinç Bengisu da oradaydı.

Hastaneden çıkınca:

"Tülay, hadi gel bir kahvede oturup, bir şey içelim. Eski günleri konuşuruz," dediler.

"Eve gideceğim," dedim.

Baktım ki, en çok Mehire ısrar ediyor...

"Mehireciğim, dedim. Ben bir an önce eve gitmek istiyorum. Erdem'i özledim."

Mehire, hem şaşkınlıkla, hem de sevgiyle yüzüme bakmıştı.

"*Mutualité*" salonunda bir konser tertipledi "DİSK" Cannes film festivalinde *Altın Palmiye*'yi aldıktan sonra Yılmaz Güney'i ilk kez görecek herkes.

Çok artist katıldı. Şarkılar, türküler söylediler, şiirler okudular. Sonra ben çıktım sahneye. Ve Erdem Buri, galiba ilk kez programının tamamını dinlemedi o gün. Yılmaz'ın yanındaydı.

Şarkılarımı söyledim. Büyük bir heyecanla Yılmaz Güney'i çağırdım sahneye.

29 Mart 1966 gecesı İstanbul'da sabahladığımızdan beri, ilk defa görüyorduk birbirimizi.

Yılmaz bana doğru yürüdü. Ben Yılmaz'a doğru gittim. "Bacım" dedi. Birbirimize sarıldık ve bir süre öyle kaldık.

Sonra söylediler arkadaşlar: "Bir an seyircileri unuttunuz ikiniz de. Ve bizi unutmanız çok samimi ve güzel oldu. Duygulandık, dediler."

Fatoş Güney telefon etti.

Moda'da, Lozan Plajı'nda yapmadığını bırakmazdı Er-

dem'e. Devamlı üstünden atlar... Bir yaramaz, bir yaramaz... Erdem, seviyor diye, bütün yaramazlığı da Erdem'e.

Erdem Buri, bir gün dayanamadı, Fatoş'u tuttuğu gibi denize attı. Ben korktum. Erdem: "Çok iyi yüzüyor maskara, merak etme," demişti.

Bugünlerde Fatoş'la beraber hem Yılmaz'a, hem Erdem'e gideceğiz...

*"Père Lachaise"*e...

Ömer Zülfü Livaneli'yi, Abidin Dino'nun evinde dinledik, Hıfzı Topuz'un evinde de tanındık.

Yeni bir plak yapmak istiyor. Türkiye ve Almanya için.

Benim plağı dinledikten sonra: "Ne olur, çekimi Erdem Buri idare etsin ve sizin stüdyoda çekilsin", diyor.

Bütün bunlar iyi. Bir de: "Tülay, diyor, sen de iki şarkıyla misafir sanatçı olarak katılsana."

İmkânım yok. "Arion" plak şirketiyle sözleşmem var, başka hiçbir şirketin çıkaracağı plağa katılamam.

Zülfü Livaneli gündüz gece bizde.

Sözün kısası, sonunda, ben plak şirketime gidiyorum, patronu görüyorum ve yalvar yakar oluyorum!.. "Vallahi Fransa'da çıkmayacak. Yalnız Türkiye için" diyerek izin koparıyorum.

Zülfü'nün arzuları bitmez...

"François Rabbath çalsın ne olur," diyor.

* Père Lachaise Mezarlığı, 1804'te Napoléon Bonaparte'ın isteği üzerine yapıldı. Planı, mimar Alexandre Brogniart'ındır. Molière, La Fontaine, Balzac, Proust, Colette, Thorez, Chopin, Alfred de Musset, Oscar Wilde, Edith Piaf, Jim Morrison, Sarah Bernhardt, Yılmaz Güney gibi birçok ünlünün mezarlarının bulunduğu ve her yıl bir milyondan fazla turistin ziyaret ettiği bir açık hava müzesidir.

"Söyleyemem," diyorum.

"Ben hiç söyleyemem," diyor.

Neyse... Lafı uzatmayalım:

"Livaneli şöyledir, böyledir, ne olur François, gözünü seveyim, hatırım için..." diyerek, aklıma gelen her şeyi söylüyorum.

François Rabbath:

"Bir istisna yaptım. Senin sesini çok sevdim, onun için sana eşlik etmeyi ben teklif ettim. Yapamam," diyor.

Bırakmıyorum. Zülfü beni bırakmıyor, ben de François'ı!.. Razi ediyorum sonunda. Zülfü memnun...

Söyleyeceğim iki şarkıyı seçiyoruz Erdem'le: *Günlerimiz ve Yığıldım Aslanım Burda Yatıyor*. Müzik, Livaneli'nin. Sözler, Yağmur Atsız'ın ve Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun.

Provalar başlıyor. Bitiyor. Giriyoruz bizim stüdyoya.

Erdem Buri, benim plağa gösterdiği özeni, Livaneli'nin plağına da gösteriyor.

Ve Günlerimiz plağı çıkıyor.

Yeşil Giresunlu da yolluyor Paris'e, bize.

Güngör Mimaroğlu telefon etti New York'tan. Televizyon, Uğur Mumcu'nun cenaze törenini göstermiş. Arkada bir şarkı çalıyor. *Yığıldım Aslanım Burda Yatıyor*...

1993 Ocak ayında, cenaze törenlerinde şarkı söylüyorum.

Artık şarkı söylemeyeceğim, demiştim.

Söyledim.

Sözümü tutmadım.

8 Ocak 1993 Cuma günü, saat öğleden sonra dört bu-

çukta, güneş batmak üzereydi ve ben orkestrasız, gitarsız, sazsız, piyanosuz, Karacaoğlan'la başladım.

*"Elif'in uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Kokar Elif deyî deyî"*

Yüreğim, *"Kokar Erdem deyî deyî"* diyordu.

Sonra... Erdem'in şarkılarını söyledim. Nazım Hikmet'in şiirleriyle.

*Yeryüzüne tohum gibi saçmışım ölülerimi
Kimi Odesa'da yatar, kimi İstanbul'da, Prag'da kimi
En sevdiğim memleket yeryüzüdür
Sıram gelince yeryüzüyle örtün üzerimi.*

Nil Yalter ağlıyordu.

Ve... Hayatımda en sevdiğim varlığın üzerini yeryüzüyle örtüyorlardı.

♦

EPILOG

Père Lachaise'de, *La Fontaine*'in, *Molière*'in karşısında, Sarah Bernhardt'ın biraz ilerisinde, Erdem Buri'nin yattığı yerin başındayım.

ERDEM BURI

21.2.1925 - 2.1.1993

yazıyor.

Altında:

Biz dünyadan gider olduk

Kalanlara selam olsun...

diye Yunus Emre'nin dizeleri var.

Üstünde kırmızı güller, güller, güller...

Düşünüyorum...

Neler hatırlıyorum.

Ertesi gün kâğıt kalemle geldim.

Hemen orada bir taş var. Oturdum üstüne. Kucağımda bir *longplay*, üstünde kâğıtlarım...

Arada sadık yarımız kara toprak'a, arada, kıpkırmızı güllere bakarak, yazdım, yazdım.

Bir aralık yanımda, başta polis sandığım, *Père Lachai-*

se'in bekçisini gördüm. "Madam German, Madam German," diyor.

Kafamı kaldırdım.

Adamcağız bir şeyler söylüyor:

"Saat nerdeyse beş buçuk. Kapılar kapanacak. Madam German, siz her gün zamanında çıkardınız. Ne oldu bugün?.. Zaten karanlık da olmaya başladı."

Gece, Nil Yalter geldi. Vefalı dostumuz.

Anlattım:

"Bugün nerdeyse Père Lachaise'de kalıyordum," dedim.

Nil:

"Her yerde yazı yazanı duyduk ama, sevgilisinin mezarı başında yazan ilk kişinin galiba," dedi.

Bilmem...

Bilmediğim o kadar çok şey var ki...

Daha neler neler var anlatacak...

Erdem Buri, konuşmalarıyla, yazılarıyla, o gün için dinleyenlere ve okuyanlara ters fikirleriyle, davranışlarıyla çok insanı etkiledi.

O insanlar, bugün, –bazıları bilerek, bazıları farkında bile olmayarak– Erdem'in fikirlerini söylüyorlar. Çok değişik konularda.

Bazılarını görüyorum:

Yıllarca önce, Erdem konuşurken, ayaklara kalkıp: "Nasıl olur?.. Olmaz öyle şey!.. İmkânsız... Erdem Buri, çok ileri gidiyorsun!.." diyenleri.

Bugün, Erdem'in kullandığı, aynı cümleleri kullanarak, onun fikirlerini savunuyorlar.

Ne güzel...

Evet Erdem Buri, yıllar boyunca, gölgede kalarak çok insan yetiştirdin.

Hani, 1960 başlarında, Site Sineması'nda, Cassavetes'in *Shadows (Gölgeler)* filmini görüp: "Aman!.. Çok önemli bir yönetmenle karşı karşıyayız. Mutlaka gidip, görün", diye paralanmıştın.

Gittiler. Hem de meslekten olan insanlar. Söylediklerini unutmam imkânsız: "Erdem, yolladın bizi zorla. 'İş kopyası' gibi film!. Nesini beğendin?"

2 Ocak'tan beri telefon durmuyor. "Başın sağ olsun" dan çok daha fazla duyduğum ne biliyor musun?

Ben bugün bir şahsiyet oldumsa, bunu Erdem Buri'ye borçluyum..."

Kendi kendimle alıp veremediğim vardı her zaman. Erdem Buri sayesinde bugün, sorumlu ve rahat bir insanım..."

"Etrafa numara yapmıyorum artık... Neysem oyum. İnsanlar beni olduğum gibi kabul ediyorlar. Ve ben, bu değişikliği Erdem Buri'nin sayesinde yapabildim."

Ya... Dünyada yalnız nankörlük yok.

Çok güzel vefalı insanlar da var.

Hayatta bir tek gün bile karamsar olmadın. Yüreğin hep umut doluydu. Ben, bazen, gerek çevremizde, gerek dünyada olan bitene bakıp, "*Ümitlerim hep kırıldı...*" şarkısını söylerdim sana... Kızardın.

Umut olmazsa, yaşamamanın ne tadı var, değil mi?

İşte böyle Erdem Buri...

Artık yorulдум.

Belki ilerde daha başka şeyler de anlatırım.

Ocak 1993
Paris

ERDEM BURL, 21 Şubat 1925'te İstanbul'da doğdu.

20'li ve 30'lu yıllarda, gerek Moda, 54, Devriye Sokağı'nda, gerek Horhor'daki Suphi Paşa Konağı'nda, Nâzım Hikmet'in dediği gibi "paşa torunluğu" etti.

40'lı yıllarda, Sen Josef Lisesi'nde felsefeye ve de caz müziğine merak sardı. "Kadıköy Halkevi'ndeki caz konserlerinde davul sololarıyla dinleyicileri galeyana getirdi (İlhan Mimaroğlu "Caz Sanatı", Yenilik Yayınları 1958).

Sen Josef Lisesi'nden sonra, diploma almak için değil de, öğrenmek için Tıp Fakültesi'ne, Hukuk Fakültesi'ne, Edebiyat Fakültesi'ne devam etti.

50'li yıllarda, İstanbul Radyosu'nda Louis Armstrong, Dizzy Gillespie, Sarah Vaughan, Dave Brubeck, Paul Desmond gibi ustaların da katıldığı, caz müziği üzerine çeşitli programlar yaptı.

"Radyo programları ve tenkit yazılarıyla Türkiye'de caz anlayışının gelişmesini sağladı ve caz zevkini gittikçe artan sayıda gence aşıladı." (İlhan Mimaroğlu "Caz Sanatı", Yenilik Yayınları - 1958).

Bu arada Vatan, Dünya, Türkiye Spor, Yeni İstanbul gibi gazetelerde, Devir dergisinde caz müziği üzerine ya-

zılar, sinema tenkit yazıları, tiyatro tenkit yazıları ve hikâyeler yazdı. 60'lı yıllarda da Sosyal Adalet gazetesinde politik yazılar...

Türk filmleri festivallerinde jüri üyesi oldu.

Yargılılar, Ego, Büyük Müdür gibi piyesler, Satılık Aşk, Yolcu (Hancının Karısı), Köprü Altında Çocuklar da Yaşar gibi senaryolar yazdı.

Paris'teki IDHEC'ten (Yüksek Sinema Okulu) "Korespondans" ile sinema eğitimi yaptı ve Atillâ Tokatlı ve Sevgi Divitçioğlu'na başrollerini oynattığı Sait Faik'in "Hancının Karısı" hikâyesinin senaryosunu yazıp, filmini çekti (Yolcu).

İstanbul Radyosu'nda "15 Günde Bir" programlarının sunuculuğunu yaptı.

"Yaz Rüzgârı" programlarını hazırladı ve sunuculuğunu yaptı.

1962'de Tülay German'ı tanıdı ve çok sesli Türk Popüler Müziği'ni gerçekleştirdi.

Besteler yaptı ve sözlerini yazdı (Yarının Şarkısı, Doğrul Koçum vb.), Türk Halk Müziği'nden parçalara Doruk Onatkut'la birlikte çok sesli düzenlemeler yaptı (Burçak Tarlası, Kızılıcıklar Oldu mu vb), yabancı dildeki parçalara Türkçe sözler yazdı (Mutlu Günler, Moskova Geceleeri, Ninni, Erøv Chel Chochanim vb.)

İlhan Mımaroğlu'nun elektronik müzik yapıtı "Edgar Poe'nun Mezarı" plağına sanatçı olarak katıldı (Le Tombeau d'Edgar Poe - Turnabout 1964, Finnadar Records - Atlantic 1976).

Selahattin Hilav ile Plehanov'un "Marksist Düşünce-
nin Temel Meseleleri" kitabını (Sosyal Yayınlar, 1964)
Türkçeye çevirdi. (Hegel'in Felsefesi: Selahattin Hilav; Di-
yalektik ve Mantık: Erdem Buri) Bakanlar Kurulu kararı ile
yasaklanmış kitap çevirmekten mahkemeye verildi, on
beş yıl hapsi istendi.

Nisan 1966'da Paris'e yerleşti.

S.A.C.E.M. (Besteci, söz yazarları ve editörler birliği)
üyesi oldu.

1983'e kadar Tülay German'ın plaklarının, 1967-1970
yıllarında Frida Boccara'nın plaklarının, 1980 yılında Zül-
fü Livaneli'nin "Günlerimiz" plağının, 1985 yılında da
Mehmet Koç'un "La Turquie de Mehmet Koç" plağının ya-
pımlarını gerçekleştirdi.

Enternasyonal Rio de Janeiro Şarkı Festivali'ne Tü-
lay German için sözlerini ve müziğini yazdığı "Kış Güne-
şi" adlı parçayla katıldı (1968).

İlhan Mimaroğlu'nun elektronik müzik yapıtı "Tract"ta
(Folkways Records 1975) sanatçı olarak, André Almu-
ro'nun elektronik müzik yapıtı "Diwan"da da (Radio Fran-
ce 1976), Yunus Emre'nin şiirleri üzerine yaptığı besteler-
le yer aldı.

Ayrıca, besteci olarak, Fransa, Monte Karlo, Brezilya,
Arjantin, Belçika, Polonya, Almanya radyo ve televizyon-
larının programlarına katıldı.

Nâzım Hikmet'in birçok şiirini besteledi ve Fransa'da
yayılmasına yardımcı oldu.

Türk makamlarından hareket ederek çağdaş müzikler
yazdı.

Chateauvallon (1976), Saint Remy de Provence (1976), Avignon (1976), Bourges (1980), Tabarka (1980), Kartaca (1980) ve Essaouira (1980) festivallerinde; Fransa (1980-1983), Hollanda (1984), Almanya'da (WDR 1985) çeşitli konserlerde piyanoda kendi müziğini çaldı.

France Musique ve France Culture radyolarında seri programlar yaptı.

Fransa'da çeşitli kültür merkezlerinde Türk şiiri ve Türk müziği üzerine konferanslar verdi.

2 Ocak 1993'te de, Paris'te,

"Biz dünyadan gider olduk
Kalanlara selam olsun..."

dedi.

/

**ERDEM BURI'NİN PLAKLARDA
YER ALAN YAPITLARI**

– YARININ ŞARKISI	(söz ve müzik)	
Tülay German	Ezgi Plakları	1964
– GARDE - MOI	(müzik)	
Tülay German	Bagatelle	1967
– C'EST JOLI DE S'AIMER	(müzik)	
Tülay German	Philips	1968
– PARLER A LA PLUIE	(Söz)	
Tülay German	Philips	1968
– SOLEIL D'HIVER	(söz ve müzik)	
Tülay German	Philips	1968
– DOĞRUL KOÇUM DOĞRUL	(söz ve müzik)	
Tülay German	Philips	1969
– SEN BENİMLE BİR OLSAN	(söz ve müzik)	
Tülay German	Philips	1969
– KARA SEVDA	(söz) müzik: Timur Selçuk	
Tülay German	Philips	1969
– KARAKIZIN TÜRKÜSÜ	(söz ve müzik)	
Tülay German	Philips	1969
– SENİ ALIP KAÇAYIM	(söz ve müzik)	
Tülay German	Philips	1969

- O ESKİ GÜNLER (Söz)
Tülay German Philips 1969
- CELUI QUI VIENDRA LUNDI (müzik)
Tülay German Philips 1969
- CELUI QUI VIENDRA LUNDI (müzik)
Frida Boccara Philips 1970
- A PERDRE HALEINE (müzik)
Tülay German CBS 1971
- L'HOMME EST UN BATEAU (müzik)
Tülay German CBS 1971
- KIRDILAR... (müzik) Nâzım Hikmet
- SENİ DÜŞÜNMEK (müzik) Nâzım Hikmet
- SEN MUTLULUĞUN RESMİNİ... (müzik) Nâzım Hikmet
Tülay German ve François Rabbath Arlon 1980
(Charles Cros Akademisi Plak Büyük Ödülü)
- DÖRTLÜK (müzik) Nâzım Hikmet
- ONLAR (müzik) Nâzım Hikmet
(Kurtuluş Savaşı Destanı'ndan)
- EN GÜZEL DENİZ (müzik) Nâzım Hikmet
- HÜRRİYET KAVGASI (müzik) Nâzım Hikmet
- VARALIM EMİRGÂNA (müzik) Nâzım Hikmet
Tülay German ve François Rabbath
"NÂZIM HİKMET'E SAYGI" Arion 1982

**TÜLAY GERMAN'IN
ALBÜMÜNDEN**

Dört yaşındayken Ankara Radyosu'nda Schubert'in "İhlamur Ağacı"nı söylemişim. (1939)

Erdem Buri'yi ilk gördüğüm yıl 14 yaşındaydım. (1949)

"Erdem Buri'yi 1960 yılında Müşfik Kenter tanıştırmıştı..." (1960)

"Daha yirmi yedi yaşındayım. Yaşayacağım..." (1962)

Tülay German – Erdem Buri

"...Belgrat başarısı üzerine basında çok güzel yazılar çıktı..." (1964)

REPORTAŽA O ČETVORICI NEUMORNIH (STRANA 5)

60
DINARA

arena

Ilustrirani tjednik – 11. septembra 1964. – Godina VI – Broj 194

BALKANIJADA TONOVA

REPORTAŽU O PRVOM SU-
SRETU NAJBOLJIH PJEVAČA
IZ BALKANSKIH ZEMALJA NA
BEOGRADSKOM TAŠMAJDA-
NU CITAJTE NA 14. STRANI!

Anadolika Tulaj German (desno) aduie-
nila je slušaocima svojom pjesmom „Seljan-
čica Anadolije“. Dalje: popularni Arsen
Dedić, član naše pjevačke reprezentacije

LJUBITELJ LIMUZINA POSTAO PJEŠAK

INTERPOLOV KLIJENT

"Arena" dergisine kapak oldum. Gazeteciler "Bir yabancı dergide ilk defa kapak yapılan Türk müzikçisi" diye yazdılar. Doğru mu, değil mi bilemem...
(11 Eylül 1964)

Şişli Halaskârgazi Caddesi'ndeki As Klüp'ün kapısında 1964, 1965, 1966 yıllarında duran resmim...

As Klüp, Erdem'le Tülay (1965)

As Klüp (1965)

As Klp, soldan sağa: Tülay German, Ruhi Su, Erdem Buri. (1965)

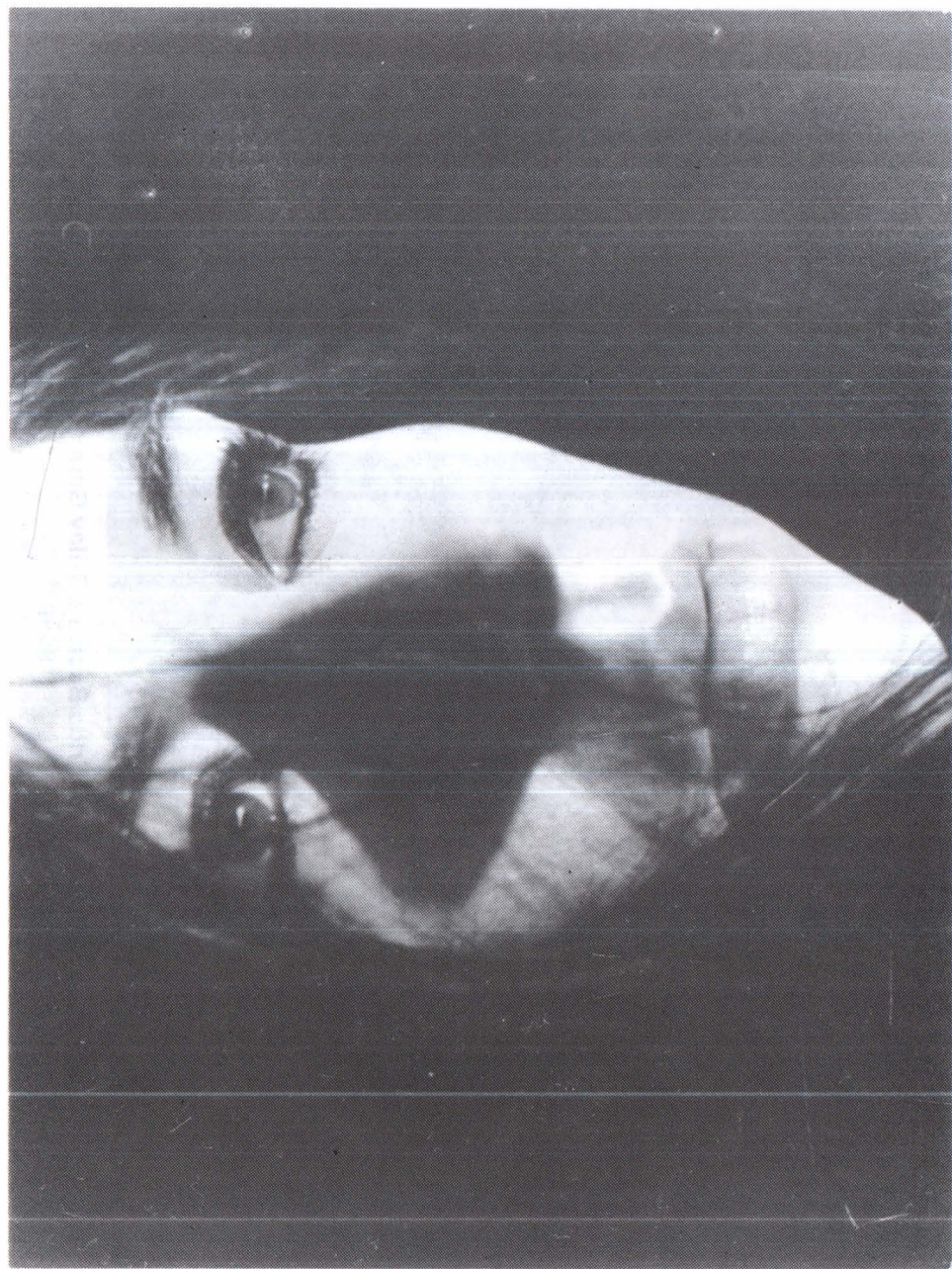

As Kulüp, Gönül Yazar'la (1965)

**İzmir Efes Oteli, Tülay German – Erdem Buri gazetecinin sorularını
cevaplarken (1965)**

Soldan sağa: Erdem Buri, Frida Boccara, Tülay German, İlhan Mimaroglu
(1966)

"Kontratı imzaladım..." (1966)

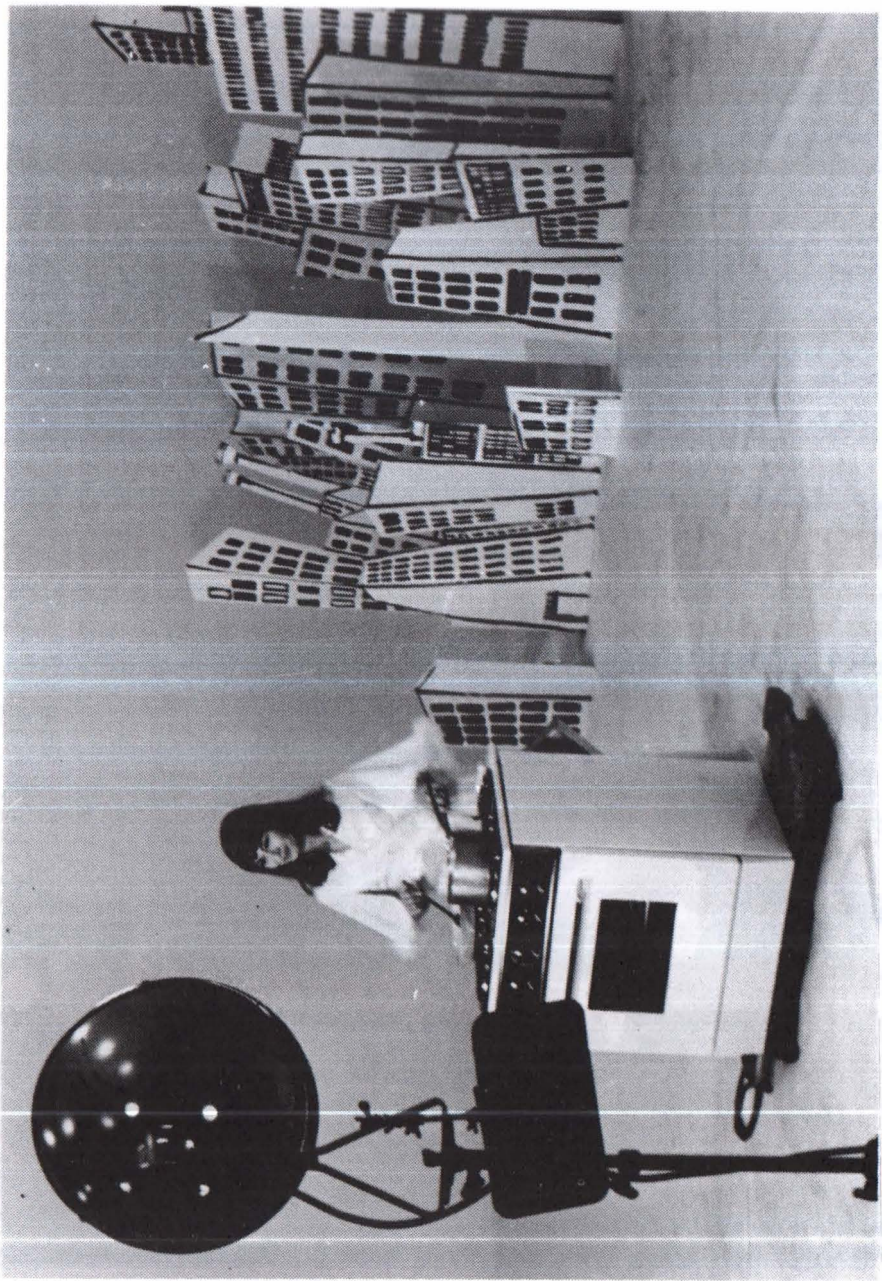

"Ve... Fransa'da ilk plağımı yaptım..." (1967)

"İsmim Tulay olarak kaldı. Yalnız Fransızların Tulay diye okuyabilmeleri için,
TOULAİ olarak yazılması lazım..."

"...Bugüne kadar o, I harfinin üstündeki iki noktasıyla TOULAİ'a bir türlü
alışamadım. Bana hep başkası gibi geldi..." (1967)

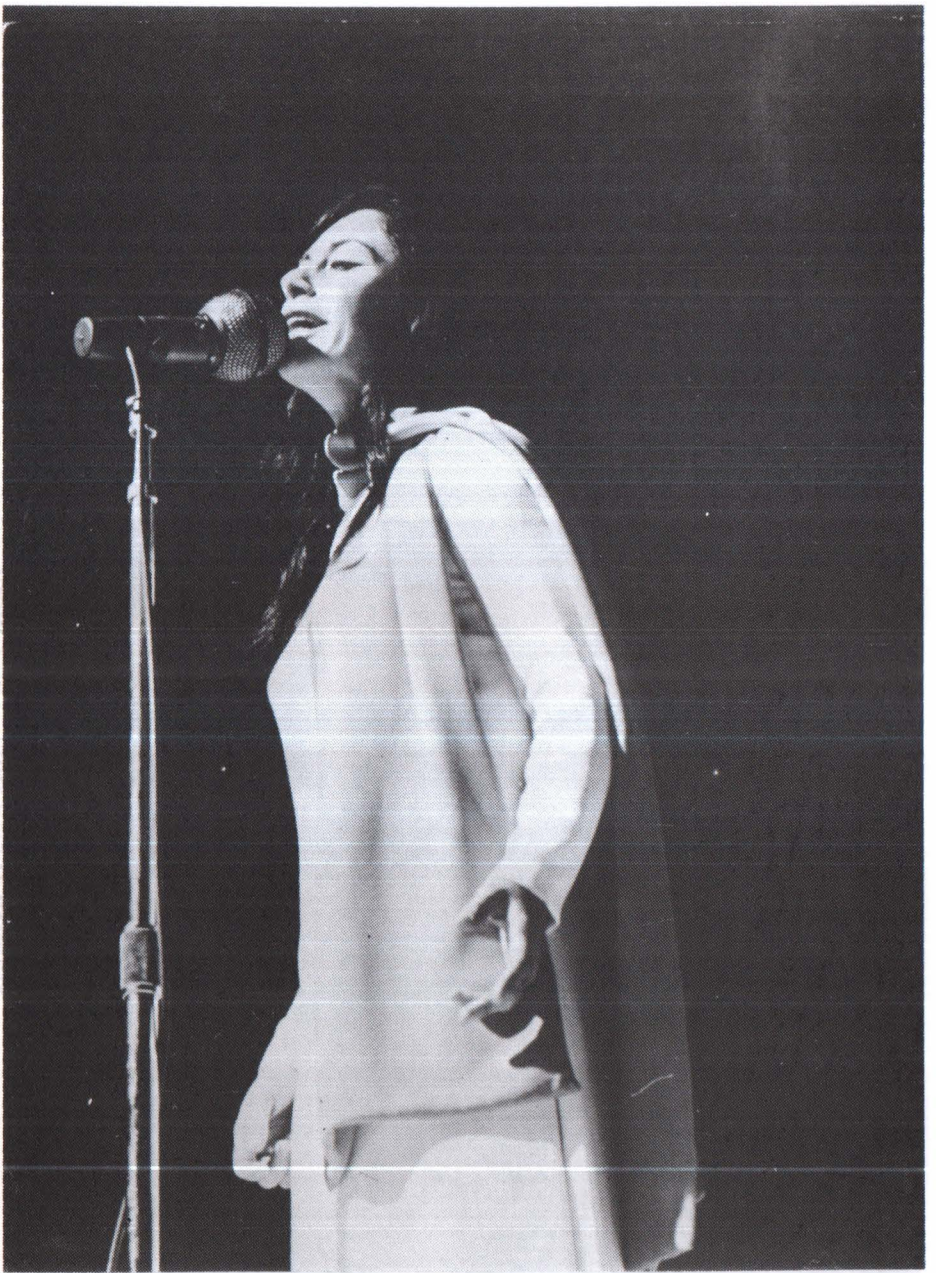
Jean – Christophe AVERTY'nin Yılbaşı Programı'nda (1967)

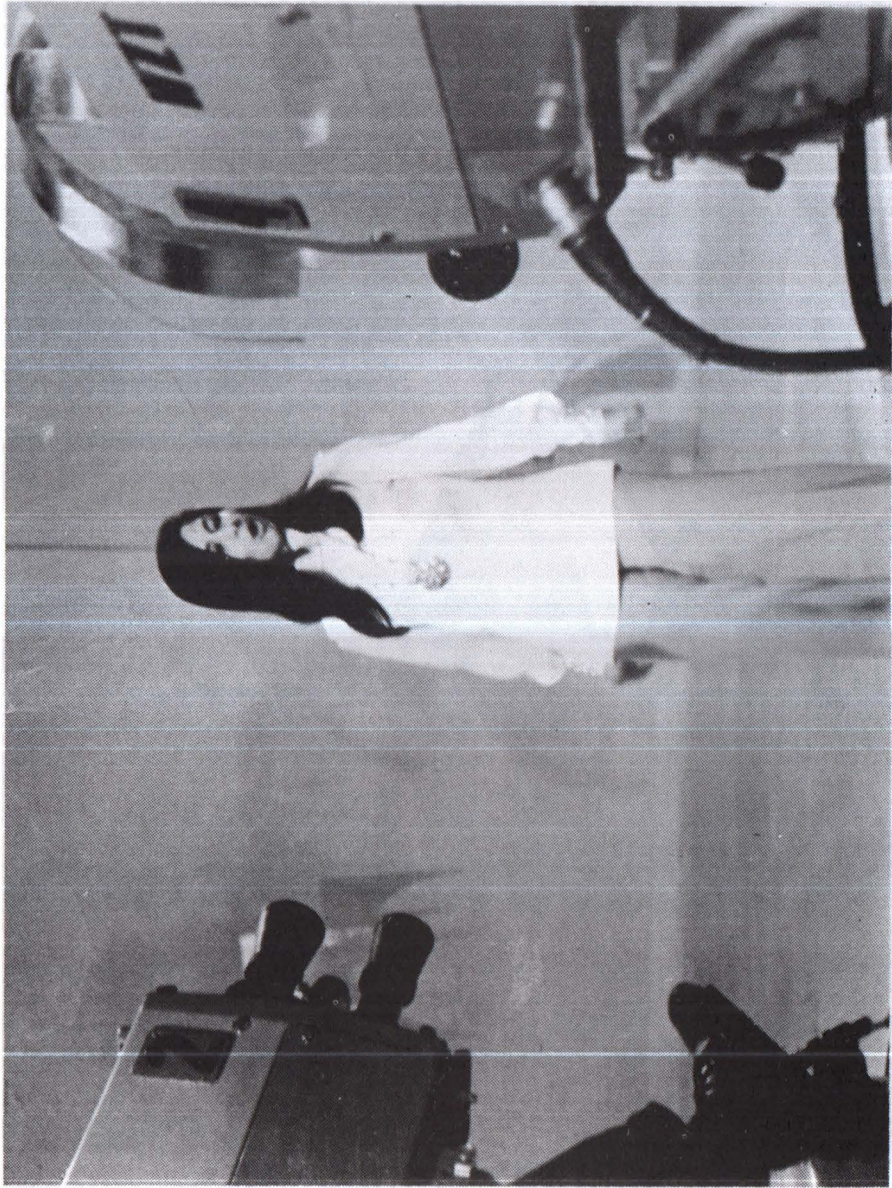
Rio de Janeiro (Copa Cabana) (1968)

Rio de Janeiro (Copa Cabana) (1968)

"Rio de Janeiro'da, otuz dört ülkenin katıldığı festivalde, Maracanazinho Stadında, binlerce ve binlerce kişiye, Erdem Buri'nin sözlerini ve müziğini yazdığı "Kış Güneşi" adlı parçayı söyledim..." (1968)

Varşova Televizyonu "Tulay Show" (1968)

Charles Aznavour'la (1969)

"Charles Aznavour'un çok yardımını gördüm..." (1969)

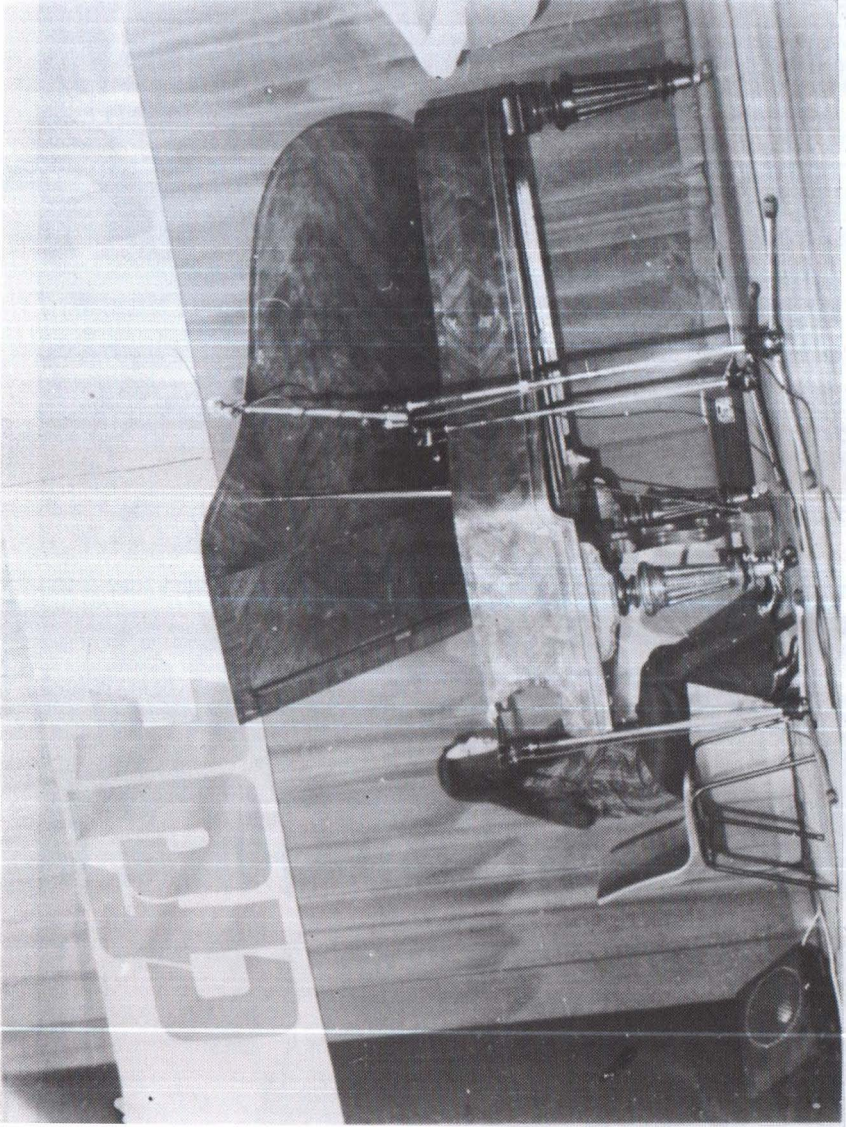
"Gazetecilerle röportajlar... Olmadık yerlerde, olmadık durumlarda fotoğraf seansları... Motosiklet üstünde!..." (1969)

Soldan sağı: Tülay German, Aşık Nesimi, Erdem Buri (1970)

Avignon Festivali (1976)

"Mutualite salonunda bir konser tertipledi DiSK..." Tülay German piyanoda
"Ölen ölü, kalan sağlar bizimidir"i söylerken (31 Ekim 1982)

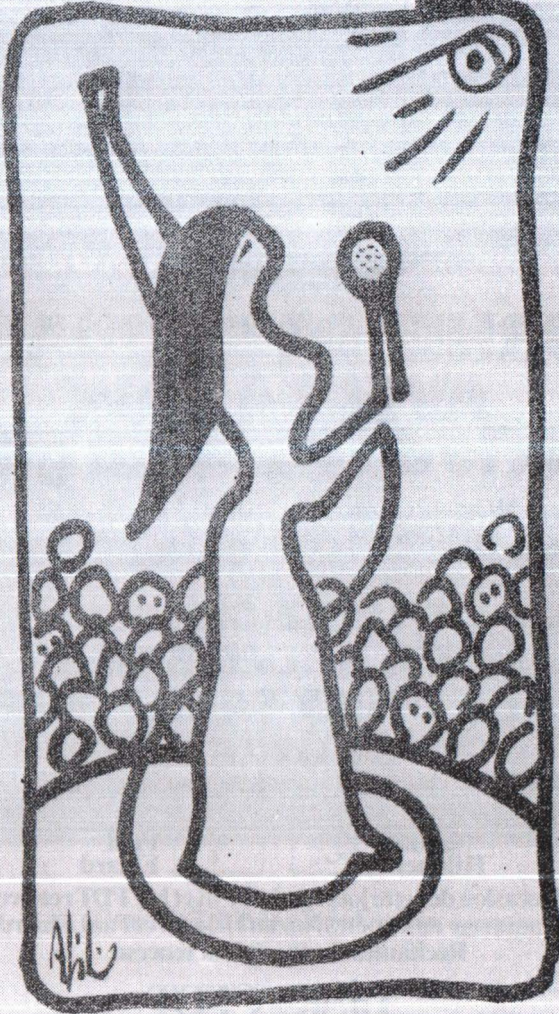

Theatre de Paris resitallerinden (1983)

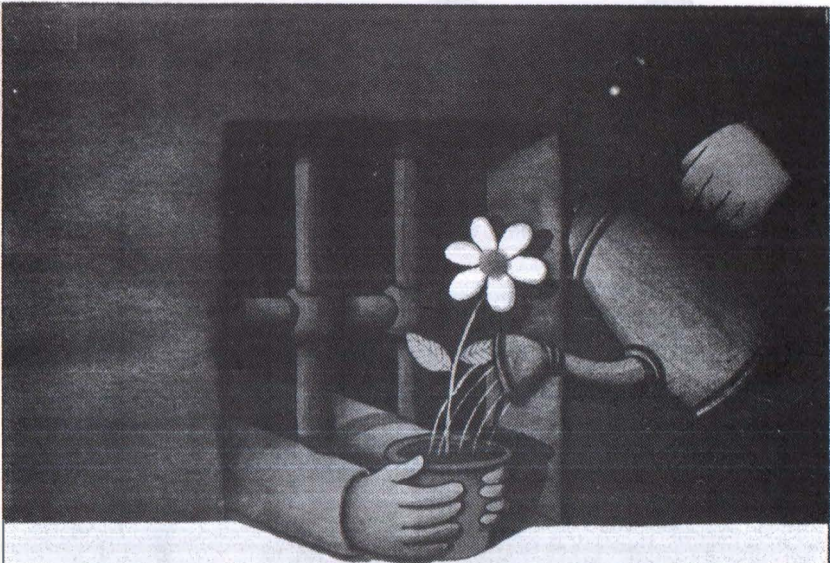

Paris Tiyatrosu resitallerim... (1983)

tulay

13 Aralık 1974'te Bobigny Kültür Merkezi'ndeki konserimin programı için
Abidin Dino'nun çizdiği Tülay German

JOURNEE DE SOLIDARITE AVEC LA DISK Disk'le dayanışma günü

31 Octobre-dimanche 14H-31 Ekim pazar 82
A la Mutualité-métro Maubert Mutualité

**YILMAZ GÜNEY
TÜLAY GERMAN
FUAT SAKA
SERGE UTKE ROVO**

Nazım
Hikmet

Paul
Eluard

A l'occasion de cette journée la DISK et la CFDT rendront
hommage aux poètes Nazım Hikmet et Paul Eluard
Récitantes: Jarine et Isık Yenersu

DISK/CFDT

Afiş Selçuk Demirel'indir

1964 Balkan Melodileri Festivalinden

BURÇAK TARLASI

MECNUNUM

LEYLÂMI GÖRDÜM

tülâ
german

EZGİ
plâkları

45-101

Burçak Tarlası plağı kapağı

® 437.407 BE

toulai

kumbaya
parler à la pluie
c'est joli
de s'aimer
n'allez pas
lui dire

PHILIPS

İkinci "hit" olan KUMBAYA plağının kapağı

ARN336314

TOULAI et François RABBATH

HOMMAGE A NAZIM HIKMET

AUTOBIOGRAPHIE

Je suis né en 1902
Je ne suis jamais revenu dans ma ville natale
Je suis un poète.

A l'âge de trois ans à Alep, je fus professeur au parti-fils de l'empire, à dix ans au lycée d'Alger, à quinze ans au lycée de Meurville d'Alger, à quinze ans au lycée de Constantine.

et devint un grand écrivain, le poète et le romancier.

Il y a des gens qui connaissent les divers aspects de la poésie mais ceux qui ne connaissent pas la poésie.

Il y a des gens qui savent bien ce que le mot de poésie signifie, mais ceux qui ne savent pas ce que le mot de poésie signifie.

Je suis l'auteur de ces poèmes et de ces romans.

J'ai écrit de la poésie et de la prose et j'ai écrit de la poésie et de la prose.

Quand j'ai écrit ces poèmes, c'est à l'époque où j'étais à la prison de la Place et où j'étais à la prison de la Place.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

Je ne suis pas un poète, c'est un poète qui a écrit ces poèmes.

71 boulevard Saint-Michel, Paris

NAZIM HIKMET

Nâzım Hikmet'e Saygı plağının kapağı

Ses

1926 KURUMS • No. 46 • 20 EYLÜL 1964

Kilyosta monokini gösterisi

Bu röportajı mecmuamızın
3. sayısında bulabilirsiniz.

1964 yılı Ses dergisi kapağı

17 EYLÜL 1964

KIBRIS MESELESİNDE SON GELİŞMELER

KİM

HAFTALIK HABER DERGİSİ

Tülay German ve Millî orkestra
Popüler Müzik

FIYATI 125

1964 yılı Kim dergisi kapağı

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

35 ARALIK 1964
FİYAT 1 LİRA

ALPAY ve TÛLÂ GERMAN
Türk Müziğinde yeni bir çığır

diskotek

cuma günü

1968

150 ktb

1968 yılı Diskotek dergisi kapağı

tülay german

27 Ocak 1935'te İstanbul'da, Fatih'te dedemin evinde doğmuşum. Müthiş bir tipi varmış, doktor zor gelebilmiş.

Dört yaşında şarkı söylemeye başladım. İlk söylediğim şarkı Yesari Asım'ın "Gurbet elde kimsesizim, buna sebep yaşıyorum". Ferdi Statser'den piyano dersleri aldım.

1956'da Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'ni bitirdim.

1960'ta ilk defa Ankara'da "Süreyya"da şarkı söylemeye başladım. İlk kez gizli olarak.

1962'de hayatın bana verdiği en büyük hediyeyi aldım: Buri'yi tanıdım. Sevdim, sevildim ve hem şarkıcı hem de başkalarıyla tanıştım.

1964'te Türk Popüler Müziğinin ilk "hit"i kabul ettim.

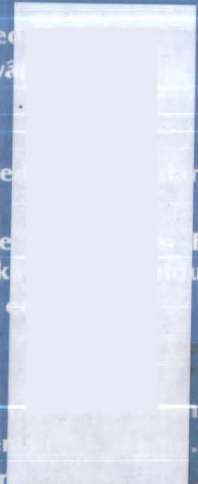
"Burçak Tarlası" plağını yaptım.

1966'da Paris'e yerleştim.

1981'de Charles Cros Akademisi'nin "Plak Büyük Ödülü"nü kazandım.

1992'de meslek değiştirdim: Hastabakıcılık ve hemşirelik yaptım.

1993'te de hayatımda ilk kez, küçük de olsa, topyekûn Paris'te, Père Lachaise Mezarlığı'nda...

ISBN 975 - 494
961 06 Y 010

KDV dahil